

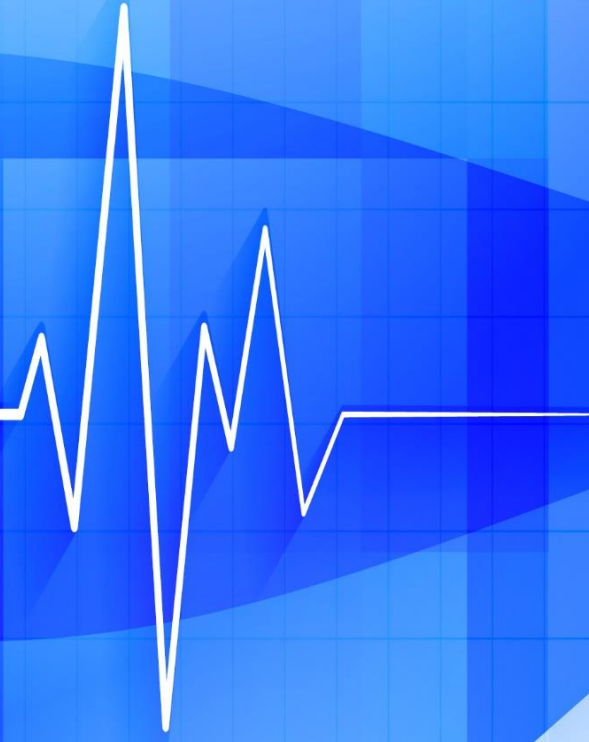

AileHekimliđiAkademisi

18. AİLE HEKİMLİĞİ ARAŞTIRMA GÜNLERİ

11-13 KASIM 2021
ONLINE

BİLDİRİ KİTABI

**18. AİLE HEKİMLİĞİ
ARAŞTIRMA GÜNLERİ**
11-13 KASIM 2021
ONLINE

Aile Hekimliği Akademisi yayınıdır.
Kasım 2021

EDİTÖR

PROF. DR. VİLDAN MEVSİM

EDİTÖRLER KURULU

PROF. DR. OKAY BAŞAK

PROF. DR. NAFİZ BOZDEMİR

POF. Dr. DİLEK GÜLDAL

PROF. DR. SERAP ÇİFTÇİLİ

PROF. DR. ERKAN MELİH ŞAHİN

PROF. DR. CAHİT ÖZER

PROF. DR. BEKTAŞ MURAT YALÇIN

DOÇ. DR. FATİH ÖZCAN

Değerli Meslektaşlarımız,

'18. Aile Hekimliği Araştırma Günleri'ni **11-13 Kasım 2021** tarihlerinde **uzaktan çevrimiçi** olarak gerçekleştireceğiz. Aile Hekimliği alanında araştırmayı geliştirmek, ulusal veriler sağlamak ve araştırma etkinliğini birinci basamağa yaymak amacı ile yılda iki kez gerçekleştirdiğimiz Araştırma Günleri'ne sizleri de bekliyoruz.

Covid-19 pandemisi nedeniyle çevrimiçi yapmaya başladığımız Aile Hekimliği Araştırma Günleri'nin 18'incisini de çevrimiçi olarak gerçekleştiriyoruz. Araştırma Günleri programı üç güne yayılmış olarak; tamamlanmış çalışmaların yanı sıra proje, araştırma ve tez önerilerinin tartışılarak geliştirildiği bildiri oturumlarından oluşmaktadır. Bu oturumların aralarında yine yerli ve yabancı konuşmacılarımız konferanslar verecektir. Araştırma kurslarımızı ise 8-10 Kasım tarihleri arasında çevrimiçi gerçekleştireceğiz.

Umarım çevrimiçi olarak gerçekleştireceğimiz bu araştırma günlerinde de uzaktan da olsa bir arada olma özlemimizi gidermeye devam ederiz. Pandemi sonrasında Aile Hekimliği Araştırma Günleri'ni yüz yüze yapmaya devam edeceğiz.

O günlerin çabuk gelmesi umuduyla katılımınızı ve katkılarınızı bekliyoruz.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Okay BAŞAK
Aile Hekimliği Akademisi
Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Kongre Başkanı:

Prof. Dr. Okay Başak

Üyeler:

Prof. Dr. Nafiz Bozdemir
Prof. Dr. Dilek Güldal
Prof. Dr. Vildan Mevsim
Prof. Dr. S. Serap Çifçili
Prof. Dr. Cahit Özer
Prof. Dr. Bektaş Murat Yalçın
Prof. Dr. E. Melih Şahin
Doç. Dr. Fatih Özcan

TEKNİK KURUL

Kurul Başkanı:

Dr. Öğr. Üyesi Yücel Uysal

Üyeler:

Uzm. Dr. Hüseyin Karagöz
Uzm. Dr. Oğuzhan Çakır
Araş. Gör. Dr. İsmail Cebeci
Araş. Gör. Dr. Oğulcan Çöme
Araş. Gör. Dr. Enes Ramazan Eren

MEDYA VE İLETİŞİM KURULU

Kurul Başkanı:

Dr. Öğr. Üyesi Özden Gökdemir

Üyeler:

Uzm. Dr. Olgu Aygün
Uzm. Dr. Genco Görgü

BİLİMSEL KURUL:

Kurul Başkanı:

Üyeler:

Prof. Dr. Vildan Mevsim

Prof. Dr. Arzu Uzuner
Prof. Dr. Ayça Vitrinel
Prof. Dr. Bektaş Murat Yalçın
Prof. Dr. Berrin Telatar
Prof. Dr. Cahit Özer
Prof. Dr. E. Melih Şahin
Prof. Dr. Erol Aktunç
Prof. Dr. Fatma Gökçin Cihan
Prof. Dr. Hülya Akan
Prof. Dr. Hüseyin Avni Şahin
Prof. Dr. Kamile Marakoğlu
Prof. Dr. Mustafa Çelik
Doç. Dr. Aylin Baydar Artantaş
Doç. Dr. Ayşe Semra Demir Akca
Doç. Dr. Ayşen Fenercioğlu
Doç. Dr. Burcu Kayhan Tetik
Doç. Dr. Can Öner
Doç. Dr. Cüneyt Ardıç
Doç. Dr. Çiğdem Apaydın Kaya
Doç. Dr. Çiğdem Gereklioğlu
Doç. Dr. Didem Kafadar
Doç. Dr. Dursun Çadırcı
Doç. Dr. Elif Ateş Altunbaş
Doç. Dr. Elif Deniz Şafak
Doç. Dr. E. Neşe Yeniçeri
Doç. Dr. Esra Meltem Koç
Doç. Dr. Fatih Özcan
Doç. Dr. İsmail Arslan
Dr. Öğr. Üyesi Arzu Ayraller
Dr. Öğr. Üyesi Canan Tuz Yılmaz
Dr. Öğr. Üyesi Fisün Sözen
Dr. Öğr. Üyesi Habibe İnci
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Çetin
Öğr. Gör. Dr. M. Neslişah Tan
Öğr. Gör. Uz. Dr. Z. Yelda Özer
Uz. Dr. Demet Dinç
Uz. Dr. Emrah Kırım
Uz. Dr. Gizem Limnili
Uz. Dr. İrfan Şencan
Prof. Dr. Nafiz Bozdemir
Prof. Dr. Nazlı Şensoy

Prof. Dr. Nilgün Özçakar
Prof. Dr. Nurver Sipahioğlu
Prof. Dr. Okay Başak
Prof. Dr. Özlem Tanrıöver
Prof. Dr. Pemra Cöbek Ünalın
Prof. Dr. Recep Erol Sezer
Prof. Dr. S. Serap Çifçili
Prof. Dr. Sevgi Özcan
Prof. Dr. Tamer Edirne
Prof. Dr. Yasemin Çayır
Prof. Dr. Yeltekin Demirel
Prof. Dr. Yeşim Uncu
Doç. Dr. Hatice Kurdak
Doç. Dr. Hüseyin Elbi
Doç. Dr. Kenan Topal
Doç. Dr. Mahcube Çubukcu
Doç. Dr. Melahat Akdeniz
Doç. Dr. Murat İcen
Doç. Dr. Nil Tekin
Doç. Dr. Onur Öztürk
Doç. Dr. Özlem Ciğerli
Doç. Dr. Sabah Tüzün
Doç. Dr. Sebahat Gücük
Doç. Dr. Tahsin Çelepkolu
Doç. Dr. Tolga Günvar
Doç. Dr. Umut Gök Balcı
Doç. Dr. Yusuf Çetin Doğaner
Dr. Öğr. Üyesi Nagihan Y. Çeltek
Dr. Öğr. Üyesi Pınar Döner Güner
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Ersoy
Dr. Öğr. Üyesi Utku Eser
Dr. Öğr. Üyesi Ülkü Bulut
Dr. Öğr. Üyesi Vasfiye Pervane
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Kurtoğlu
Öğr. Gör. Dr. Zehra Dağlı
Uz. Dr. Işık Gönenc
Uz. Dr. T. Tanju Yılmazzer
Uz. Dr. Yılmaz Sezgin

11 Kasım Perşembe

09:30-09:45	Açılış Konuşmaları	
	SALON 1	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
09:45-10:45	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Recep Erol Sezer
		Prof. Dr. Sevgi Özcan
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Fatih Özcan
09:45-10:15	Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuranlarda Somatizasyon Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler Öznur Yeşil, <u>Büşra Dönmez</u> , Erkan Melih Şahin, Murat Tekin	
10:15-10:45	Covid-19 Pandemisi Sürecinde Bir Pandemi Hastanesindeki Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Hastaların Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Bir Önceki Yılın Aynı Dönemi ile Karşılaştırılması Fehmi Alibekiroğlu, <u>Habibe İnci</u> , Didem Adahan	
	SALON 2	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
09:45-10:45	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Yasemin Çayır
		Doç. Dr. Nil Tekin
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Can Öner
09:45-10:15	Bireylerin Deri Kanseri Risk Algısı ve Etkileyen Faktörler Hasan Koyunsever, Nilgün Özçakar	
10:15-10:45	Birinci Basamak Takibindeki Covid-19 Enfeksiyonu Geçiren Bireylerin Ruhsal Hastalık Riski Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin İncelenmesi <u>Ayşenur Kanat</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
10:45-11:00	Ara	
	SALON 1	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
11:00-12:40	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Nafiz Bozdemir
		Prof. Dr. Yeltekin Demirel
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Nil Tekin
11:00-11:20	Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Nefes Farkındalığı Meditasyonunun Sınav Kaygısına Etkisi: Paralel Gruplu, Açık Etiketli, Randomize Kontrollü Deney Çalışma Protokolü Merve Sevindi İmançer, Neslişah Gafuroğlu Tan, Vildan Mevsim	
11:20-11:40	15-18 Yaşları Arasındaki Öğrencilerde Sağlıklı Beslenme Takıntısı ile Benlik Saygısı İlişkisi <u>Rukiye Kural Atak</u> , Hüseyin Elbi	
11:40-12:00	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Aile Sağlığı Merkezlerinde 40-70 Yaş Arası Kadınlarda Bel Çevresi ve BKİ ile SCORE-TR İlişkisinin Değerlendirilmesi <u>Ensar Erdoğan</u> , Bektaş Murat Yalçın	
12:00-12:20	Ampute Diyabetik Ayak Hastalarının Tedavi Uyumu ve Depresyon Düzeyi Yönünden İncelenmesi <u>Eylem Suiçmez</u> , Memet Taşkın Egici	
12:20-12:40	Benign Masseter Hipertrofisi Tedavisinde Botulinum Toxin-A Uygulaması Yapılan Kadınlarda Beden İmaji ve Yaşam Kalitesi Değişikliğinin İncelenmesi <u>Zeynel Tolga Kayan</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy, Raşit Muharremoğlu	

	SALON 2	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
11:00-12:40	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Vildan Mevsim
		Prof. Dr. Fatma Gökşin Cihan
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Cüneyt Ardıç
11:00-11:20	Covid-19 Enfeksiyonu Sonrası Yeni Tanı DM Oluşumu İlişkisi Özden Gökdemir, Olgu Aygün, Ülkü Bulut Batur	
11:20-11:40	Covid-19 Pandemi Döneminde Kronik Hastalığı Olan Bireylerde Hastaneye Başvuru Gecikmeleri ile Anksiyete İlişkisinin Değerlendirilmesi Hande Nur Lek, Yusuf Çetin Doğaner, Ümit Aydoğan	
11:40-12:00	Onkolojik Palyatif Bakım Kliniğinde Bir Yıllık Süre İçinde Yatırılarak İzlenen Hastaların İdrar Yolu Enfeksiyonlarının Değerlendirilmesi Nur Arslan, Tefrik Tanju Yılmaz, Umut Gök Balcı	
12:00-12:20	Aile Hekimliği Dergilerinde Covid-19 Yayınlarına Ait Bibliyometrik Analiz Yusuf Kemal Arslan, Çiğdem Gereklioğlu	
12:20-12:40	Hekimlerin Mevsimsel İnfluenza Kemoprofilaksisinde Oseltamivir Kullanımıyla İlgili Bilgi ve Tutumları: Çok Merkezli Uluslararası Çalışma Ayşen Fenercioğlu, Ebru Ünür, Didem Kafadar, Nurver Sipahioğlu	
	SALON 1	
	Söyleşi	
12:40-13:15	"Hamlet ve Ofelya, Bir Sanat Eserine Analitik Yaklaşım" Prof. Dr. Bektaş Murat Yalçın	
13:15-13:30	Çevrimiçi Sisteme Giriş (Zoom)	
	SALON 1	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
13:30-15:00	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Pemra Cöbek Ünal
		Prof. Dr. Kamile Marakoğlu
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Özlem Çiğerli
13:30-14:00	Tüberküloz Hastalığının Damgalayıcı Etkisi/ Kesitsel Çalışma Burcu Korkut, Nergiz Sevinç	
14:00-14:30	İki İleri Bir Geri: Periprostetik Eklem Enfeksiyonu Olan Hastalar Tanı, Tedavi ve İyileşme Sürecinde Neler Yaşıyor Arzu Nazlı, Gizem Limnili, Vildan Avkan Oğuz, Nilgün Özçakar	
14:30-15:00	Bir Palyatif Bakım Servisi'nde Takip Edilen Tetanoz Vakası Latife Merve Yıldız, Mahcube Çubukçu	

	SALON 2	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
13:30-15:00	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Bektaş Murat Yalçın
		Prof. Dr. Mustafa Çelik
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Kenan Topal
13:30-14:00	Covid-19 Pandemisinde Türkiye' de RN intihara Yönelik Google Trends Aramalarının Güler Gizem Ölmez, Ömer Faruk Erkan, Hamit Sırrı Keten, Hatice Tuba Akbayram	
14:00-14:30	Uşak İlinde İlk ve Ortaöğretimde Görev Yapan Öğretmenlerin Korona Virüs Anksiyetesi, Sağlık Anksiyetesi ve Kendi Aile Hekimleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi Onur Bakıcı, Fatih Özcan, Ömer Aydemir	
14:30-15:00	Birinci Basamakta Bathe Teröpatik Görüşme Tekniği Kullanımının Hipertansiyon Hastalarında Tedavi Uyumuna Etkisi: Ara Değerlendirme Sonuçları Duygu Atalı Çiçek, Makbule Neslişah Tan, Vildan Mevsim	
15:00-15:30	Ara	
	SALON 1	
	Konferans	
15:30-17:00	Moderatör	Doç Dr. Yusuf Çetin Doğaner
	Opportunities, Pitfalls and Suggestions for Publishing in Health Services Research in Family Medicine Departments Prof. Dr. James E. Rohrer	

12 Kasım Cuma

SALON 1		
09:30-10:50	Sözlü Bildiri Oturumu	
	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Nilgün Özçakar
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Sabah Tüzün
09:30-09:50	Akne Vulgarisi Olan Genç Erişkinlerde Benlik Saygısı, Beden Algısı Durumu ve Depresyon, Anksiyete Riskinin Belirlenmesi Ümmühan Kodal, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
09:50-10:10	Covid-19 Pandemi Sürecinde Hipertansiyon Hastalarının Depresyon ve Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi Işıl Gedik Tekinemre, Burcu Kayhan Tetik	
10:10-10:30	Covid-19 Enfeksiyonunun Yeni Varyantlarının Oluşmasının Kişiler Üzerinde Yarattığı Korku ve Anksiyete Düzeylerinin Araştırılması Kamil Uğur Arıkan, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
10:30-10:50	18-24 Yaş Grubu Bireylerin COVID-19 Aşı Olma Kararını Etkileyen Kriterlerin Belirlenmesi: Bulanık Dematel Modeli E. Alperay Tarım, Defne Mevsim, Emel Kuruoğlu, Neslişah Tan, Çetin Akın, Vildan Mevsim	
SALON 2		
09:30-10:50	Sözlü Bildiri Oturumu	
	Oturum Başkanı	Prof. Dr. Yeşim Uncu Prof. Dr. Hüseyin Avni Şahin
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Hatice Kurdak
09:30-09:50	Aile Sağlığı Merkezlerine Kayıtlı Covid-19 Geçiren 40-80 Yaş Arası Hastalarda Post Travmatik Stres Bozukluğunun Değerlendirilmesi Tuğba Elagöz, Hüseyin Elbi, Fatih Özcan	
09:50-10:10	İstanbul İlinde Görev Yapan Aile Hekimlerinin HIV Enfeksiyonu ve AIDS Hastalığı Konusunda, Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi Ayşen Kutan Fenercioğlu, Osman Demir, Nurver Turfaner Sipahioğlu	
10:10-10:30	Covid-19 Aşısı Olan Bireylerin Aşı Olma Kararını Etkileyen Faktörler Fatma Şahinbaş, Memet Taşkın Egici, Özge Doğan	
10:30-10:50	Yetişkin Popülasyonda Osas Semptom Sıklığı, Risk Düzeyleri ve Farkındalık Seviyelerinin Belirlenmesine Yönelik Kesitsel Tipte Bir Araştırma Aybüke Yanık Barışkan, Nilüfer Emre	
10:50-11:00	Ara	

	SALON 1	
	Konferans	
11:00-11:45	Moderatör	Prof. Dr. Tamer Edirne
	Family Medicine: Driving Innovations for Sustainability, Quality and Safety to 2030 through Research and Education Dr. Andrée Rochfort	
11:45-12:00	Ara	
	SALON 1	
	Konferans	
12:00-12:45	Moderatör	Prof. Dr. S. Serap Çifçili
	Planetary Health Care and Primary Care Prof. Dr. Enrique Falceto de Barros	
12:45-13:15	Öğle Arası	
13:15-13:30	Çevrimiçi Sisteme Giriş (Zoom)	
	SALON 1	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
13:30-15:00	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Cahit Özer
		Prof. Dr. Ayça Vitrinel
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Ayşen Fenercioğlu
13:30-14:00	Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Malign Melanom ve Güneşten Korunma ile İlgili Bilgi Tutum ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi Seher Karahan, Ezgi Ağadayı	
14:00-14:30	Boyun ve Omuz Ağrısı ile Başvuran Miyofasiyal Ağrı Sendromlu Hastaların Ağrı Semptomu Üzerine Akupunkturun Akut Analjezik Etkisinin Saptanması: Ara Değerlendirme Sonuçları Aybüke Ünsal, Mete Edizer, Vildan Mevsim	
14:30-15:00	Aile Hekimliği Polikliniğinde Anjiyotensin Dönüştürücü Enzim İnhibitörleriyle Ortaya Çıkan Öksürük Sıklığı ve Yönetimi: Tek Merkezli Verilerimiz Serhat Küçükler	
	SALON 2	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
13:30-15:00	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Arzu Uzuner
		Doç. Dr. Elif Deniz Şafak
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Hüseyin Elbi
13:30-14:00	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sağlık Çalışanlarında Pandemi Döneminde Aile Desteği ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkinin Araştırılması Ebru Biçer Taş, Ayşen Kutan Fenercioğlu, Nurver Turfaner Sipahioğlu	
14:00-14:30	Bir Üniversite Hastanesi Araştırma Görevlilerinin Pandemi Döneminde Yaşam ve Uyku Kalitesinin Belirlenmesi Büşra Kılıçarslan Arıcı, Elif Deniz Şafak	
14:30-15:00	0-2 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Sağlık Okuryazarlığının Sağlık İnanç Modeline Göre Bağışıklama Tutumlarında İlişki Durumu Duygu Damka, Nilgün Özçakar	

15:00-15:30	Ara	
	SALON 1	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
15:30-18:00	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Hülya Akan
		Doç. Dr. Burcu Kayhan Tetik
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Didem Kafadar
15:30-16:00	Gebelerin Antenatal Bakım Beklenti Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler <u>Hacer Aydın Koyunsever</u> , Mehtap Kartal	
16:00-16:30	Hemodiyaliz Hastalarında Düşme Riski ve Etkileyen Etmenler <u>Damla Anar</u> , Erkan Melih Şahin	
16:30-17:00	EBYU Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Periyodik Sağlık Muayeneleri Hakkındaki Bilgi ve Tutumları <u>Ersan Gürsoy</u> , Cihat Üstün, İbrahim Halil Ölmez	
17:00-17:30	Birinci Basamakta Çalışan Hekimlerin COVID-19 Salgın Süreci ile İlgili Deneyimleri: Kalitatif Bir Çalışma <u>Nurşen Gülşin</u> , Pemra Cöbek Ünalın, Serap Çifçili	
	SALON 2	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
15:30-18:00	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Özlem Tanrıöver
		Doç. Dr. Elif Ateş Altunbaş
	Bilimsel Sekreter	Doç Dr. Onur Öztürk
15:30-16:00	Erişkin Bireylerde Sabahçıl ve Akşamcılığın Kan Basıncı Üzerine Etkisinin İncelenmesi <u>Ayşe Aydemir</u> , Makbule Neslişah Tan, Vildan Mevsim	
16:00-16:30	Katastrofik Sağlık Harcamalarının Ülkelerin Mutluluk Düzeyleri ile İlişkisi <u>Ekin Begüm Karahan</u>	
16:30-17:00	Birinci Basamağa Başvuran 11-17 Yaş Arası Adölesanların Fazla Kilolu ve Obez Olmalarına Etkili Olan Faktörlerin Araştırılması <u>Hilal Battal</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
17:00-17:30	Yaş Kupa (Hacamat) Terapisinin Uyku ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi <u>Yavuz Özcan</u> , Funda Yıldırım Baş, Gökçe İşcan	
17:30-18:00	Aile Hekimlerinin ve Aile Sağlığı Elemanlarının Hastalarının Sigara Kullanma Davranışlarını Değerlendirme Konusundaki Tutum ve Uygulamaları: Kesitsel Bir Çalışma <u>Ramazan Satılmış</u> , <u>Melda Dibek Büyükdinç</u> , Okay Başak	

13 Kasım Cumartesi

13 Kasım 2021, Cumartesi		
09:15-09:30	Çevrimiçi Sisteme Giriş (Zoom)	
	SALON 1	
09:30-10:50	Sözlü Bildiri Oturumu	
	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Nazlı Şensoy Doç. Dr. Murat İçen
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Çiğdem Gereklioğlu
09:30-09:50	Kan Bağışında Bulunan Bireylerin Organ Bağışı Hakkındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi Emine Uzun, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
09:50-10:10	Diyabetes Mellituslu Bireylerde Kırılğanlığın Ölçülmesi ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi Büşra Aykıt, Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Tamer Edirne, Aysun Özşahin	
10:10-10:30	Covid-19 Pandemisinin Temel Yeterlilikler Bağlamında Aile Hekimliği Asistanlarının Klinik Karar Verme Sürecine Etkisinin Araştırılması Nadiye Beylanlıoğlu Kaynak, Hüseyin Elbi	
10:30-10:50	Hipertansiyonun Anksiyete ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi Destan Aşçı Yılmaz, Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Aysun Özşahin, Tamer Edirne	
	SALON 2	
09:30-10:50	Karma Sözlü Bildiri Oturumu	
	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Nurver Turfaner Sipahioğlu Doç. Dr. Tolga Günvar
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Esra Meltem Koç
09:30-09:50	Covid-19 Pandemisinin Hastaların Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıbbı Bakışına Etkisi Bilal Karabaş, Ersan Gürsoy	
09:50-10:10	Adana İlinde Kırsal Bir ASM' ye Kayıtlı Obez ve Fazla Kilolu Hastaların Covid-19 Bilgi Düzeylerinin ve Aşı Kararsızlıklarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması Gökhan Koç, Kenan Topal	
10:10-10:30	Aile Hekimliği Uzmanlığı'nın Tus Tercihlerindeki Güncel Durumu Üzerine Bir Değerlendirme Hüseyin Çetin	
10:30-10:50	Birinci Basamaktaki 2021 Yılı İlk 7 Ayındaki Başvuru ve Sevk Oranlarının İncelenmesi, Bursa Örneği Salih Metin	
10:50-11:00	Ara	

	SALON 1	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
11:00-12:30	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Berrin Telatar Doç. Dr. Çiğdem Apaydın Kaya
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Umut Gök Balcı
	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Şiddetin Ruhsal Hastalık Riski ve Aile İşlevselliği Üzerine Etkisinin Araştırılması <u>Ayşe Nur Gül</u> , Kenan Topal	
11:30-12:00	Sık Görülen Romatizmal Hastalıklarda Duygu Durum Bozuklukları ve Hastalık Aktivasyonuna Etkisi Emine Uslu Yurteri, Emre Emre	
12:00-12:30	Birinci Basamak Sağlık Merkezlerinde Çocuklara Parasetamol ve İbuprofen Reçetelenme Tercihlerinin İncelenmesi Dilara Bayram, Volkan Aydın, <u>Caner Vızdıklar</u> , Narin Akıcı, Ömer Ataç, Ahmet Akıcı	
	SALON 2	
	Sözlü Bildiri Oturumu	
11:00-12:30	Oturum Başkanları	Prof. Dr. Erol Aktunç Doç. Dr. Melahat Akdeniz
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Sebahat Gücük
	11:00-11:30 Obezite ve Covid 19 Enfeksiyonu Arasındaki İlişki <u>Mebrure Beyza Gökçek</u> , Hümeysra Aslaner	
11:30-12:00	Gebelerde Gestasyonel Diabetes Mellitus Taramasında Oral Glukoz Tolerans Testi Yapılması ile Homa-1r Hesaplanmasının Karşılaştırılması <u>Burak Kanat</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
12:00-12:30	Tıp Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Online Eğitim Algısı <u>Mehmet Arslan</u> , Tamer Edirne, Nilüfer Emre, Aysun Özşahin	
	SALON 1	
12:30-13:15	Şiir Dinletisi ve Söyleşi	
	Dolana Kıvrıla Akan, Kanatlı Düşünceler <u>Dr. Öğr. Gör. Şirin Parkan</u> - Prof. Dr. Serap Çifçili	
13:15-13:30	Çevrimiçi Sisteme Giriş (Zoom)	
13:30-17:00	POSTER OTURUMU	
	SALON 1	
13:30-15:00	1. Grup	
13:30-15:00	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Tahsin Çelepkolu
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. Aylin Baydar Artantaş
	Sunum Değerlendirme	Dr. Öğr. Üyesi Arzu Ayraller
13:30-13:45	Hastalığınız Kalp ile Değil, Mide ile İlgili! Bir Aile Hekimliği Rutini <u>Onur Öztürk</u> , <u>Muhammed Emin Göktepe</u> , Piltan Büyükkaya, Oktay Karaköse, İsmail Şen	
13:45-14:00	Uzun Süre Proton Pompa İnhibitörü Kullanımının Osteoporoz Gelişimi Üzerine Etkisi: Bir Olgu Kontrol Çalışması <u>Hakan Barut</u> , Okay Başak	

14:00-14:15	İkili Üçlü Test Pozitifliği Belirlenen Gebelerin Takip Süreçlerinde Ruhsal Hastalık Riskinin Belirlenmesi <u>Büşra Nur Kabak</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
14:15-14:30	Covid-19 Geçirmiş Hastalarda Sigara Kullanım Durumunun Analizi Okan Bal, <u>Abdulkadir Sözen</u> , Berna Taşcı, Nilgün Özçakar	
	SALON 2	
13:30-15:00	2. Grup	
13:30-15:00	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Dursun Çadırcı
	Bilimsel Sekreter	Doç. Dr. İsmail Arslan
	Sunum Değerlendirme	Dr. Öğr. Üyesi Pınar Döner Güner
13:30-13:45	Evde Sağlık Hizmeti Alan Yaşlılara Bakım Verenlerin Bakım Yükü ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi Cüneyt Ardıç, Ayşe Yazan Arslan, Ayşe Karakullukçu, Büşra Mollamehmetoğlu, <u>Ayşe Kaba</u> , Serdar Karakullukçu	
13:45-14:00	Birinci Basamakta Takip Edilen 2.-3. Trimesterdeki Gebe Kadınların Covid-19 Hastalığı Bilgi Düzeyi ve Tutumunun Ölçülmesi ve Aşı Tereddütünün Değerlendirilmesi <u>Gizem Şenyürek Ada</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
14:00-14:15	Birinci Basamak Hekimlerinin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanıma Durumu <u>Bilal Kılıç</u> , Ayfer Gemalmaz	
14:15-14:30	4-6 Yaş Arası Çocukların Annelerinin Çalışma Durumları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki <u>Berna Taşcı</u> , Okan Bal, Abdulkadir Sözen, Tolga Günvar	
14:30-14:45	Samsun İli 2021 Yılı Bebek Ölümlerinin Değerlendirilmesi <u>Bahadır Yazıcıoğlu</u>	
14:45-15:00	Çocuklarda Abdominal Masajın Fonksiyonel Kabızlığa Etkisi: Randomize Kontrollü Deney Çalışma Protokolü <u>Tuğçe Seven</u> , Ediz Yıldırım, Vildan Mevsim	
	SALON 3	
13:30-15:00	3. Grup	
13:30-15:00	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Ayşe Semra Demir Akca
	Bilimsel sekreter	Dr. Öğr. Üyesi Canan Tuz Yılmaz
	Sunum Değerlendirme	Dr. Öğr. Üyesi Nagihan Yıldız Çeltak
13:30-13:45	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi Acil Servise Başvuran Hastalarda Hbsag Seroprevalansı ve Etki Eden Faktörler <u>Babajide Emmanuel Oladapo</u> , Serpil Demirağ	
13:45-14:00	Tinnitusu Olanlarda Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin Araştırılması <u>Tuğba Algın Çiftlik</u> , Azize Dilek Güldal	
14:00-14:15	Ozon Uygulamasına Dramatik Yanıt: Raynaud Fenomeni <u>Onur Öztürk</u> , İsmail Şen, Gülşah Bal, Muhammed Emin Göktepe	
14:15-14:30	Kamu Hastanelerinde Çalışan Tıbbi Sekreterlerin Koronavirüs Korkusunun İş Doyumu Üzerine Etkisinin İncelenmesi: Sivas Numune Hastanesi Örneği Fatih Çağlar, <u>Ezgi Ağadayı</u>	

14:30-14.45	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Evde Sağlık Hizmetleri Birimi'ne Kayıtlı 65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Anemi Sıklığı ve Nedenlerinin Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi <u>Ezgi Çağlar</u> , Selma Türker, Merve Nur Serçe Özkoç, Furkan Bektaş, Cüneyt Ardıç	
14:45-15:00	COVID-19 Pandemisi Sırasında Bireylerin Koruyucu Önlemlere Yönelik <u>Şeyma Sabancı</u> , Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Aysun Özşahin, Tamer Edirne	
15:00-15:30	Ara	
	SALON 1	
15:30-17:00	4. Grup	
15:30-17:00	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Yusuf Çetin Doğaner
	Bilimsel Sekreter	Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Korkut Kurtoğlu
15:30-15:45	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesine Başvuran Covid-19 PCR Pozitif Hastalarda Akciğer Tutulum Düzeyi ile Laboratuvar Parametreleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması <u>Aslıhan Aşkın</u> , Kerem Uzun, Merve Altıntop, Büşra Usluoğlu, Cüneyt Ardıç, Serdar Karakullukçu	
15:45-16:00	İlk Trimesterde Bulunan Gebelerin Covid-19 Hastalığı Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi ve Anksiyete-Depresyon Riskinin Belirlemesi <u>Ceren Zalluhoğlu</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
16:00-16:15	Astım Ve/Veya Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Tanılı Hastaların İnhaler İlaç Kullanım Becerilerinin Değerlendirilmesi <u>Ömer Faruk Akyürek</u> , Ayfer Gemalmaz	
16:15-16:30	Zonguldak İli Birinci Basamakta Çalışan Aile Hekimlerinin İş Doymu Düzeyinin Belirlenmesi ve Sosyodemografik Değişkenlerle İncelenmesi <u>Ahmet Kürşat Karagöz</u> , Ayşe Semra Demir Akca	
16:30-16:45	Aile Hekimliği Asistanlarının Web Tabanlı Eğitim ile İlgili Değerlendirmeleri: Gelecek Perspektifi <u>Engin Erbaş</u> , Azize Dilek Güldal	
16:45-17:00	Aile Hekimlerinin Lenfadenopati Sebebiyle Başvuran Çocuk Hasta Grubunun Yönetimi Hakkındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi <u>Merve Seviniş</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
	SALON 2	
15:30-17:00	5. Grup	
15:30-17:00	Oturum Başkanı	Doç. Dr. E. Neşe Yeniçeri
	Bilimsel Sekreter	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Çetin
	Sunum Değerlendirme	Dr. Öğr. Üyesi Vasfiye Demir Pervane
15:30-15:45	Covid 19 Pandemisinin Aile Hekimlerindeki Tükenmişlik Düzeyi ve İyilik Hali ile İlişkisi <u>Merve Can</u> , Nilgün Özçakar	
15:45-16:00	Tüberküloz Hastalarının Video Gözetimli İlaç Tedavisi (Vgt) Altında Damgalanma ile Ayrımcılığa Maruz Kalma Düzeylerinin Değerlendirilmesi <u>Gökçe Çelik Kara</u> , Bektaş Murat Yalçın	
16:00-16:15	12-18 Yaş Grubunda Ebeveynlerin Covid-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumlarının Değerlendirilerek Aşılama Onayında Tereddütlerinin Araştırılması <u>Erhan Yılmaz</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	

16:15-16:30	Pamukkale Üniversitesi Çocuk Takip Polikliniğine Başvuran 1-24 Ay Arası Çocuk Profiline Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi <u>Ayşe Nur Derin</u> , Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Tamer Edirne, Aysun Özşahin	
16:30-16:45	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi Pandemi Polikliniğine Başvuran Hastaların Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi <u>İhsan Zengin</u> , Ayfer Gemalmaz	
16:45-17:00	Birinci Basamakta Takip Edilen Postpartum Fazla Kilolu ve Obez Kadınlarda Ruhsal Hastalık Riski ve Yaşam Kalitesinin Araştırılması <u>Ezgi Aydoğdu</u> , Kenan Topal, Hüseyin Aksoy	
	SALON 3	
15:30-17:00	6. Grup	
15:30-17:00	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Mahcube Çubukçu
	Bilimsel Sekreter	Dr. Öğr. Üyesi Fisün Sözen
	Sunum Değerlendirme	Dr. Öğr. Üyesi Ülkü Bulut Batur
15:30-15:45	Diyabetin Cinsel Yaşam Kalitesine Etkisi ve Bu Hastaların Aldıkları Sağlık Hizmeti Deneyimleri ile Beklentilerinin Değerlendirilmesi <u>Eda Orhan</u> , Azize Dilek Güldal	
15:45-16:00	Covid-19 Nedeniyle Yatarak Tedavi Alan Hastaların Sigara Kullanımının Hastanede Yatış Süresine Etkisi <u>Ayşe Önder</u> , Erkan Melih Şahin	
16:00-16:15	Covid-19 Enfeksiyonu Geçirmiş Bireylerin Semptom Düzeylerine Göre Covid-19 Korku Düzeylerinin Karşılaştırılması <u>Abdulkadir Sözen</u> , Berna Taşçı, Okan Bal, Nilgün Özçakar	
16:15-16:30	Birinci Basamağa Başvuran Hipertansif Hastalarda Uyku Kalitesi Ve Etkileyen Faktörlerin Araştırılması <u>Zeynep Büşra Paçacı</u> , Çiğdem Gereklioğlu	
16:30-16:45	Covid-19 Pandemisinde Tıp Öğrencilerindeki Boyun Ağrısının Değerlendirilmesi <u>Kamil Okan Cansız</u> , Mustafa Atalay Arslan, Yaren Gül Gezici, Ali Emre Yurtsever, Mehmet Baki Çakırcı, Melisa Kaya, Şevval Betül Duran, Erdoğan Günay, Cemil Alperen Yavuz, Orhan Buğra Duran	
17:00-17:30	KAPANIŞ OTURUMU	

SÖZLÜ BİLDİRİLER

(Bildiriler Sunum Sırasına Göre Dizilmiştir)

Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuranlarda Somatizasyon Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler

Öznur Yeşil, Büşra Dönmez, Erkan Melih Şahin, Murat Tekin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Çanakkale

Giriş: Somatizasyon psikolojik sıkıntının bedensel bulgular şeklinde ifade edilmesidir. Etiyolojisi multifaktöriyel olup; genetik, çevresel, sosyokültürel ve kişisel algısal etmenlerin rol aldığı düşünülmektedir. Aile hekimliği kapsamlı ve bütüncül yaklaşımı sayesinde toplumun her kesiminden kişinin tüm sağlık sorunlarına karşı savunuculuk rolünü üstlenmektedir. Somatizasyon hastaları ilk başvuru noktası olarak aile hekimliklerine başvurduğu için çalışmamızda somatizasyon düzeylerini etkileyebileceğini düşündüğümüz faktörleri araştırmayı amaçladık.

Yöntem: Çalışmamız, kesitsel-tanımlayıcı olup ÇOMÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Polikliniği'ne başvuran ve çalışmaya katılmaya onam veren 20-65 yaş arası hastalar ile yürütülmüştür. Verilerin toplanırken 20 soruluk soru formu ve somatizasyon ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza katılan 345 kişinin somatizasyon ölçeğinden aldığı puan ortalaması $10,0 \pm 5,8$ [0-30] idi. Kadınların somatizasyon puanı ortalaması ($11,0 \pm 6,1$) erkeklerden ($8,6 \pm 5,1$) anlamlı yüksekti.

Parçalanmış aileye sahip olanların somatizasyon puanı diğer aile ortamlarındakinden anlamlı daha yüksekti. Somatizasyon ile katılımcıların yaşı, gelir durumu ve eğitim durumu arasında korelasyon yoktu. Somatizasyon ile çalışma durumu ve kırsal ya da kentsel alanda yaşama arasında anlamlı fark yoktu.

Kronik hastalığı olanların ortalama somatizasyon puanı ($12,4 \pm 6,9$) olmayanlardan ($9,2 \pm 5,1$) anlamlı daha yüksekti. Psikiyatrik tedavi alanların somatizasyon puanı ortalaması almayanlara göre anlamlı ölçüde daha yüksekti. Katılımcıların yıllık ortalama hastane başvuru sayısı ile somatizasyon puanları arasında pozitif yönde korelasyon mevcuttu ($r=0,379$). Hayattan memnuniyet derecesi ile somatizasyon arasında negatif yönde düşük korelasyon mevcuttu ($r=-0,290$).

Sonuç: Çalışma sonuçlarına göre katılımcıların yaygın şekilde somatizasyon gösterdikleri ve somatizasyon düzeylerinin kadın cinsiyette, parçalanmış aile ortamında yaşayanlarda, kronik hastalığı olanlarda, psikiyatrik tedavi almış olanlarda daha yüksek olduğu, hastaneye başvuru sayısı ile arttığı, hayattan memnuniyet derecesi ile düştüğü belirlenmiştir.

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Bir Pandemi Hastanesindeki Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Hastaların Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Bir Önceki Yılın Aynı Dönemi Ile Karşılaştırılması

Fehmi Alibekiroğlu, Habibe İnci, Didem Adahan

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Karabük

Giriş: Çalışmamızda Aile Hekimliği polikliniğine başvuran hastaların pandemi ilanı öncesi ve sonrasındaki dönemde sosyodemografik ve klinik özelliklerinin karşılaştırılmasını amaçladık.

Yöntem: Çalışmamızda Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Polikliniğine 15 Mart-15 Eylül 2019 ile 15 Mart-15 Eylül 2020 tarihleri arasında başvuran hastalar incelendi. Hastaların yaş, cinsiyet, medeni durum, uyruk, randevu nedeni, randevu şekli ve klinik tanılarının olduğu, sosyodemografik ve klinik özelliklerini içeren verileri, hastane otomasyon sisteminden retrospektif olarak tarandı. Verilerin analizi SPSS 21.0 versiyonu ve ki-kare testi kullanılarak yapıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Aile Hekimliği polikliniğinde 15 Mart-15 Eylül 2019 tarihleri arasında 6501 hasta, 2020 yılının aynı döneminde ise 1663 hasta muayene olmuştu. Bu hastalar, yaş ortalaması $48,16 \pm 19,71$ yıl olan 4348 kadın (%53,3) ve yaş ortalaması $43,20 \pm 19,96$ yıl olan 3816 erkekten (%46,7) oluşmaktaydı. Pandemi sürecinde polikliniğimize başvuran hasta sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %75 oranında azaldı. Başvuru oranı en çok azalan yaş grubu 65 yaş ve üzeri hastalardı. Pandemi öncesi dönemde polikliniğimize başvuran kadın hasta oranı erkek hastalardan daha fazla iken, pandemi döneminde erkek hastaların kadınlardan fazla olduğu, evli hastaların oranı azalıp bekar hasta oranının arttığı, sağlık kurulu muayenesi için yapılan başvuru oranlarının arttığı, çoğunluğu üniversite öğrencisi olan yabancı uyruklu hasta oranının azaldığı saptandı. 2019 döneminde hastaların %88,5'i, 2020 döneminde ise %93,4'ü polikliniğimize bir kez başvuru yapmıştı. 2019 dönemindeki hastaların %27,4'ü genel tıbbi muayene tanısı alırken 2020 döneminde bu oran %52,4 olarak saptandı.

Sonuç: Pandemi sürecinde başvuran hasta sayısında bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yaklaşık %75 oranında azalma görülürken, bu hastaların çoğunun bir kez ve zorunlu sebeplerden dolayı (işe giriş muayenesi vb.) başvurduğu, başvuru sayısı en çok azalan yaş grubunun 65 yaş ve üzeri hastalar olduğu saptanmıştır. Ayrıca, polikliniğe başvuran erkek hasta oranı, bekar hasta oranı ve sağlık kurulu muayenesi için yapılan başvuru oranının arttığı, yabancı uyruklu hasta oranının ise azaldığı saptanmıştır.

Bireylerin Deri Kanseri Risk Algısı ve Etkileyen Faktörler

Hasan Koyunsever, Nilgün Özçakar

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Dünyada ve ülkemizde insidansı giderek artan kanserlerden biri de deri kanseridir. Ultraviyole ışınları deri kanserinin etiyojisinde en önemli faktördür. Ozon tabakasının giderek incilmesiyle ultraviyole ışınlarına daha yoğun maruz kalınmakta, bu da deri kanseri için önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı bireylerin deri kanseri risk düzeyi, risk algıları ve risk algısını etkileyen faktörleri ve güneşten korunma davranışlarını belirlemektir.

Yöntem: Kesitsel analitik desende bu çalışma aile sağlığı merkezlerine başvuran bireyler ile yapılmıştır. Bireylere sosyodemografik özellikleri, deri kanseri risk düzeyi, risk algısı ile ilgili özellikleri içeren araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu, "Güneşten Korunma Davranış Ölçeği" uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 490 katılımcının 324'ü kadın (%66,1), yaş ortalaması 36.27±13.38, büyük çoğunluğunun evli (%76,3), %37,8'nün ilkokul ve altı eğitim düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası 2000TL ve altı geliri olduğunu, %53,1'i herhangi bir işte çalışmadığını belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%93,2) deri tipi 3 ve 4 grubunda yer alan orta riskli bireylerden oluştuğu belirlenmiştir. Ailede deri kanseri öyküsü olan birey yüzdesi %1 iken, deri kanserine yakalanmış birey yüzdesi 0,4 olarak bulunmuştur. Bireylerin %67,5'i vücudunda 10 ve altında bene sahip olduğunu ifade ederken, %19,6'sı hayatının herhangi bir döneminde en az bir defa güneş yanığı geçirdiğini belirtmiştir. Bireylerin %81,6'sının güneş alerjisi yoktur. Katılımcıların %98'i şüpheli bir deri eksizyonu yapılmadığını, %76,7'si güneş lekeleri olmadığını belirtmiştir.

Çalışmaya katılan bireylerden evli olanların, güneş lekesi olanların, ben sayısı 25 ve üzeri olanların, deri eksizyonu öyküsü olanların risk algısı anlamlı olarak yüksek bulunmuştur(p<0.05). Gençlerin, kadınların, bekar olanların, eğitim seviyesi ve gelir seviyesi yüksek olanların, ben sayısı fazla olanların anlamlı olarak daha fazla güneşten kaçınma davranışı sergilediği saptanmıştır(p<0.05).

Sonuç: Deri kanseri ile mücadelede hastalık hakkında toplumda farkındalık yaratmak ve riskli grupları, koruyucu önlemleri tanımlamak ve halka tanıtmak gereklidir. Bu kapsamda kişilerin kendi kendini muayene etmesi ve şüpheli durumlarda hekime başvurması önerilebilir. Yüksek riskli grupların ise düzenli aralıklar ile hekim tarafından muayene edilmesi sağlanmalıdır.

Birinci Basamak Takibindeki Covid-19 Enfeksiyonu Geçiren Bireylerin Ruhsal Hastalık Riski Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin İncelenmesi

Ayşenur Kanat, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

SBÜ Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Adana

Giriş ve Amaç: 2019 yılının sonlarında başlayıp ülkemizi ve dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi insanların bedensel sağlığını etkilediği gibi, ruhsal sağlığını da etkilemektedir. Çalışmamızda Covid-19 geçiren bireylerde yaşam kalitesini ve ruhsal hastalık riskine etki edebilecek bazı faktörleri incelemeyi amaçladık.

Yöntem: Bu kesitsel araştırma; 1 Nisan 2020 ve 30 Haziran 2020 tarihleri arasında Adana'da Sarı Hamzalı Aile Sağlığı Merkezi'ne (ASM) herhangi bir nedenle başvuran 18 yaş üstü Covid-19 enfeksiyonu geçirmiş 273 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik verileri kaydedildikten sonra Covid-19'la ilgili devam eden semptomlar, hastanede-yoğun bakım ünitesine yatış, pozitiflik üzerinden geçen zaman, aile/akraba/arkadaşlarında Covid-19 geçmişi gibi anksiyete-depresyon ve yaşam kalitesi üzerine etki edebilecek risk faktörlerini içeren yapılandırılmış bir anket formu yüz yüze görüşülerek uygulandı. Ayrıca katılımcılara Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği (HADS), Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) ve WHOQOL-Bref Yaşam Kalitesi Ölçeği uygulanmıştır. Veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin analizi için iki örneklemli t testi, Oneway-Anova, Mann-Withney U, Kruskal Wallis, Ki-kare testleri ve Spearman's korelasyon analizi kullanıldı. P<0,05 olan değerler anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 40,2±14,4 yıl idi. Katılımcıların %57,9'u kadın, %72,5'i evli, %40,3'ü yüksek eğitilmiş, %37,7'si yüksek gelirli, %53,1 çalışıyor idi. Katılımcıların %32,2'sinde devam eden en az bir semptom mevcuttu. Katılımcıların HADS-Anksiyete riski %20,9 HADS-Depresyon riski %42,5 idi. Anksiyete ve depresyon riski erkek cinsiyette, tanıdıklarında Covid-19 nedeniyle hastanede/yoğun bakım ünitesinde yatış olanlarda daha yüksek tespit edildi. Depresyon riski düşük gelirli, işsiz, kronik hastalığı olanlarda daha yüksek tespit edildi. Yaşam kalitesi kadın cinsiyet, eş vefat etmiş/ayrılmış, işsiz, düşük gelirli, kronik hastalık sahibi, devam eden semptomu olan, tanıdıklarında Covid-19 nedeniyle hastanede/yoğun bakım ünitesinde yatış olan katılımcılarda daha düşük saptandı.

Sonuç: Covid-19 geçiren hastaların takiplerinde semptom devamı olup olmadığı sorgulanmalı, anksiyete-depresyona neden olabilecek ve yaşam kalitesini bozabilecek risk faktörleri açısından hasta değerlendirilmelidir.

Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Nefes Farkındalığı Meditasyonunun Sınav Kaygısına Etkisi: Paralel Gruplu, Açık Etiketli, Randomize Kontrollü Deney Çalışma Protokolü

Merve Sevindi İmançer, Neslişah Gafuroğlu Tan, Vildan Mevsim

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Sınav kaygısı; aşırı endişe, sinirlilik ve ilgisiz düşünceleri bir arada barındıran kontrol edilemez başarısız olma korkusudur. Sınav kaygısı ile baş etme yolları arasında; etkili çalışma, yaşam tarzı, dikkatin kullanımı, sınav stratejisi belirleme ve kaygı azaltıcı teknikler sayılabilir. Kaygı azaltıcı teknikler arasında farkındalık terapileri yer almaktadır. Farkındalık, dikkatin istemli bir şekilde anlık yaşantılara odaklanmasını ve içsel deneyimlerin gözlemlenmesini içeren bir zihin ve beden pratiğidir. Mevcut deneysel kanıtlar farkındalık temelli girişimlerin psikolojik iyiliği artırdığını, anksiyete ve depresyonu hafiflettiğini ve tekrarlamasını engellediğini savunmaktadır. Nefes alıp verme, meditasyon ve iyileşme için oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler anksiyete yaşadığında nefes alıp vermeleri de değişir; hiperventilasyon yaşar, yeterli oksijen alamaz, karbondioksit veremezler. Farkındalık temelli stres azaltma egzersizlerine başlamanın en kolay ve etkili yolu bireyin solunumuna dikkatini vermesidir. Basitçe, her bir nefes alışverişi hissetmek ve solunumun farkında olmak gerekmektedir. Solunuma odaklanmak; sürekli solunumu düşünmek demek değil, onu hissetmek ve solunumdaki değişimler açısından farkında olmaktır.

Bu çalışmanın amacı; tıp fakültesi öğrencilerinde nefes farkındalığı meditasyonunun sınav kaygısına etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Çalışma paralel grup, açık etiketli, randomize kontrollü deney olarak tasarlanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesinde kayıtlı 4., 5. ve 6. sınıf öğrencilerinde yapılması planlanmaktadır. Müdahale grubunda 69, kontrol grubunda 69 katılımcıya ulaşmak hedeflenmektedir. Müdahale grubuna nefes farkındalığı meditasyonu ile ilgili eğitim verildikten sonra her gün, günde 2 defa, ders çalışmaya başlamadan önce 10 dakika, verilen materyaller ile (ses kaydı, video) nefes farkındalığı meditasyonu yapmaları istenecektir. Kontrol grubuna çalışma sonunda bu eğitimler verilip, gerekli materyaller temin edilecektir. Veri toplamada; katılımcı bilgi formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Westside Sınav Kaygısı Ölçeği kullanılacak olup, katılımcılar; başlangıçta (0. gün), müdahale sonunda (8. hafta) ve 20. haftada değerlendirilecektir. İstatistiksel analiz olarak; tanımlayıcı analiz, bağımlı ve bağımsız gruplarda t testi ve ANOVA kullanılacaktır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmamız fikir aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmada farklı ölçüm araçları kullanılabilir mi?
- 2- Çalışmanın kısıtlılıkları neler olabilir?

15-18 Yaşları Arasındaki Öğrencilerde Sağlıklı Beslenme Takıntısı ile Benlik Saygısı İlişkisi

Rukiye Kural Atak, Hüseyin Elbi

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Manisa

Giriş: 21. yy. da sağlığı iyileştirmeye yönelik sorunlar ele alınırken sağlıklı beslenme en önemli unsurlardan biri haline gelmiştir. Sağlıklı beslenmenin sağlık üzerine olumlu etkileri olmakla birlikte bunun aşırı uğraşı haline gelmesi yaşamı olumsuz etkilemektedir.

“Sağlıklı beslenme takıntısı”, sağlıklı beslenmenin aşırılık düzeyde olması, sağlıklı beslenmeye karşı olan aşırı zihinsel uğraşı ve normal hayatı etkileyecek kadar bunun takıntı haline gelmesi durumudur. Bu takıntı, bireyleri katı diyetler uygulamaya veya beslenmelerinden temel besin maddelerini çıkarmaya itmektedir. Bu nedenle bu özelliklere sahip bireyler yetersiz ve dengesiz beslenmektedirler. Bu davranış, sonuç olarak temel besin değerlerinin eksikliğine, sosyal ilişkilerinde ve bireyin genel psiko-sosyal durumunda değişime yol açmaktadır.

Yeme bozuklukları genellikle genç erişkin yaşta ortaya çıkmaktadır. Hem bedensel hem psikososyal boyutu olan yeme bozuklukları kişinin yemek yeme alışkanlığı, vücut ağırlığı ve fiziksel görüntüsü ile ilgili düşünce ve yemek yeme davranışındaki bozukluklarla kendini gösterir.

Bu araştırmayla ulaşılmak istenen hedef, 15-18 yaşları arasındaki öğrencilerde sağlıklı beslenme takıntısı ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Kesitsel bir araştırma olup, araştırmamızın evrenini Manisa ili iki farklı ilçesinden ikişer lise (Meslek ve Anadolu lisesi) olmak üzere dört lisedeki 2459 öğrenci oluşturmaktadır. Epiinfo programı hesaplamasında minimum örneklem büyüklüğü 482 kişi olarak hesaplanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak kişinin sosyodemografik özelliklerine yönelik bir anket formu, ORTO-11 Sağlıklı beslenme takıntısı Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılacaktır. Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programları ile analiz edilecektir.

Bulgular: Çalışma fikir aşamasındadır.

Sonuç: Bu araştırmada lise öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ve yeme alışkanlıkları, değerlendirilerek, benlik saygısı ile ilişkinin olup olmadığının ortaya konması amaçlanmaktadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Sağlıklı beslenmenin değerlendirilmesi için başka bir ölçek önerir misiniz?
- 2- Sağlıklı beslenme takıntısını benlik saygısı yerine farklı bir ölçekle mi değerlendirmeliyiz?

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Aile Sağlığı Merkezlerinde 40-70 Yaş Arası Kadınlarda Bel Çevresi ve BKİ ile Score-TR İlişkisinin Değerlendirilmesi

Ensar Erdoğan, Bektaş Murat Yalçın

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Samsun

Giriş: Kardiyovasküler hastalıklar hem dünyada hem de ülkemizde önde gelen morbidite ve mortalite nedenidir. Bu risk özellikle menapoz öncesi dönemde erkekler için ön planda iken menapoz sonrası kadınlar için daha belirgin bir hale gelmektedir. Erişkin yaşa gelmiş olan kişilerde kardiyovasküler hastalık gelişme riskinin tahmin edilmesi, gerek birincil ve ikincil koruyucu yaklaşımlar açısından çok önemlidir. Aterosklerotik kalp hastalığı hipertansiyon, hiperlipidemi, diyabetes mellitus, obezite ve sigara kullanımı gibi birden çok risk faktörünün ortak bileşeni olarak gelişmektedir. Obesite son dönemlerde ülkemizde özellikle post menapozal kadınlar arasında sıklığı artmaktadır. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması-2010 ön çalışma raporuna göre Türkiye’de obezite sıklığı kadınlarda % 41 olarak bulunmuştur. Ancak Türk Kadınlarının kardiyovasküler risk faktörleri ile obezite (Santral ve androjenik) arasında yeterli sayıda birinci basamakta gerçekleştirilmiş çalışma bulunmamaktadır.

Amaç: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Aile Sağlığı Merkezlerinde 40-70 yaş arası kadınlarda bel çevresi ve BKİ’nin SCORE-TR puanı üzerinde etkisi olup olmadığını araştırılmasıdır.

Yöntem: Analitik tanımlayıcı bir araştırma olarak planlanan çalışmamız OMU Eğitim Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı 40-70 yaş arası eğitim düzeyi en az okuryazar olan kadın hastalar üzerinde gerçekleştirilecektir. Çalışmaya Güç analizi ile en az 198 vakanın dâhil edilmesi planlanmıştır. Çalışmaya katılan bireylere sosyo-demografik bilgilerini içeren bir anket formu, Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi ve SCORE-TR testi uygulanacaktır. Ayrıca hastaların medikal bilgilerine ulaşmak için Aile Hekimliği Bilgi Sistemi ve E-nabız uygulaması kullanılacaktır.

Dışlama kriterleri: Çok yüksek risk grubunda olanlar (hastalıklar), hastanın tıbbi öykü vermesini engelleyen bilişsel bozukluklar

Bulgular: Araştırma planlama aşamasındadır.

Ampute Diyabetik Ayak Hastalarının Tedavi Uyumu ve Depresyon Düzeyi Yönünden İncelenmesi

Eylem Suiçmez, Memet Taşkın Egici

Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Giriş: Diyabetik ayak; motor, duyuşal ve otonomik nöropati, makrovasküler hastalık, cilt enfeksiyonları ve mekanik faktörlerden kaynaklanan, zamanla organ kaybına yol açabilen önemli bir diyabet komplikasyonudur. Aynı zamanda psikolojik, fiziksel, sosyal ve ekonomik sorunlara yol açabilen, yaşam kalitesini etkileyen ve giderek artan mortalite ve morbidite ile önemli halk sağlığı sorunlarından biridir. Diyabet hastalarının yaklaşık %15'inde ayak ülseri gelişmekte ve bu hastaların %7-20'sinde amputasyon gerekmektedir. Travmatik olmayan alt ekstremitte amputasyonlarının %50'den fazlası diyabet ile ilişkilidir.

Amputasyon hasta için organ kaybının yanında; işlev, beden imgesi, iş ve ilişkilerde de kayıp anlamına gelmektedir. Kayıp durumlarında kişiler yas süreci denilen bir dizi evreden geçer. Yasın normal süreci içerisinde yaşanmadığı durumlarda, yaşam sürecinde karşılaşılan uyarıcılara bağlı olarak tekrar çok ağır ve uzun süren yas tepkileri ortaya çıkabilir. Tüm bunlar hastalarda depresyon, tedavi uyumsuzluğu, tedaviyi reddetme gibi sonuçlara neden olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı ampute diyabetik ayak hastalarını tedavi uyumu ve depresyon düzeyi yönünden incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel tipte bir araştırma olup, araştırmamıza 01.12.2021-31.01.2022 tarihleri arasında Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Diyabetik Ayak polikliniği tarafından takipli diyabetik ayak nedeniyle ampute olmuş gönüllü 82 hasta dahil edilecektir. Hastalara, sosyodemografik verileri ve hastalık ile ilişkili bilgileri sorgulayan anket formu, Beck Depresyon Ölçeği ve Morisky Tedavi Uyum Ölçeği yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanacaktır. Verilerin analizi için SPSS programı kullanılacaktır. $p < 0,05$ değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Araştırmamızın bağımlı değişkenleri tedavi uyumu ve depresyon düzeyi olup bağımsız değişkenleri diyabetik ayak nedeniyle amputasyon öyküsü ve sosyodemografik özelliklerdir.

Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır. Diyabetik ayak hastalarının amputasyon sonrası mortalite ve morbiditesinin azaltılması, yaşam kalitesinin artırılması açısından hastaların ruhsal ve bedensel iyilik hali oldukça önemlidir. Bu araştırma ile ampute diyabetik ayak hastalarının tedavi uyumunu ve depresyon düzeyini inceleyerek literatüre katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmanın kısıtlılıkları neler olabilir?

Benign Masseter Hipertrofisi Tedavisinde Botulinum Toxin-A Uygulaması Yapılan Kadınlarda Beden İmajı ve Yaşam Kalitesi Değişikliğinin İncelenmesi

Zeynel Tolga Kayan, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy, Raşit Muharremoğlu

SBÜ Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Adana

Giriş: Benign masseter kas hipertrofisi (BMH) kasın bilateral olarak ağrısız şişliği il karakterizedir.

BMH diş kaybına bağlı tek taraflı çığneme, temporomandibuler eklem disfonksiyonu ve lokal distoniler, devamlı sakız çığneme, gece veya gündüz diş gıcırdatma, strese bağlı parafonksiyonel çene hastalığını içeren geniş bir etyolojiye sahiptir. Hastalarda çene ağrısının yanında masseter kasının büyümesine bağlı olarak kare yüz, mandibulada lobüler görüntü oluşumu gibi yüzde şekil değişiklikleri oluşmaktadır. Bu problemler fiziksel yakınmalara ek olarak beden imajında bozulması gibi psikolojik sıkıntıları da beraberinde getirmektedir.

Botulinum toxin-A(BTA) asetilkolin salınımını bloke ederek kasılmaları engeller ve kas demetleri kuvvet ve hacim olarak küçülür. BMH tedavisinde önemli bir kullanım yeri olan BTA sayesinde masseter kası geçici olarak kısmi paraliye uğratarak hacim olarak da küçülmesi sağlanarak mandibuladaki lobüler görüntü silinir. Bu bakımdan BMH tedavisinde BTA uygulaması yapılan hastalarda kozmetik olarak ek fayda ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmada BMH tedavisinde BTA uygulaması yapılan kadın hastalarda oluşturulan gelişmelerin yaşam kalitesinde yarattığı değişiklikleri göstermeyi amaçlar.

Yöntem: Kesitsel, tanımlayıcı tasarıma sahip bu çalışma Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne başvuran son 6 ay içerisinde BMH nedeni ile BTA tedavisi öyküsüne sahip 18-65 yaş aralığında kadın hastalar üzerinde yürütülecektir. Hariç tutulma kriterleri arasında dişlerinde eksiklik, son 3 ay içerisinde mandibular travma, sistemik inflamatuvar hastalığa sahip olması bulunmaktadır. Bu hastalara yaşam kalitesi ve beden imajı algısı anket formu doldurulacaktır. İstatiksel anlamlılık için $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Bulgular: Bağımsız değişkenler sosyodemografik özellikler, bağımlı değişken yaşam kalitesi ve beden imajı algısıdır.

Sonuç: BTA uygulanan BMH hastası kadınlarda yaşam kalitesi ve beden imajında olumlu değişiklik göstermeyi umuyoruz.

Tartışma:

- 1- Çalışmada kullanılacak farklı bir ölçek öneriniz var mıdır?
- 2- Aile Hekimliğine başvuran hastalarda yüz imaj algısı mı yoksa beden (yüz hariç) imaj algısı mı daha önemlidir?

Covid-19 Enfeksiyonu Sonrası Yeni Tanı DM Oluşumu İlişkisi

Özden Gökdemir¹, Olgu Aygün², Ülkü Bulut Batur³

¹ İzmir Ekonomi Üniversitesi-Tıp Fakültesi, İzmir

² İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir

³ Aksaray Üniversitesi -Tıp Fakültesi, Aksaray

Giriş: COVID-19 pandemisi süresince özellikle obezite, aşısız olmak gibi birçok etken hastalığın yayılmasını, hastaneye yatış oranını ve süresini, tedavi biçimini olumsuz etkilemektedir. Sık karşılaşılan ve önlenebilir hastalıklardan olan COVID-19 ve diyabet arasındaki ilişkiyi tanımlayabilmek koruyucu hekimlik yanı sıra tedavi süreci için de önem taşımaktadır.

Yöntem: COVID-19 pandemisi sırasında, insülin direncini ve COVID-19 ile ilişkili yeni başlangıçlı/ yeni tanı almış diyabet oluşumu arasında ilişki olup olmadığını anlayabilmek daha önce DM tanısı olmayan ve yeni tanı almış olan COVID-19 hastalarının 3. ve 6. ay izlenmesi planlanmaktadır. Altı aylık prospektif çalışma için Bozyaka EAH'de COVID-19 tanısı alan diyabeti olmayan hastaların kayıtlarından edinilen veriler değerlendirilecektir. Her hasta taburcu edildikten sonra 3. ve 6. aylarda izleme alınacaktır. Aynı değişkenin farklı zamanlarda çoklu ölçümlerindeki farklılıkları araştırmak için yinelene ölçümler için varyans analizi kullanılacaktır. HOMA ve Trigliserid-glukoz (TyG) indeksindeki değişikliklere katkıda bulunanı analiz etmek için lineer regresyon analizi planlanmaktadır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler yaş, cinsiyet, COVID-19 testlerinde pozitif olunan süre, tedavi sürecinde steroid kullanımı olup olmadığı, steroid tipi ve kullanım süresi ve dozu olarak planlanırken bağımlı değişkenler açlık lipid profili, kan şekeri, HgA1C düzeyi değişimi olarak öngörülmüştür. Çalışma planlama aşamasındadır.

Tartışma soruları:

- 1- HOMA indeksi kullanılmalı mı?
- 2- Yaşam biçimine ilişkin hasta öyküsü için hangi özellikler sorgulanmalı?
- 3- Tamamlayıcı uygulama ya da ek kullanılan reçetesiz ilaçlar sorgulanmalı mı?

Covid-19 Pandemi Döneminde Kronik Hastalığı Olan Bireylerde Hastaneye Başvuru Gecikmeleri ile Anksiyete İlişkisinin Değerlendirilmesi

Hande Nur Lek, Yusuf Çetin Doğaner, Ümit Aydoğan

Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

Giriş: Covid-19 salgını insanların büyük bir bölümünde ve vakaların yakın çevrelerinde ciddi bir kaygı yaratmıştır. Bu kaygı özellikle kronik hastalığı olan bireylerde hem sosyal yaşama hem de mevcut tanıli hastalıklarının seyrine yansımıştır. Bu çalışmayla kronik hastalığı olan bireylerin hastaneye başvurularının gecikmesi ile COVID-19 anksiyetesi arasında ilişki olup olmadığı incelenecektir. Bir ilişki saptanması durumunda hala devam eden bu pandemi döneminde ve sonraki olası pandemilerde kronik hastalığı olan bireylerin hastaneye başvurularının gecikmesi sebebiyle oluşabilecek komplikasyonlara karşı önlem alınması gerekliliğini ortaya çıkaracaktır. Aile hekimliği disiplininin temel özelliklerinden olan koruyucu hekimlik uygulaması ile komplikasyonlar oluşmadan takip devamlılığı mümkün olacaktır. Bu bakış açısıyla, kronik hastalığı olan bireylerin pandemi döneminde hastalığa bağlı mortalite ve morbidite oranlarında düşmeye katkı sağlanabilir.

Yöntem: Kesitsel desende planlanan çalışmamız, SBÜ Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği'ne başvuran, çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve kriterlere uyanlar dahil edilerek en az 400 hastaya yapılacaktır. Bu anket yüz yüze görüşme tekniği, telefon ile görüşerek ve online olarak uygulanacaktır. Hastalara uygulanan anketler belirlenen sürede beklenen sayıya ulaştığında, veriler SPSS programına girilerek analiz edilecektir. $p < 0,05$ için sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışma için hazırlanan anket formunda Koronavirüs Anksiyete Ölçeği bulunmaktadır. Bağımsız değişken olarak; sosyodemografik özellikler, hastaların sağlıklarının bozulmaması için pandemi döneminde aldıkları yeni önlemler ve hastane başvuruları sırasında yaşadıkları huzursuzluk sebepleri sayılabilir.

Sonuç: Pandemi döneminde kronik hastalıkların takipsizliği kötü prognoz ve oluşabilecek komplikasyonlar açısından önemli bir morbidite ve mortalite sebebidir. Kronik hastalığı olan bireyler için farkındalık oluşturulması, değiştirilebilir risk faktörleri için koruyucu önlemler alınması ve biyopsikososyal yaklaşım ile COVID-19 anksiyetesiyle ilgili doğru müdahaleler sayesinde kronik hastalıkların takip edilmemesine bağlı mortalite ve morbidite oranlarında düşmeye katkı sağlanabilir.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmanın pandeminin ileri döneminde yapılması sonuçlar açısından bir fark yaratabilir mi?
- 2- Anketi zenginleştirebilecek ek bir soru öneriniz var mı?

Onkolojik Palyatif Bakım Kliniğinde Bir Yıllık Süre İçinde Yatırılarak İzlenen Hastaların İdrar Yolu Enfeksiyonlarının Değerlendirilmesi

Nur Arslan¹, Tevfik Tanju Yılmaz¹, Umut Gök Balcı²

¹ Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Bölümü, İzmir.

² Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir.

Giriş: Üriner sistemin herhangi bir bölgesinde mikroorganizmaların yerleşerek çoğalması ile oluşan hastalık tablosu üriner sistem enfeksiyonu veya idrar yolu enfeksiyonu olarak tanımlanır.

Palyatif bakım almakta olan onkoloji hastalarında ise, immün sistemde zayıflamaya, tıbbi uygulamalar ve hastane koşullarına bağlı olarak enfeksiyonlara genel bir yatkınlık bulunur. Bu hastalarda enfeksiyona bağlı mortalite hızı da yüksektir. İdrar yolu enfeksiyonları palyatif bakım hastalarında sık görülen bakteriyel enfeksiyonlardandır.

Çalışmamızda palyatif bakım alan hastalardaki idrar yolu enfeksiyonunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bir yıllık süre içinde yatırılan hastalardaki idrar yolu enfeksiyonlarında sık görülen mikroorganizmalar, klinik bulgular, kültür antibiyogram ve laboratuvar sonuçları, uygulanan tedaviler ve sonuçları değerlendirilecektir.

Sonuç: Nihai hedef, idrar yolu enfeksiyonlarından hastaları koruyabilmek için önerilebilecek yöntemlerin belirlenmesine önayak olmaktır. Palyatif bakım ve onkolojik hastalık sırasında enfeksiyonlarda atipik seyir ve görünüm olabileceği gerçeğinden yola çıkılınca öncelikle durum tespiti önem kazanmaktadır. Mevcut durumun belirlenmesi ile onkolojik palyatif bakımlarda idrar yolu enfeksiyonlarının etkileri ve önlenbilmesinde atılabilecek adımlar üzerinde durulacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- Onkolojik palyatif bakım servisinde yatmakta olan hastalardaki idrar yolu enfeksiyonu klinik bulgular diğer hastalardan farklı mı olmaktadır?
- 2- Bu enfeksiyonların önlenbilmesi için yapılabilecek uygulamalar var mıdır?

Aile Hekimliği Dergilerinde Covid-19 Yayınlarına Ait Bibliyometrik Analiz

Yusuf Kemal Arslan¹, Çiğdem Gereklioğlu²

¹ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı, Erzincan

² Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Adana

Giriş: Aile hekimliği, toplum sağlığında ciddi etkiye sahip ve gerek birinci basamakta gerekse akademik alanda iş yükü fazla olan bir disiplindir. COVID-19 pandemisi sürecinde, rutin dışı hasta yoğunluğunun yanı sıra konu ile ilgili akademik çalışmalar da hatırı sayılır düzeyde artmıştır. Bu çalışmada amacımız araştırmacıların ulusal ve bilimsel içeriğe elektronik ortamda erişimlerini sağlamak amacıyla geliştirilen ULAKBİM-TR Dizin indeksli ve aile hekimliği uzmanlık alanı ile ilgili yayın organlarındaki makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmektir.

Yöntem: Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir. Bu çalışmada kitle, aile hekimliği alanındaki 13 adet dergideki tüm tam metin yayınlardan oluşmaktadır. Elde edilen yayınlardaki toplam makale, derleme ve vaka takdimi sayılarına ait bilgilerin yanı sıra, sorumlu yazarların alanı, yayın içinde bulunan aile hekimlerinin sıralaması/varlığı, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına (İBBS) göre (NUTS1, NUTS2 veya NUTS3) dağılımı, yayının gerçekleştirildiği kurum ve üniversiteden yayın gönderilme sıklığı gibi değerlendirmeleri içeren bibliyometrik analizler gerçekleştirilecektir.

Bulgular: İlgilenilen ana değişken ULAKBİM-TR Dizin indeksli aile hekimliği dergilerindeki COVID-19 ile ilişkili bilimsel çalışmalardır. Çalışmamız henüz "bir fikrim var" aşamasındadır.

Sonuç: Çalışmamız henüz "bir fikrim var" aşamasındadır, fakat bibliyometrik analiz tekniği ile aile hekimliği alanında yapılan COVID-19 ilişkili yayınların değerlendirilmesinin, güncel durumu özetleyerek yayın/yazar dağılımlarına göre eksiklik tespit edilmesi halinde alanla ilgili yeni araştırmalar oluşturulmasına teşvikte bulunabileceği düşünülmektedir.

Tartışma Soruları:

- 1- Analiz gerçekleştirilirken farklı bir kriter kullanılmalı mıdır?
- 2- Yayının içerisinde aile hekimi bulunması yeterli midir, yoksa sorumlu yazar olması üzerinde mi durulmalıdır?
- 3- Gelecekte TR dizin dışındaki uluslararası alan indekslerinde yapılması planlanan devam niteliğindeki çalışma hakkında önerileriniz nelerdir?

Hekimlerin Mevsimsel İnfluenza Kemoprofilaksisinde Oseltamivir Kullanımıyla İlgili Bilgi ve Tutumları: Çok Merkezli Uluslararası Çalışma

Ayşen Fenercioğlu¹, Ebru Ünür², Didem Kafadar¹, Nurver Sipahioğlu¹

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul

² Avcılar 3 Nolu Aile Sağlığı Merkezi, İstanbul

Giriş: Çalışmamızın amacı Türkiye’de ve dünyada hekimlerin mevsimsel influenza profilaksisinde oseltamivir kullanımıyla ilgili bilgi düzeylerini ölçerek mevsimsel influenza kemoprofilaksisinin sağlanması, böylece sekonder komplikasyonlar, gereksiz kullanım nedeniyle antibiyotiklere karşı direnç gelişimi ve işgücü kaybının engellenmesidir.

Yöntem: Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde 15 soruluk anket hazırlanmıştır. Ankette mevsimsel influenza kemoprofilaksisinin hangi hasta gruplarına ne şekilde ve ne kadar süreyle verilmesi gerektiği ile ilgili sorular yer almaktadır. Türkiye’deki ve yurtdışındaki hekimlerle yüz yüze görüşülerek ve internet aracılığıyla ulaşılarak anketteki soruları cevaplamaları sağlanacaktır. Anket verilerinin değerlendirmesinde SPSS For Windows 15 kullanılacaktır. Çalışmamız kesitsel tanımlayıcı bir araştırmadır. Verilerin özetlenmesinde normal dağılım gösteren değişkenlerde (parametrik) ortalama±standart deviasyon (SD), normal dağılım göstermeyen değişkenlerde (nonparametrik) median (minimum-maksimum) değerler kullanılacaktır. Normal dağılım gösteren değişkenlerin gruplar arası karşılaştırılmalarında, ikili karşılaştırmalarda Student-t ve üçlü karşılaştırmalarda ANOVA testi kullanılacaktır. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin gruplar arası karşılaştırılmalarında ise Ki-kare testi kullanılacaktır. Analizlerde parametreler arasında ilişki değerlendirmesinde Pearson korelasyon testi kullanılacaktır. Anlamlı çıkan sonuçlar için Multifaktöryel Regresyon analizi yapılacaktır. Birinci tip hata için anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilecektir.

Bulgular: Türkiye ve yurtdışındaki Aile Sağlığı Merkezlerinde çalışan tüm birinci basamak hekimleri, Aile Hekimliği uzmanları, Aile Hekimliği asistanları, İç Hastalıkları uzmanları/asistanları, Kulak-Burun-Boğaz Hastalıkları uzmanları/asistanları, Enfeksiyon Hastalıkları uzmanları/asistanları, Göğüs Hastalıkları uzmanları/asistanları arasından ve diğer branş hekimlerinden çalışmaya katılmayı kabul edenler çalışmaya dahil edilecektir. Farklı branş hekimleri ile uzman hekim ve asistan hekimler arasında karşılaştırma yapılabilecektir.

Sonuç: İnfluenza enfeksiyonu yetişkinlerde iş gücü kaybına, çocukların eğitiminin aksamasına, komplikasyon gelişen hastalarda antibiyotik kullanımına, özellikle çocuklarda hastane yatışlarına ve bundan çok daha fazla sayıda poliklinik ve acil servis başvurusuna, ekonomik kayıplara, bakteriyel direnç gelişimine neden olmaktadır. Bu çalışmayla Türkiye’de ve dünyada hekimlerin mevsimsel influenza kemoprofilaksisiyle ilgili farkındalıkları artırılacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- Anketteki sorular yeterli midir?
- 2- Anketteki soruların uzunluğu nasıl olmalıdır?
- 3- Anketin uygulanması pratik midir?
- 4- Başka hangi yöntemlerle hekimlere ulaşılabilir?

Tüberküloz Hastalığının Damgalayıcı Etkisi/ Kesitsel Çalışma

Burcu Korkut, Nergiz Sevinç

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Karabük

Giriş: Tüberkülozlu bireylerin damgalanması hastaların tanı almasında gecikmeye, tedavide aksamaya ve ilaca dirençli vakaların gelişmesine, bireylerin benlik saygısında azalmaya ve yaşam kalitelerinin düşmesine neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı ; tüberküloz hastalarının kendilerini maruz bıraktıkları damgalama seviyesi ile toplumun onlara uyguladığı damgalama düzeyini belirlemek ve stigmatize edilmeyi etkileyen faktörleri saptamaktır.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışma Temmuz 2021-Ekim 2021 tarihleri arasında Karabük Toplum Sağlığı Merkezi ve alt birimlerinden biri olan Verem Savaş Dispanserinde, bu sağlık birimlerine ilk kez başvuran 18-75 yaş arasındaki 367 sağlıklı, 123 tüberküloz hastası ile gerçekleştirildi. Çalışmada anket yöntemi uygulandı ve birinci bölümünde, tüm katılımcılara sosyodemografik özelliklerini değerlendirmek amacıyla ortak 7 soru yöneltildi. İkinci bölümde “Tüberküloz ile İlgili Damgalama Ölçeği” kullanıldı. Ölçek; sırasıyla sağlıklı ve tüberkülozlu bireylerin cevapladığı 11 ve 12 sorudan oluşan Faktör 1 ve Faktör 2’den oluşmaktaydı. İstatistiksel analizlerde; tanımlayıcı istatistikler için frekans ve yüzde, ortanca, minimum ve maksimum değerleri kullanıldı. Nicel verilerin normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmek için Kolmogorov Smirnov testleri ve bağımlı değişkenler normal dağılıma uymadığı için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanıldı. Anket; yüz yüze görüşme ile sözlü onam alındıktan sonra online olarak uygulandı.

Bulgular: Sağlıklı bireylerin yaş ortalaması 45,46±12,90 yıl olup %65,3’ü kadındı. Tüberkülozlu bireylerin yaş ortalaması 41,15±16,42 yıldır ve %60,8’i erkektir. Tüberküloz ile ilgili Stigma ölçeğinin puan ortalaması; sağlıklı bireylerde 18.60±4,18 olarak saptanmış olup yaştan, meslekten ve yaşam yerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkilendiği tespit edildi (p<0.05). Tüberkülozlu bireylerde; Tüberküloz ile ilgili Stigma ölçeğinin puan ortalaması 19.72±3.20 saptanmış olup yaş, medeni durum, çalışma durumu ve gelir düzeyinin tüberkülozlu bireylerin damgalanma düzeyini anlamlı şekilde etkilediği saptandı (p<0.05).

Sonuç: Çalışmamızda Tüberküloz ile ilgili Stigma ölçeği ortalama puanına göre tüberkülozlu bireylerin damgalanma puanı, sağlıklı bireylerin damgalama puanına göre daha yüksek saptandı. Tüberkülozlu hastalarda damgalanmanın önlenmesinden tedavi sürecinin olumlu yönde etkileneceği düşünüldü.

İki İleri Bir Geri: Periprotetik Eklem Enfeksiyonu Olan Hastalar Tanı, Tedavi ve İyileşme Sürecinde Neler Yaşıyor

Arzu Nazlı¹, Gizem Limnili², Vildan Avkan Oğuz¹, Nilgün Özçakar²

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir

² Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Eklem protezi sonrası enfeksiyon gelişen hastalarda yeni operasyonlar, uzun süreli antibiyotik tedavisi gerekmektedir. Hastaların bu süreçte neler yaşadıkları, karşılaştıkları sorunların neler olduğu ve çözüm yolları ile ilgili az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı ortopedik eklem protezi enfeksiyonu olan hastaların tanı, tedavi ve iyileşme sürecinde neler yaşadıklarını araştırmaktır.

Yöntem: Niteliksel tipte planlanan araştırmanın katılımcıları gelişigüzel örnekleme ile seçilmiştir. Bu araştırmaya 9 hasta katılmış, her biri protez enfeksiyonunun farklı evrelerinde ve farklı tedavi protokolleri uygulanan hastalardır. Hastalar ile birebir derinlemesine görüşmeler yapılarak görüşmelerde veriler açısından doyuma ulaşıldığında veri toplama sonlandırılmıştır. Betimsel analiz yapılarak temalar oluşturulmuştur.

Bulgular: Protez enfeksiyonları uzun süren enfeksiyonlardır. Bizim çalışmamızda da tedavinin uzunluğu hastaların hayatını pek çok noktada etkilemektedir. Çalışmanın bulguları 6 ana tema 1-zaman, 2-tedavi süreci, 3-hasta hekim ilişkisi, 4-maddi sıkıntılar, 5-duygu durum, 6-destek görme olarak sıralanabilir.

Katılımcıların hepsi zaman kavramından ve bunun onların hayatlarına etkisinden bahsetmiştir. “Bende uzadı. 3 ay oldu, 4 ay oldu...yani o çok yıpratıcı oldu.”

Hastalar yaşadıkları süreci anlatırken yaşadıkları zorluklardan sıklıkla söz etmişleridir. “...Günlük iş yapamıyordum o zaman.”

Başlarına gelenleri aktarırken pek çok farklı hastane ve doktor belirterek sürecin başından sonuna kadar aynı hekim tarafından takip ve tedavi olamadığını vurgulamışlardır. “Bunlar (ailesi) iyice usandılar, beni gezdire gezdire. Şimdi boyuna doktora getirip götürüyorlar.”

Uzun süren tedaviler nedeniyle ulaşım ve tedavi giderler de maddi yük olarak hastaların karşısına çıkmaktadır. “Ameliyatlar maddi açıdan baya yorucu...”

Protez enfeksiyonunun uzun sürmesi, tedavide uygulanan operasyonlar hastaların günlük yaşamını oldukça etkilemektedir. Hastalar bu dönemde bu yükler ile baş edebilmek için ailelerinden aldıkları destekten bahsetmektedirler. “...Tabi ailem çok destek oldu bana bu konuda.”

Sonuç: Protez enfeksiyonları uzun ve değişken tedavi süreçleri nedeniyle hastaları pek çok farklı yönden etkilemektedir. Tedavi sürecinde hastanın tıbbi gereksinimi yanında bireye ve duruma özgü gereksinimleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Gerekli desteğin sağlanması zor ve yıpratıcı sürecin her iki taraf için de kolay yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

Bir Palyatif Bakım Servisi'nde Takip Edilen Tetanoz Vakası

Latife Merve Yıldız¹, Mahcube Çubukçu²

¹ Sağlık Bilimleri Üniversitesi Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Samsun

² Samsun Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Samsun

Giriş: Tetanoz, C. tetani'nin oluşturduğu tetanospazmin adlı nörotoksine bağlı olarak beyin, omurilik, sinir-kas plağı ve sempatik sinir sisteminin etkilendiği, mortalitesi yüksek bir hastalıktır(1). Geçmiş aşılama öyküsü bilinmeyen, jeneralize tetanoz gelişen bir olgu sunulmuştur.

Vaka: 61 yaş erkek hasta, yaklaşık 4 ay önce acil servise , son 5 gündür olan çene eklemde ağrı ve kasılmalar, boğaz ağrısı ve yutma güçlüğü ile başvurmuş. Acil servisteki ilk muayenesinde dil altında yara ve şişlik de tespit edilen hasta, KBB'ye konsülte edilmiş ve yatışı yapılmış. Yatışından 2 gün sonra vücudunda yaygın kasılmalar başlayan hastanın, yutma güçlüğü, konuşma güçlüğü de olmuş. Hastanın detaylı anamnezi sorgulandığında, eski ve paslı takma diş kullanma öyküsü olduğu öğrenilmiş. Ağız tabanındaki ödemi giderek artan ve minimal ağız açıklığı kalan hastaya trakeostomi açılıp entübe edildikten sonra , insan kaynaklı tetanoz immünoglobulin 5.000 İÜ IM. , flagyl 3*500 mg IV, midazolam 4mg/saat ve remifentanyl 0.1 mcg/kg/dk dan infüzyon tedavileri başlanıp karanlık sessiz odada takibine başlanılmış. Yaklaşık bir hafta sedatize edilen hastanın sedasyonu kesilmesine rağmen bilincinde açılma olmaması üzerine beyin BT ve diffüzyon MR çekilmiş. Yaklaşık 2 ay yoğun bakımda kalan hasta, PEG açılıp, bası yarası ve beslenme eğitimi için servisimize devredildi. Hastanın sakrumda ve her iki trochanter bölgelerinde evre 3-4 bası yaraları mevcuttu. Debridmanı yapıp, bası yarası pansumanına başlandı. Hasta yakınlarına eğitimler verilip, hasta mevcut bu stabil hali ile taburcu edildi.

Tartışma: Tetanoz tanısı için herhangi bir laboratuvar yöntemi bulunmayıp, öykü ve klinik bulgularla tanı konur. Bu nedenle hastalığı saptayabilmek için, erken semptomları tanımak önemlidir. Jeneralize form hastalığın en sık görülen şeklidir. Sonuç olarak, bu olguyla ülkemizde erişkin yaşta tetanoz her ne kadar unutulmuş bir hastalık gibi görünse de mortalitesi oldukça yüksek olup, önceki aşılanmanın bilinmediği, olmadığı veya eksik olduğu durumlarda hatırlanması gerektiği tekrar vurgulanmak istenmiştir.

Covid-19 Pandemisinde Türkiyede İntihara Yönelik Google Trends Aramalarının

Güler Gizem Ölmez, Ömer Faruk Erkan, Hamit Sırrı Keten, Hatice Tuba Akbayram

Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı , Gaziantep

Giriş: Bu çalışmada COVID-19 pandemi dönemi ve önceki dönemde Google Trends üzerinden Türkiye’de insanların intihara yönelik terimleri araştırması incelendi.

Yöntem: Bu çalışmada 07.01.2018-11.07.2021 tarihleri arasında Google Trends üzerinde yapılan araştırma hacimleri değerlendirildi. İntihara yönelik yapılan arama hacimlerini belirlemek üzere 25 ‘arama terimi’ kullanıldı. P değerinin 0.05’in altında olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Arama hacmi arama terimleri arasında 25 defa zirve (100 puan) yapmış olup bunun 6’si 2018 yılında, 9’u 2019 yılında, 5’i 2020 yılında ve 5’i 2021 yılında meydana gelmiştir. Tüm terimlerin 4 yıllık süreç içerisinde en az bir defa pik yaptığı belirlendi. Arama hacmi en yüksek olan terimler depresyon (S:12034), anksiyete (S:9855), kaygı bozukluğu (S:7729), intihar (S:7299), acısız intihar (S:5010) ve kolay intihar (S:4973) olarak tespit edildi. Arama hacmi en düşük olan terimler ise intihar mektubu (S:936), çocuk intiharı (S:957), toplu intihar (S:1168) ve hızlı intihar (S:1201) olarak tespit edildi. COVID-19 pandemisi öncesi döneme göre, COVID-19 pandemisi döneminde 13 arama teriminin arama hacmi artmış olarak saptandı. COVID-19 pandemisi öncesinde intihara yönelik terimlerin arama hacmi ortalaması 18.93 iken, COVID-19 pandemisi döneminde 19.11 olarak belirlendi. COVID-19 pandemisi öncesi dönem ile COVID-19 pandemisi döneminde yapılan intihara yönelik aramalar benzer olarak saptandı (P=0.885).

Sonuç: Bu çalışmada Türkiye’de Google Trends üzerinden yapılan intihara yönelik terimlerin araştırılması incelendi. İntihara yönelik terimlerin COVID-19 pandemi döneminde ve bu dönem öncesinde ki süreçte benzer olduğu belirlendi. İnternet kullanıcılarının yapmış olduğu arama terimleri ve özellikleri Sağlık Bakanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşlarının intihar davranışı ile mücadelesinde önemli bir yol gösterici öğedir. Buna yönelik koruyucu sağlık politikaları oluşturulması bu alanda büyük öneme sahiptir.

Uşak İlinde İlk ve Ortaöğretimde Görev Yapan Öğretmenlerin Korona Virüs Anksiyetesi, Sağlık Anksiyetesi ve Kendi Aile Hekimleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

Onur Bakıcı¹, Fatih Özcan¹, Ömer Aydemir²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Giriş: COVID-19 hastalığına bağlı olarak pandemi döneminde sağlık anksiyetesi, kişinin sağlığına karşı aşırı endişe duyması ya da vücudunda gerçekleşen değişimleri ciddi bir hastalığın habercisi gibi algılaması olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada, katılımcıların sağlık anksiyete düzeyleri, korona virüs anksiyete düzeyleri ve kendi aile hekimleri hakkındaki görüşlerine ulaşmak ve bu değişkenler arasındaki ilişkinin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Uşak ilinde ilk ve ortaöğretimde görev yapan 2000 öğretmen çalışmamızın evrenini oluşturmaktadır. Yüksek katılımcı sayısına ulaşılacak şekilde seçilen 10 adet okulda görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Örneklem sayısı %95 güven aralığında, %5 hata payı ile 323 olarak hesaplanmıştır. Veriler Şubat – Mayıs 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla sosyodemografik bilgi formu, sağlık anksiyete envanteri (kısa versiyon), korona virüs anksiyete ölçeği ve aile hekimi değerlendirme formu kullanılmıştır. Veriler; tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi, Mann Whitney U testi ve Kuruskal Wallis analizi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %54,2'si kadın, %45,8'i erkektir. Yaş ortalaması 40,32 bulunmuştur. Cinsiyete göre öğretmenler, korona virüs anksiyetesi puanında anlamlı bir farklılığa sahiptir ($p<0,05$). Kadın öğretmenlerin korona virüs anksiyetesine ilişkin puan ortalaması ($x=3,15$), erkek öğretmenlerin korona virüs anksiyetesine ilişkin puan ortalamasından ($x=2,35$) daha yüksektir. Herhangi bir psikolojik rahatsızlığa sahip olan katılımcıların korona virüs anksiyete puanı, herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olmayanlara göre daha yüksektir. Sağlık anksiyetesi ile kayıtlı oldukları aile hekimi hakkındaki pozitif algıları arasında ($r=-0,178$; $p<0,01$) negatif yönde, çok zayıf düzeyde, anlamlı bir ilişki vardır. Korona virüs anksiyetesi ile aile hekimi hakkındaki pozitif algıları arasında ($r=-0,174$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Sonuç: Kişinin sağlık anksiyetesine sahip oluşu korona virüs anksiyetesine de sahip olması açısından öngördürücü olabilir. Hastanın motive edilmesinin, endişelerinin giderilmesinin, hekimin hastanın güvenini kazanmasının sağlık anksiyetesinin azalmasında payı olduğu düşünülebilir. Katılımcıların korona virüs anksiyetesi, kendi aile hekimleri hakkındaki görüşten etkilenmemiştir.

Tartışma Soruları:

- 1- Bu çalışmayı daha geniş popülasyonda ve farklı merkezlerde yapmak istediğimiz takdirde yöntem açısından ne gibi önerileriniz olabilir?

Birinci Basamakta Bathe Teröpatik Görüşme Tekniği Kullanımının Hipertansiyon Hastalarında Tedavi Uyumuna Etkisi: Ara Değerlendirme Sonuçları

Duygu Atalı Çiçek, Makbule Neslişah Tan, Vildan Mevsim

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Hipertansiyon hastalarında tedavi uyumu, kan basıncı kontrolünü sağlamada önemlidir ve çalışmalarda %42,2 olarak bildirilmektedir. Kronik hastalıkların tedavisinde medikal tedavi, yaşam tarzı değişikliklerine uyum, uzun süreli davranış değişikliği gerektirmektedir. Bunun için geliştirilmiş teknikler mevcuttur. BATHE, birinci basamak hekimlerinin kullanımı için geliştirilmiş kısa terapötik görüşme tekniğidir. Davranış değiştirmede etkinliği gösterilmiştir. Hipertansiyonda tedavi uyumunu artırmada kullanılabileceğini göstermek önemlidir. Literatürde bu konuda yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada; birinci basamakta BATHE kısa teröpatik görüşme tekniği kullanımının hipertansiyon hastalarında tedavi uyumuna etkisini saptamak amaçlanmıştır

Yöntem: Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Gaziemir 11No'lu Eğitim ASM'de hipertansiyon hastalarında açık etiketli, paralel, randomize-kontrollü deney olarak yapılmıştır. 43 müdahale, 43 kontrol olmak üzere 86 hasta çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya çeşitli nedenlerle 41 müdahale, 42 kontrol hastasıyla devam edilmiştir. Müdahale 1.ve 6.ayda yüz yüze, 3.ayda online görüşülerek yapılmıştır. Müdahale grubuna her görüşmede BATHE tekniği uygulanmıştır. Kontrol grubu rutin tedavisine devam etmiştir. Her iki grubun da VKİ, bel çevresi ve KB ölçülmüş, HTUYTD ölçeği ve MMÖ 0.ve 6. aylarda uygulanmıştır. İstatistik analizlerde, tanımlayıcı analizler, bağımlı ve bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Kontrol ve müdahale gruplarının başlangıç değerlendirmesinde iki grup arasında kan basıncı (KB), bel çevresi (BÇ), VKİ ve ölçek puanları açısından anlamlı fark yoktu, iki grup birbirlerine benzer olarak saptandı ($p < 0,05$). Müdahale ve kontrol grubu 6. ayda değerlendirildiğinde; müdahale grubunda KB ortalaması $129,0 \pm 13,49 / 77,2 \pm 7,86$, bel çevresi ortalaması $105,02 \pm 13,02$, VKİ ortalaması $31,67 \pm 5,80$ olarak saptanırken, kontrol grubunda KB ortalaması $136,3 \pm 14,55 / 80,8 \pm 8,74$, bel çevresi ortalaması $106,7 \pm 13,44$, VKİ ortalaması $32,19 \pm 6,13$ olarak saptandı (sırasıyla $p = 0,020$; $p = 0,546$; $p = 0,694$). Müdahale grubunda HTUYTD ölçeği puan ortalaması $80,41 \pm 4,50$, MMÖ puan ortalaması $5,76 \pm 0,69$, kontrol grubunda HTUYTD ölçeği puan ortalaması $74,52 \pm 7,00$ MMÖ puan ortalaması $4,90 \pm 1,37$ saptandı ($p < 0,05$).

Sonuç: BATHE kısa teröpatik görüşme tekniği kullanılarak yapılan müdahale, hipertansiyon hastalarında tedavi uyumunu artmasında ve kan basıncı düşmesinde etkilidir. Araştırmanın ileri analizleri devam etmektedir.

Tartışma soruları

- 1- Araştırmaya hangi analizler eklenebilir?

Akne Vulgarisi Olan Genç Erişkinlerde Benlik Saygısı, Beden Algısı Durumu ve Depresyon, Anksiyete Riskinin Belirlenmesi

Ümmühan Kodal, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Adana

Giriş: Yüz, boyun, gövde veya proksimal üst ekstremitelerde görülebilen pilosebace ünitenin (kıl folikülü, sebace bezler, erektör pili) inflamatuvar kronik ve tekrarlayan hastalığı olan akne papül, püstül ve/veya nodül gelişimi ile karakterize yaygın bir cilt hastalığıdır. Genç bireylerde sık rastlanan akne, adolesan ve erken erişkinlik döneminde yaklaşık olarak %30-85'ini etkilemektedir. Özellikle benlik gelişimin ve bedensel algının önemli olduğu ergenlik döneminde yaygın görülmesi, bireyin dış görünüşünü etkileyebilmesi nedeniyle hayat kalitesini olumsuz yönde etkileyip çok sayıda ruhsal soruna yol açabilmektedir. Bu durumlar arasında; kendine saygısında azalma, beden algısı bozukluğu, anksiyete ve depresyon riskinde artış sayılabilir. Bu çalışmada akne vulgarisi olan 15-24 yaş ergen ve genç erişkinlerde akne şiddeti derecelendirilerek benlik saygısı, beden algısı durumunun ve depresyon, anksiyete riskinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte planlanan bu çalışma Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Poliklinikleri ve Dermatoloji polikliniklerine 1 Ocak-28 Şubat 2022 tarihleri arasında başvuran kişiler üzerinde yapılacaktır. Çalışmaya 15-24 yaş arasında %95 güven aralığı, %5 hata payı ve ortalama %45 insidans ile hesaplanan 276 ergen ve genç yetişkin hasta alınacaktır. Hastaların sosyodemografik veri formu kaydedilerek sistemik ya da topikal ilaç kullanma durumları sorgulanacaktır. Ardından hastalara Global Akne Derecelendirme Sistemi (GADS), Beden Algısı ve Benlik Saygısı Ölçeği, Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçekleri uygulanacaktır.

Bulgular: Araştırmadaki bağımsız değişken sosyodemografik veriler ve akne şiddeti iken bağımlı değişkenler alınan sistemik ya da topikal tedaviler, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Beden Algısı Ölçeği, Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeğidir

Sonuç: Bu araştırma ile akne hastalığı ile takip edilen hastalarda ruhsal hastalık riskinin belirlenmesi ile takip ve tedavilerinin daha etkili olarak yapılmasına katkı sağlamayı umuyoruz.

Tartışma Soruları:

- 1- Dışlama kriterlerim neler olabilir?
- 2- Çalışmada kullanılacak farklı ölçek öneriniz nelerdir?

Covid-19 Pandemi Sürecinde Hipertansiyon Hastalarının Depresyon ve Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi

Işıl Gay Gedik Tekinemre¹, Burcu Kayhan Tetik²

¹ Elazığ Kovancılar Merkez Aile Sağlığı Merkezi, Elazığ

² İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Elazığ

Giriş: Hipertansiyon ve obezite, covid-19 hastalarında mortalite riskini önemli ölçüde artırabilen yaygın komorbiditelerdir. Uzun süreli evde kalma kısıtlamalarından kaynaklanan sedanter yaşam, kötü beslenme ve tütün ve alkol kullanımındaki artış tromboza eğilime neden olurken, sosyal izolasyona bağlı depresif ruh hali azalmış öz bakıma sebep olabilir. Araştırmamızın amacı covid-19 pandemi döneminde hipertansiyon tanılı hastalarda depresyon ve sağlıklı beslenme durumlarını değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma kesitsel tanımlayıcı olarak planlanmaktadır. Araştırmanın evrenini aile hekimliği polikliniğine başvuran hastaların, örnekleme ise aile hekimliği polikliniğine başvuran hipertansiyon hastalarının oluşturması planlanmaktadır. Veriler gönüllülük esasına göre anket uygulanarak toplanacaktır. Araştırmaya 18 yaş üstü esansiyel (primer) hipertansiyon hastaları dahil edilecektir. Hastalara depresyon ölçeği ve 24 saatlik geriye dönük besin tüketim kaydı formu doldurtulacak ve hastaların diyetlerinin DASH diyetine uyumu değerlendirilecektir. Hastaların değerlendirmesinin mobil uygulama ile yapılması planlanmaktadır.

Bulgular: Bağımlı değişkenler hastaların yaşı, cinsiyeti, hipertansiyon hastalarının depresyon durumları ve beslenme durumları iken, bağımsız değişken covid-19 pandemisidir.

Sonuç: Araştırmanın sonuçları covid-19 pandemisinde hipertansiyon hastalarının beslenme durumlarının değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır. Depresyon durumu değerlendirilerek pandemi döneminde hipertansiyon hastalarını bekleyen önemli bir sağlık problemine dikkat çekilecektir.

Tartışma soruları:

- 1- Planladığımız araştırmada depresyon değerlendirmesinde hasta sağlık anketi-9 veya beck depresyon envanterinden hangisinin kullanılması daha uygun olacaktır?
- 2- Araştırmada mobil uygulama kullanılması planlanmaktadır ancak çalışmada veri elde edilmesi için mi yoksa elde edilen verilerin sonucuna göre uygulama oluşturulması mı daha uygun olacaktır?
- 3- Araştırmada kontrol grubu oluşturulmalı mıdır?

Covid-19 Enfeksiyonunun Yeni Varyantlarının Oluşmasının Kişiler Üzerinde Yarattığı Korku ve Anksiyete Düzeylerinin Araştırılması

Kamil Uğur Arıkan, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Adana Şehir Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Adana

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü tarafından Mart 2020 tarihinde COVID-19 enfeksiyonu pandemi olarak kabul edilmiştir. Salgın döneminde yapılan çalışmalarda toplumda yüksek düzeylerde korku ve anksiyete görülmüştür. Pandemi sürecinin uzaması ile birlikte virüsün yeni varyantları oluşmakta ve toplumda görülme sıklığı giderek artmaktadır. Biz bu çalışmada pandemi sürecinin uzamasıyla birlikte, COVID-19 enfeksiyonunun yeni varyantlarının oluşması sonucu kişilerin geliştirdiği korku ve anksiyete düzeylerindeki değişiklikleri araştırmayı amaçladık.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, ADANA ilinde bulunan Anadolu Aile Sağlığı Merkezine 2022 Temmuz- 2022 Aralık tarihleri arasında başvuran, 18 yaş üstü gönüllü 200 kişinin çalışmaya dahil edilmesi planlanmaktadır. Katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek, sosyodemografik özellikleri kayıt altına alınarak, Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI) ile COVID-19 Korkusu Ölçeği kullanılması planlanmaktadır.

Bulgular: Covid-19 enfeksiyonunun yeni varyantların oluşmasıyla korku ve anksiyete yaşamak bağımlı değişkenimizdir. Bağımsız değişkenler ise sosyodemografik faktörler, sosyokültürel faktörler, kronik hastalık durumu, mevcut yaşam tarzı, bireysel ve gruba bağlı nedenlerdir.

Sonuç: Araştırmamız bir fikrim var aşamasında olup ortaya çıkan sonuçlarla bu durumun kişileri ne kadar etkilediğini tespit ederek, kişilerin sağlıklarının iyileştirilmesine katkı sağlanması planlanmaktadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Kişilere başka hangi ölçüm tekniği kullanılması uygundur?
- 2- Kronik ruhsal hastalığı olanlar araştırmadan çıkarılmalı mıdır?

18-24 Yaş Grubu Bireylerin COVID-19 Aşı Olma Kararını Etkileyen Kriterlerin Belirlenmesi: Bulanık Dematel Modeli

Ergün Alperay Tarım¹, Defne Mevsim², Emel Kuruoğlu³, M. Neslişah Tan⁴, Çetin Akın⁴, Vildan Mevsim⁴

¹İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Biyomühendislik Bölümü, İzmir

²Autonomous University of Barcelona, Department of Economics, Barcelona, İspanya

³Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Fakültesi Bilgisayar Bilimleri Bölümü, İzmir

⁴Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Aşı uygulamaları hem bireysel bağışıklığı sağladığı hem de toplumsal sağlığı koruduğu için en etkili halk sağlığı uygulamalarındandır. Halen, 2019 yılından beri yaşanan COVID-19 salgını kontrol altına alınmanın en etkin yöntemi olarak etkin aşılama gösterilmektedir. Ülkemizde 19.09.2021 tarihi itibarıyla 2 doz COVID-19 aşılama oranı %67,51'dir. Toplumda özellikle gençlerin aşı olma oranları düşüktür.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), aşılama engelleyen faktörleri üç ana başlık altında toplamıştır. Bağlamsal etkiler, tarihi, sosyo-kültürel, çevresel, sağlık sistemiyle ilgili, ekonomik ve politik faktörleri içerir. Grupların ve kişilerin aşılama ve etkilerine karşı oluşan kişisel algılamaları ve anlayışları bireysel ve grup etkileri olarak adlandırılmıştır. Doğrudan aşıya ya da etkilerine bağlı olan faktörler ise ayrı bir grup olarak ele alınmıştır.

Düşük aşı oranları olan gençlerin aşı olma konusundaki görüşlerini saptamak ve buna etkileyen faktörleri anlamak aşılamanın önündeki engelleri saptamak açısından önemlidir. Önem sırasını belirlemek te çalışma yürütülecek alanların önceliğini gösterecektir.

Bu çalışmada, 18-24 yaş arası bireylerin; COVID-19 hastalığı, korunma önlemleri, aşısı hakkındaki durumunu saptamak ve aşı olma kararını etkileyen kriterlerin önem sırasını belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel analitik çalışma olarak tasarlanan araştırma; 18-24 yaş 387 bireyde yürütülecektir. Sosyal medya platformları üzerinden anket linki paylaşılarak katılımcılara ulaşılabilecektir. Veriler elektronik ortamda toplanacaktır. Veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların kişisel bilgileri, COVID-19 hastalığı ve aşı durumları ile ilgili soruları, ikinci bölüm ise katılımcıların aşı olma kararını etkileyen kriterlerin önem sırasını belirleyecek soruları içermektedir. Bu bölümde katılımcıların COVID-19 aşısı yaptıрма kararını etkileyen kriterlerin birbirlerine göre önem düzeyini belirlemek için 9'lu Likert ölçeği kullanılmıştır.

Veriler, tanımlayıcı analizler ve Bulanık DEMATEL (Fuzzy Decision-Making Trial and Evaluation Laboratory) modeli ile değerlendirilecektir. Modelde, diğer faktörler üstünde daha çok etkisi olan ve yüksek önceliği olduğu farz edilen faktörden, daha çok etki altında kalan ve düşük önceliği olduğu farz edilen faktöre doğru sıralama yapılmaktadır. Yöntem kişinin COVID-19 aşısı yaptıрма kararını etkileyen kriterlerin birbirlerine göre önem düzeyinin belirlenmesinde kullanılacaktır.

Bulgular/Sonuç: Araştırma öneri aşamasındadır.

Tartışma Soruları: 1. Veri toplam yöntemini kısıtlılıkları neler olabilir? Bu kısıtlılıklar nasıl aşılanabilir?

Aile Sağlığı Merkezlerine Kayıtlı Covid-19 Geçiren 40-80 Yaş Arası Hastalarda Post Travmatik Stres Bozukluğunun Değerlendirilmesi

Tuğba Elagöz, Hüseyin Elbi, Fatih Özcan

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Manisa

Giriş: Corona Virüs Hastalığı 2019 (Covid-19) ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde tanımlanmıştır. DSÖ Çin dışında yaklaşık 120 ülkede Covid-19 vakalarının görülmesi, virüsün yayılımı ve neden olduğu kliniğin şiddeti nedeniyle 11 Mart 2020 de küresel salgın (pandemi) olarak tanımlanmıştır. Türkiye'de de ilk Covid-19 vakası 11 Mart 2020 de bildirilmiştir.

Günlük rutini bozan, beklenmedik bir şekilde gelişen, dehşet, kaygı ve panik yaratan, kişinin anlamlandırma süreçlerini bozan olaylar, psikolojik travma yaşantıları olarak tanımlanabilmektedir. Bu tür bulaşıcı salgınlar da korku ve endişeye sebep olarak travmatik yaşantı olarak düşünülür. Salgınlar özellikle depresyon, anksiyete bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik sorunlarla sonuçlanır. Post travmatik stres bozukluğu (PTSB) ansızın gelen düşünceler, kâbuslar, travmatik olayın yeniden yaşanmasıyla, travmayı anımsatıcı olaylardan kaçınma, duyuusal hassasiyet ve uyku bozuklukları ile karakterizedir ve bunların tümü önemli sosyal, mesleki ve kişilerarası işlev bozukluğuna yol açar.

Amaç: Araştırmamızın sonucunda Covid-19 geçiren 40-80 yaş arası hastaların pandemiyle mücadele döneminde sahip oldukları post travmatik stres bozukluğu düzeyi konusunda bu alandaki literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmamız kesitsel bir çalışma olarak planlanmıştır. Manisa Merkez Yunusemre ve Şehzadeler ilçesinde bulunan rastgele seçilen toplam 5 farklı Aile Sağlığı Merkezindeki 12 farklı aile hekimine kayıtlı, çalışmanın başlangıç tarihinden itibaren son 3 ay içerisinde Covid-19 geçiren 40-80 yaş arası hastalar araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. İlçe Sağlık Müdürlüğü veri sisteminde yaşa göre filtreleme yapılamadığından dolayı evren - örneklem sayısına ulaşamamıştır. Araştırmada sosyodemografik bilgileri sorgulayan ve araştırmacılar tarafından çalışma amacına yönelik yapılandırılmış Olayların Etkisi Ölçeği Formu anketleri yüz yüze görüşme yapılarak ilgili aile sağlığı merkezlerinde gönüllülere uygulanacaktır. Analizler istatistik paket programlarıyla yapılacaktır.

Bulgular: Araştırmamız henüz fikir aşamasındadır.

Sonuç: Hastaların pandemi döneminde post travmatik stres bozukluğu düzeyleri uluslararası geçerlilikteki bir ölçekle araştırılacak ve bu durumun sosyodemografik ve diğer çevresel faktörlerle ilişkisi saptanacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- Anket içeriği ve uygulama yöntemi açısından önerileriniz nelerdir?
- 2- Çalışmanın dizaynı ile ilgili ek önerileriniz nelerdir?

İstanbul İlinde Görev Yapan Aile Hekimlerinin HIV Enfeksiyonu ve AIDS Hastalığı Konusunda, Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi

Ayşen Kutan Fenercioğlu¹, Osman Demir², Nurver Turfaner Sipahioğlu¹

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul

² Kağıthane 10 No'lu Aile Sağlığı Merkezi, İstanbul

Giriş : İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü (HIV) bağışıklık sistemini zayıflatan, erken tanı ve tedavisinin yapılmaması durumunda ilerleyerek, fırsatçı enfeksiyonlar ve malignitelerin gelişmesi ile karakterize AIDS sendromuna neden olabilen, Lentivirinae ailesinden zarflı bir retrovirüstür. CDC (Center for Disease Control), COVID-19 pandemisi sırasında HIV testi yaptıran ve HIV bakımına erişen insan sayısında endişe verici düşüşler olduğunu, yeni tanılı HIV vakalarının azaldığını belirtmiştir. Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre ülkemizde 2020 yılında yeni tanı alan HIV ve AIDS vakalarının 2019 yılına göre belirgin azalmıştır ve pandemi şartlarında ek tedbirlerin alınması gerektiği düşünülmektedir. Aile Hekimleri tarafından halkın HIV konusunda bilgilendirilmesi ve farkındalığının sağlanması, riskli kişilerin tespit edilerek, HIV testi istenmesi veya test için yönlendirilmesi, HIV pozitif hastaların takibinin yapılması önem arz etmektedir. Çalışmamızda, Aile Hekimlerinin HIV enfeksiyonu konusunda bilgi, tutum ve davranışlarını belirlemeyi, farkındalık oluşturmayı amaçladık.

Yöntem: Çalışmamız kesitsel tanımlayıcı nitelikte olup, çalışmamıza İstanbul ilinde görev yapan Aile Sağlığı Merkezi'nde çalışan aile hekimi ve aile hekimi uzmanları ile ikinci ve üçüncü basamakta çalışan aile hekimi asistan ve uzmanları dört ayrı kategoriye ayrılarak dahil edilecektir. Katılımcılara online olarak anket uygulanacaktır. Örneklem sayıları bu dört kategori için benzer yapılmaya çalışılacaktır. Katılımcılar, meslekte geçen yıl sayısına göre de kategorize edilecektir. Anket soruları HIV enfeksiyonu ve AIDS hastalığı genel bilgileri, HIV pozitif hastaların takibi, hekim iletişim becerileri ile hastalara yapılan işlemlerde Aile Hekiminin sorumlulukları ve mevzuat bilgisi ölçen sorular olmak üzere dört kategoride yapılacaktır. Veri analizinde SPSS kullanılacaktır. P<0.05 değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışmamızda Aile hekiminin çalıştığı basamak, eğitim düzeyi ve meslekteki kıdemi bağımsız değişken olarak kabul edilecektir.

Sonuç: Çalışma sonucuna göre Aile Hekiminin yukarıda değinilen konulardaki bilgi seviyesi belirlenecek, bunun eğitim düzeyi, çalışılan yer ve meslekteki kıdem ile ilişkisi araştırılıp, eksik görülen konularda uygun eğitimlerin alınmasına katkı sağlayacaktır. Kişiden zorunlu gösterilerek HIV testi istenilmesinin mevzuatta yeri olmadığı, hekimin hukuki sorumluluk alabileceği vurgulanacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- Evde HIV testi kitleri ülkemizde neden yok ?
- 2- HIV epidemisine yönelik önlemler sizce yeterli mi ?
- 3- Prezervatif ücretleri hakkındaki düşünceniz nedir ?

Covid-19 Aşısı Olan Bireylerin Aşı Olma Kararını Etkileyen Faktörler

Fatma Şahinbaş, Memet Taşkın Egici, Özge Doğan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Haydarpaşa Numune EAH Aile Hekimliği Kliniği, İstanbul

Giriş: Covid-19 pandemisi, ciddi bir halk sağlığı acilidir. Pandeminin kontrol altına alınmasında toplumsal bağışıklanma büyük rol oynamaktadır. Bu amaçla Türkiye’de aşılama çalışmaları 14 Ocak 2021 tarihine inaktif aşı olan Sinovac ile başlamış olup günümüzde kişinin tercihine bağlı olarak Sinovac ya da mRNA aşısı Biontech ile devam etmektedir. Toplam uygulanan doz 100 milyonu aşmıştır. Mevcut aşılardan acil kullanım onayıyla hızla uygulanmaya başlanması, yanlış bilgilendirme gibi sebepler aşılar karşısında bazı tereddütlü yaklaşımların oluşmasına neden olmuş, aşılama hızının istenilen düzeyde devam etmesini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu araştırma ile ulaşılmak istenen hedef, aşı olan insanların hangi motivasyonla aşı olduğunu saptamak ve bu veriyi kullanarak toplumun aşılanma oranlarına katkı sağlamaktır.

Yöntem: Araştırmada, Haydarpaşa Numune Hastanesi Covid-19 Aşı Polikliniklerine 01.11.21-01.02.22 tarihleri arasında inaktif veya mRNA aşısı olmak için başvuran, çalışmaya katılmaya gönüllü kişilere araştırmacı tarafından literatürden yararlanılarak oluşturulan anket, yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanacaktır. Bu çalışma veri toplamaya yönelik kesitsel, gözlemsel anket bir çalışmasıdır. Covid-19 aşısı olma isteğini etkileyen faktörleri değerlendirmek için lojistik regresyon analizi kullanılacaktır. Toplanan veriler IBM SPSS 21.0 programı ile analiz edilecek, $p < 0.05$ istatistiksel anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular ve Sonuç: Çalışma fikir aşamasındadır.

Tartışma:

- 1- Çalışmaya aşı karşıtı bireylerde dahil edilmeli mi?
- 2- Çalışma online anket yöntemleri kullanılarak Türkiye geneline uygulanabilir mi?

Yetişkin Popülasyonda OSAS Semptom Sıklığı, Risk Düzeyleri ve Farkındalık Seviyelerinin Belirlenmesine Yönelik Kesitsel Tipte Bir Araştırma

Aybüke Yanık Barışkan, Nilüfer Emre

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Denizli

Giriş: Obstruktif uyku apnesi sendromu(OSAS); uyku sırasında tekrarlayan apne-hipopne epizotları ile seyreden; başta kardiyovasküler, metabolik ve endokrinolojik olmak üzere birçok komplikasyonla sonuçlanan klinik bir tablodur. OSAS orta yaş popülasyonun %2-4'ünü etkilemektedir. OSAS giderek yaygınlaşan bir durumdur ve prevalansında endişe verici bir artış söz konusudur. Brezilya'da birinci basamağa başvuran hastalarda yapılan bir çalışmada OSAS riskli hasta oranı %42,4 olarak tespit etmiştir. Ülkemizde yapılan bir prevalans araştırmasında yüksek riskli hasta oranı %18,2 olarak saptamıştır.

OSAS konusunda artan farkındalık, semptomatik bireylerin sağlık hizmetine başvurusunu artıracaktır. Yapılan bir çalışmada; OSAS'ı sorgulayan bireylerin birinci basamak hekimlerinin OSAS değerlendirmesi için hastalarını yönlendirme oranlarının 10 kat fazla olduğu bulunmuştur. Fakat yapılan birçok çalışmada genel popülasyonda OSAS hakkında düşük farkındalık ve yetersiz bilgi düzeyleri olduğu tespit edilmiştir.

OSAS tanısı için yol gösterici olması açısından birtakım anketler geliştirilmiştir. Yapılan bir çalışmada bu anketler arasından Berlin ve STOP-BANG anketlerinin daha sensitif olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmada yetişkin popülasyonda OSAS semptom sıklığının, risk düzeylerinin ve farkındalık seviyelerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışma Ocak 2022-Mart 2022 tarihleri arasında Denizli Şifabul Aile Sağlığı Merkezi'ne başvuran 18-90 yaş arası yetişkinler üzerinde yürütülecek olan tanımlayıcı kesitsel tipte bir çalışmadır. Hastalara sosyodemografik bilgileri, OSAS farkındalığına yönelik sorulardan oluşan bir anket ile OSAS risk düzeyinin belirlenmesine yönelik Berlin ve/veya STOP-BANG anketleri uygulanacaktır.

Bulgular: Araştırma planlama aşamasındadır. Araştırmadaki bağımlı değişkenler "Berlin Anketi", "STOP-BANG Anketi" ve OSAS farkındalık düzeyleridir. Bağımsız değişkenler ise sosyodemografik bilgilerdir.

Sonuç: Bu araştırmayla toplumdaki OSAS farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi, farkındalığın düşük çıkması durumunda artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi için fikir oluşturması beklenmektedir. Bunun yanı sıra; tarama anketlerinin kullanılması ile toplumda varolan OSAS riski yüksek hastaların tespit edilmesi ve anketlerin birinci basamakta kullanılmasının önemi için veri oluşturması beklenmektedir.

Tartışma Soruları:

- 1- Araştırmada OSAS risk düzeylerini belirlemeye yönelik olarak "Berlin Anketi" mi "STOP-BANG Anketi" mi kullanılmalıdır?
- 2- Dışlama kriterleri neler olmalıdır?
- 3- Araştırmaya eklenmesi gereken ek veri ve soru önerileriniz nelerdir?

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Malign Melanom ve Güneşten Korunma ile İlgili Bilgi Tutum ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Seher Karahan, Ezgi Ağadayı

Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Sivas

Giriş: Malign melanom (MM) görülme sıklığı giderek artan bir hastalıktır. Yapılan çalışmalar düzenli güneş kremi kullanımı ile invaziv melanom riskinin azaltılabileceğini desteklemektedir. Bu çalışmanın amacı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi (SCÜTF) öğrencilerinin MM hastalığı ve güneşten korunma ile ilgili bilgi ve görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırma evrenini SCÜTF’de okuyan toplamda 1043 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma anketi linki kabul edenlere öğrencilerin haberleşmek için kullandığı sosyal medya platformundan ulaştırılmıştır. Anket formunun ilk 8 sorusu öğrencilerin belirli özelliklerini (ör: yaş, cinsiyet, yaşadığı yer) sorguluyordu, diğer 25 soru ise MM hastalığı ve güneşten korunma ile ilgili bilgi ve görüşlerini ilgilendiren sorulardan oluşmaktaydı. Çalışmanın verileri SPSS 25.0 programında analiz edilmiş olup tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare analizi kullanıldı.

Bulgular: Devam eden araştırmamıza toplam 107 öğrenci katılmak için gönüllü olmuştur. Yaş ortalamaları $20,8 \pm 2,1$ (min:18-maks:31). Öğrencilerin %69,2(n=74)’si kadın, %30,8(n=33)’ü erkekti. Öğrencilerin çoğunlukla yaşadıkları yerler; %77,6(n=83) il merkezi, %17,8(n=19) ilçe, %4,7(n=5) köy idi. %79,4(n=85)’i temel bilimler, %20,6(n=22)’si klinik bilimlerde okuyordu. %6,5(n=7)’inin ailesinde MM vardı. %23,4(n=25)’inin daha öncesinde tanı konulmuş dermatolojik hastalığı vardı. Öğrencilerin deri renkleri %4,7(n=5) çok beyaz, %39,3(n=42) beyaz, %37,4(n=40) buğday ve %18,7(n=20) esmerdi. %48,6(n=52)’si daha önce güneş yanığı geçirmişti. %78,5(n=84)’i Güneş Koruyucu Kremi(GKK) kullandığını belirtti. %29(n=31)’u sadece yaz aylarında, %26,2(n=28)’i sadece tatilde, %23,4(n=25)’ü her zaman güneş koruyucu krem kullanıyordu. Öğrencilerin GKK kullanımı ile ailesinde MM olması ve güneş yanığı geçirmek arasında anlamlı fark saptanmadı (sırasıyla; $p=0,532$, $p=0,215$). Deri rengi ile GKK kullanımı arasında anlamlı farklılık vardı ($p=0,004$). Çok beyaz olanların %100(n=5) ve beyaz olanların %92,9(n=39)’u GKK kullanıyordu. %56,1(n=60)’i internet, %52,3(n=56) medya, %41,1(n=44) arkadaş, %19,6(n=21) tıp eğitimi, %18,7(n=20) eczacı ve %16,8(n=18) kozmetik marketlerden bilgi almıştı. Bilgi aldıkları yerler ile GKK kullanım durumları arasında anlamlı ilişkiler saptanmadı($p>0,05$).

Sonuç: Çok önemli bir konu olan MM, risk faktörleri ve GKK kullanımı konusunun, doğru bilgiler edinmek için tıp eğitiminde daha çok yer alması gerektiğini düşünüyoruz.

Tartışma Sorusu:

- 1- Geleceğin hekimlerinin bu konuda farkındalıklarını artırmak için farklı neler yapılabilir?

Boyun ve Omuz Ağrısı ile Başvuran Miyofasiyal Ağrı Sendromlu Hastaların Ağrı Semptomu Üzerine Akupunkturun Akut Analjezik Etkisinin Saptanması: Ara Değerlendirme Sonuçları

Aybüke Ünsal¹, Mete Edizer², Vildan Mevsim¹

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

² Dokuz Eylül Üniversitesi Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi, İzmir

Giriş: Miyofasiyal ağrı sendromu (MAS); palpe edilebilen, gergin kas bandında yer alan tetik nokta aracılığıyla özgül bir bölgeye yansıyan ağrı ile karakterize bir sendromdur. MAS görülme sıklığı kadınlarda %54, erkeklerde %45 kadar olarak bildirilmektedir. MAS tedavisinde amaç; ağrının giderilmesi, yeterli kas gücünün sağlanması, etkilenmiş kasla ilgili eklemün uygun postürünün ve tam hareket açıklığının sağlanmasıdır.

Akupunktur, “acus” ve “punctura” kelimelerinden oluşan bir deyimdir. Noktaya iğne batırmak anlamına gelir.

Yapılan çalışmalar ve metaanalizlere göre akupunktur tedavisinin, MAS’lı hastalarda ağrıyı azaltmada ve fiziksel fonksiyonu iyileştirmede etkili olduğu, ancak güvenliği konusunda ek araştırma yapılması gerektiği öne sürülmüştür. Çalışmaların içeriği incelendiğinde seans sayısı hakkında yeterli bilgi yoktur.

Bu çalışmada ki amaç boyun ve omuz ağrısı ile başvuran miyofasiyal ağrı sendromlu hastaların ağrı semptomu üzerine akupunkturun akut analjezik etkisini saptamaktır.

Yöntem: Çalışma, DEÜ Eğitim Aile Sağlığı Merkezlerine başvuranlar arasından 60 hasta seçilerek yapılmıştır. Blok randomizasyon yöntemiyle hastalar müdahale ve kontrol grubuna ayrılmıştır. Müdahale grubundaki 30 hastaya geleneksel Çin tıbbi prensipleri altında bir akupunktur seansı uygulanmış olup, kontrol grubuna akupunktur noktası olmayan noktalara yüzeysel iğneleme yapılmıştır.

Veri toplama aracı olarak; Hasta Veri Formu ve VAS (visuel analog skala) kullanılmıştır. Hastaların 0. dakika ve 30. dakika VAS skorları ölçülmüştür. İstatistiksel analiz olarak; tanımlayıcı analiz, bağımlı ve bağımsız gruplarda t testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Bulgular: Müdahale ve kontrol grubunun 0. dk VAS skorları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. (p= 0,361) Müdahale ve kontrol grubunun 30. dakika VAS skorunda azalma olup bu fark anlamlı saptanmıştır (p=0,000). Kontrol grubunun 30. dakika VAS skorunda azalma olup bu fark anlamlı saptanmıştır (p=0,000). Kontrol ve müdahale grubunun 30. dakika VAS skorlarını karşılaştırdığımızda müdahale grubunda daha fazla düşme sağlanmış olup bu fark anlamlı saptanmıştır (p=0,000).

Sonuç: Boyun ve omuz ağrısı ile başvuran MAS’lı hastaların ağrı semptomu üzerine akupunkturun akut analjezik etkisi mevcuttur. İleri analizlere devam edilmektedir.

Aile Hekimliği Polikliniğinde Anjiotensin Dönüştürücü Enzim İnhibitörleriyle Ortaya Çıkan Öksürük Sıklığı ve Yönetimi: Tek Merkezli Verilerimiz

Serhat Küçüker

Günyüzü Devlet Hastanesi, Günyüzü, Eskişehir

Giriş: Anjiotensin dönüştürücü enzim inhibitörleri (ADE inh.) dahiliye ve kardiyoloji pratiğinde en güçlü kanıtlarla kullanılması önerilen ilaç gruplarıdır. ADE inhibitörüne bağlı yan etki kapsamında kuru, persistan öksürük ortaya çıkabilmektedir. Öksürük ilacın ilk dozundan sonra saatler içinde ortaya çıkabileceği gibi ilaca başladıktan sonra haftalar veya aylar içinde de ortaya çıkabilir (1). Biz bu çalışmamızda 1. Basamakta ADE inh. kullanan hastalarda öksürük yan etkisinin sıklığını, ortaya çıkış ve düzelleme sürelerini, hangi preparatlarda daha fazla olabileceğini ve yönetimini araştırmayı amaçladık.

Yöntem: 2019 Aralık-2021 Ocak ayları arasında merkemize başvuran son bir hafta içerisinde, hipertansiyon nedeni ile ADE inh. başlanan toplam 129 hasta çalışmaya dahil edildi. KY, kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH), Astım, aktif sigara içenler ve ilaca başlamadan önce herhangi bir nedenle öksürüğü olan hastalar çalışmaya dahil edilmedi. Hastalar tedaviye başladıktan sonra 1. ay, 3. ay ve 6. ay yan etki profili açısından değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen 129 hastanın 53'ü (%41.2) kadındı. Ortalama yaş aralığı 48 ± 11.3 idi. Hastalardan 17'i (%13.1) tanesinde kuru öksürük yakınması takiplerinde saptandı. Öksürük başlama süresi tedavi başlangıcından ortalama 22 ± 13 gün sonra ortaya çıktı. Toplam 16 (%94.1) hastanın öksürük ADE inh. kesilmesi sonrasında takiplerinde ortalama 12 ± 7 gün içinde ortadan kalktı. 1 hastada öksürük yakınması gerilememesi üzerine yapılan incelemede gastroöfageal reflü tespit edildi ve antireflü tedavi sonrası şikayeti kalmadı. Öksürük yakınması olan grupta 11 (%64.7) hasta kadındı. ADE inh. kesilen hastalarda tedaviye 14 'ünde (%82.3), anjiotensinojen reseptör blokleri (ARB) ile 3 (%17.7) tanesinde dihidropiridin grubu kalsiyum kanal blokleri ile devam edildi. ADE inh.'leri tek tek incelendiğinde, 7 (%41.1) hasta ramipril, 5 (%29.4) hasta perindopril, 4 (%23.6) hasta kinapril, 1 (%5.9) hasta lizinopril kullanıyordu.

Sonuç: Çalışmamızda ADE inh. kullanan hasta gruplarında öksürük yan etkisinin büyük çoğunluğunun; ilaç kesilip, ARB grubuna geçilmesi ile yönetilebildiği gösterilmiştir. Literatürde ADE inh. kullanan hasta gruplarında kuru öksürük %5-20 ile arasında, yaşlı ve kadın hastalarda daha fazla sıklıkla gözlenmektedir. Çalışmamızda da benzer bulgular saptanmıştır. ADE inh. kesildikten sonra öksürüğün 3 aya kadar uzayabileceği bildirilse de 1. Aydan sonra geçmeyen öksürükler için ileri araştırma yapılması uygun olacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- ADE inh.'ü kullanımında hangi sıklıkla hastalar takibe çağrılmalıdır?
- 2- ADE inh.'ü kullanırken hipotansiyon dışında hangi yan etkiler hangi sıklıkla izlenmelidir?

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sağlık Çalışanlarında Pandemi Döneminde Aile Desteğinin Tükenmişliğe Etkisinin Araştırılması

Ebru Biçer Taş, Ayşen Kutun Fenercioğlu, Nurver Turfaner Sipahioğlu

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş: Bu çalışmada, COVID-19 hastalarıyla temas derecelerine göre İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde çalışan doktor ve hemşirelerin psikososyal yükünü ve aile desteğinin tükenmişlik üzerine etkisini araştırmayı hedefledik.

Yöntem: Çalışmaya İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde görevli sağlık çalışanlarından (hemşire, asistan doktor, uzman doktor) toplam 120 kişi dahil edilecektir. Toplum prevalansı %50 ise %10 hata payı ile %95 güven aralığında 113 kişi ve kayıp vs % 10 eklenirse örneklem 120 kişi olarak hesaplanmıştır. Çalışmamızda, sağlık çalışanlarımızın yeni koronavirüs (COVID19) enfeksiyonu nedeniyle yaşadığı tükenmişliği değerlendirilmek üzere Maslach tükenmişlik envanteri kullanılacaktır. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi sağlık çalışanlarının pandemi döneminde yakınlarından yeterince destek alıp almadıklarını sorgulamak üzere katılımcılara Aile Desteği Ölçeği uygulanacaktır. Ayrıca katılımcıların demografik bilgilerinin sorgulandığı, tarafımızca hazırlanmış olan bir anket uygulanacaktır. Anketler, yüzyüze görüşülerek uygulanacak, yüzyüze görüşemediğimiz katılımcılara kişisel e-posta adreslerine göndereceğimiz online anketler kullanılacaktır. Çalışmamız kesitsel tanımlayıcı bir araştırmadır. Verilerin özetlenmesinde normal dağılım gösteren değişkenlerde (parametrik) ortalama±standart deviasyon (SD), normal dağılım göstermeyen değişkenlerde (nonparametrik) median (minimum-maksimum) değerler kullanılacaktır. Normal dağılım gösteren değişkenlerin gruplar arası karşılaştırılmalarında, ikili karşılaştırmalarda Student-t ve üçlü karşılaştırmalarda ANOVA testi kullanılacaktır.

Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin gruplar arası karşılaştırılmalarında ise Ki-kare testi kullanılacaktır. Analizlerde parametreler arasında ilişki değerlendirmesinde Pearson korelasyon testi kullanılacaktır.

Bulgular: Çalışmamızın etik kurul onayı alınmış olup, anketler uygulanmaya başlanmıştır. Henüz yeterli katılımcı sayısına ulaşamamıştır.

Sonuç: Yapılan çalışmalar doktorların tükenmişlik durumları nedeniyle daha ihmalkar olduklarını ve daha fazla tıbbi hata yaptığını göstermektedir. Yapılan işin özelliklerinin yanısıra bireysel dayanıklılık, sosyal destek ve sorunlarla başa çıkma yolları da tükenmişliği etkileyen konulardandır. Sosyal destek kaynaklarından yararlanmak tükenmişliği azaltan, sosyal destek kaynaklarından yoksun olmak ise tükenmişliği arttıran bir faktör olarak bulunmuştur. Yakın, devamlı, ulaşılabilir bir aile ve dost çevresine sahip olmanın, bireye güven veren ve destekleyen nitelik taşıdığı için tükenmişlik riskini azalttığı bilinmektedir.

Bir Üniversite Hastanesi Araştırma Görevlilerinin Pandemi Döneminde Yaşam ve Uyku Kalitesinin Belirlenmesi

Büşra Kılıçarslan Arıcı, Elif Deniz Şafak

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Çin'in Wuhan şehrinden başlayıp tüm dünyaya yayılan COVID-19 son zamanlarda karşılaştığımız en büyük tehditlerden birisidir. Bu dönemde sağlık çalışanları, pandemi ile mücadelede çok önemli bir role sahiptirler. Pandemi döneminde sağlık çalışanları, enfeksiyon bulaşma riskinin yüksek olması ve uzun çalışma saatleri nedeniyle yüksek düzeyde strese maruz kalmıştır. Artan risk durumu kişileri hem fiziksel olarak hem de sosyal ve psikolojik yönden etkilemiştir. Bulaşıcı hastalığın görülme sıklığı ve ölüm hızı arttıkça bireylerin anksiyete ve depresyon düzeyleri de artar. Bu olumsuz duygular ise kişilerin uyku kalitesini bozabilir. Uyku kalitesi ise yaşam kalitesini doğrudan etkiler.

Amaç: Çalışmamızda, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi araştırma görevlilerinin pandemi döneminde uyku kalitelerinin belirlenmesi ve yaşam kalitesine olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel-tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın evrenini Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görev yapan araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Çalışma için Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (Karar No:2021/388). Nisan 2021'de Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, idari izinliler çıkarıldığı zaman, aktif çalışan 445 araştırma görevlisi olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Çalışmada araştırma görevlilerine gönüllü olur formu imzalatıldıktan sonra yüz yüze görüşme yöntemi ile araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan sosyodemografik veri anketi, Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi ve çalışanlar için yaşam kalitesi ölçeği doldurtulmaktadır. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde görev yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden tüm araştırma görevlileri çalışmaya dahil edilmektedir.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde normal dağılıma uygunluk testi yapıldıktan sonra parametrik ve nonparametrik testler uygulanacaktır. Bağımlı değişkenin sürekli, bağımsız değişkenin kategorik olduğu durumlarda ANOVA ve bağımsız örneklem için t-testi yapılacaktır. ANOVA testlerinde anlamlı farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Post-Hoc testleri kullanılacaktır. Kategorik değişkenler için Ki-Kare testi yapılacaktır. $P < 0,05$ olan değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışmamız veri toplama aşamasındadır.

Tartışma ve Sonuç: Çalışmamız veri toplama aşamasındadır.

Tartışma soruları:

- 1- Çalışmanın kısıtlılıkları neler olabilir?
- 2- Örneklem büyüklüğü ve seçimi konusundaki önerileriniz nelerdir?

0-2 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Sağlık Okuryazarlığının Sağlık İnanç Modeline Göre Bağışıklama Tutumlarında İlişki Durumu

Duygu Damka, Nilgün Özçakar

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Bağışıklama en etkili koruyucu sağlık önlemlerinden biridir. Mevcut aşuların daha iyi kullanılması ve yeni aşuların geliştirilmesi, antibiyotik direncinin üstesinden gelmenin ve önlenebilir hastalıkları ve ölümleri azaltmanın önemli yollarıdır.

Sağlık İnanç Modeli (SİM), bireylerin sağlık davranışlarının inanç, değer ve tutumlarından etkileneceğini savunmaktadır. Sorun olarak görülen bu inanç ve tutumlar saptanırsa, verilecek sağlık eğitimi ya da uygulanacak tedavi yöntemleri o kişiye daha uygun olarak belirlenebilecektir.

Bireylerin, yaşamlarını sağlıklı sürdürebilmeleri ve hastalık durumunda ihtiyacı olduğu sağlık bilgisine ulaşmaları, anlamaları ve bu bilgiye uygun davranabilmeleri önem arz etmekte olup bu alanda yapılan çalışmalar ile sağlık okuryazarlığı kavramı ileri sürülmüştür.

Bu çalışmanın amacı Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Eğitim Aile Sağlığı Merkezine kayıtlı 0-2 yaş çocuğu olan ebeveynlerin sağlık okuryazarlığının sağlık inanç modeline göre bağışıklamaya yönelik tutumlarında ilişkisini belirlemektir.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı modelindeki bu çalışma, DEÜ E-ASM polikliniklerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini E-ASM'lere kayıtlı 0-2 yaş çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır.

Veri toplama araçları olarak; Sosyodemografik veri formu, Aşıyla ilgili toplum tutumu-sağlık inanç modeli ölçeği ve Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-32 (TSOY-32) kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 319 ebeveynin 287'si kadın (%90), 240'ı (%75,2) çalışmıyor, 151 (%47,3) kişinin tek, 103 (%32,3) kişinin ise iki çocuğu bulunmaktaydı. Annelerin %44,8 (143 kişi)'nin üniversite ve %23,9 (75 kişi)'nin lise mezunu olduğu; babaların %39,5 (126 kişi)'nin üniversite ve %28,2 (90 kişi)'nin lise mezunu olduğu gözlenmiştir. Sağlık okuryazarlığı sınıfları arasında sağlık inanç modeli alt bileşenlerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p=.000).

Yapılan post hoc testlerde bu farklılık bütün alt boyutlarda mevcut olup, sağlık okuryazarlığı sınıfları ile algılanan duyarlılık, ciddiyet, yarar, sağlık sorumluluğu alt bileşenleri arasında anlamlı pozitif korelasyon, algılanan engeller alt boyutunda ise anlamlı negatif korelasyon saptanmıştır (p<0,001).

Sonuç: Araştırmanın analizleri devam etmektedir.

Gebelerin Antenatal Bakım Beklenti Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler

Hacer Aydın Koyunsever, Mehtap Kartal

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Gebelik izlemi, gebeliğin planlanması ile başlayan, sağlıklı bir şekilde sürdürülüp sorunsuz bir şekilde doğumu amaçlayan, gebeye gerekli tıbbi, psikolojik ve sosyal desteği doğru ve akılcı uygulamalarla gerçekleştirilen kapsamlı bir bakım sürecidir. Sağlık Bakanlığı'nın Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberine göre aile hekimleri tarafından dört izleme yapılmaktadır. Gebelerin beklentilerinin karşılanması, doğum öncesi hizmeti istemesi ve devam ettirmesi için motive edici bir faktördür. Bu nedenle aile hekimlerinden bakım beklentileri belirlenerek verilen sağlık hizmetlerinin iyileştirmesine katkı verilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı olarak planlanmış çalışma İzmir ili merkez ilçelerindeki birinci basamağa başvuran 196 gebe ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak sosyodemografik, klinik ve obstetrik öykülerini içeren gebe tanıtıcı bilgi formu ile değerlendirilip sonra Antenatal Bakım Beklenti Ölçeği ve Doğum Öncesi Bakım Memnuniyeti ve Hasta Beklentileri Ölçeği'nin hasta beklentilerini ölçen kısmı uygulanmıştır.

Bulgular: Gebelerin yaş ortalaması 27,6 ±4,8 iken %53,1'i lise ve üstü eğitim görmüştü, %77,6'sı aktif olarak çalışmıyordu, %73'ü planlı gebelikti, %48,5'i II. trimesterdi. %95,9 'unun gebeliği doğal yollar ile oluşmuştur. Gebelik takiplerini %43,9'u ASM ve devlet/ üniversite hastanesinde, %35,2'si ASM ve özel hastane yaptıyordu. Katılımcıların %12,2'si daha önce gebelik dönemine ilişkin eğitim almıştı ve %34,2'si bilgi kaynağı olarak sağlık personelleri ve internet, TV, kitap gibi en az iki farklı kaynak kullanıyordu. Uygulanan ölçeklere göre gebelerin doğum öncesi alınan bakımdan beklenti düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Gebelerin yaşı, meslek sahibi olma ve aktif çalışma durumları, gelirleri, gebelik sayıları, gebelik kursu hizmeti alma durumlarının bakım beklentisi düzeylerini anlamlı şekilde etkilediği bulunmuştur(p<0.05).

Sonuçlar: Gebelerin sadece düzenli bir doğum öncesi bakım almaları değil, aynı zamanda antenatal dönemde gebelik, doğum ve doğum sonu süreçler hakkında bilgilendirilmeleri gebe takibinin rutin bir parçası olmalı, yaygınlaştırılmalıdır. Bu amaçla öncelikle sağlık personelinin bu konuya dikkati çekilmeli ve eğitici eğitimi kursları düzenlenerek sağlık personeli eğitilmelidir. Gebe bilgilendirme sınıflarının doğum öncesi bakım yapılan ve imkanları müsait tüm sağlık birimlerinde kurulması ve düzenli olarak yapılması sağlanmalıdır.

Hemodiyaliz Hastalarında Düşme Riski ve Etkileyen Etmenler

Damla Anar, Erkan Melih Şahin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Çanakkale

Giriş: Tüm dünyada sayıları giderek artan son dönem böbrek yetmezliği hastalarında en sık kullanılan yöntem diyaliz tedavisidir. Bu hastalarda düşme ve düşmeye bağlı komplikasyon görülme riski artmıştır. Çalışmamızda Çanakkale şehir merkezinde hemodiyaliz programındaki hastalarda düşme sıklığı, düşme riski ve aile hekimlerinin bu konudaki katkılarını belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipteki araştırmamızda evrenimizi 1 Temmuz 2020 ve 31 Ağustos 2020 tarihleri arasında Çanakkale şehir merkezindeki iki ayrı hemodiyaliz merkezinde en az 3 aydır tedavi gören ve çalışmaya alınma kriterlerine uyan 133 hasta oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler sosyodemografik veriler ve hastaların düşmeleri ile ilgili bilgileri almayı amaçlayan çalışmacılar tarafından hazırlanan anket ve Hendrich II Düşme Riski Ölçeği ile elde edildi. Elde edilen veriler tanımlayıcı özellikleri belirtilerek, değişken özelliklerine uygun olan testler yapılarak raporlandı. Her analiz için test sabitleri ve mutlak p değerleri verildi. Genel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ değeri kabul edildi.

Bulgular: Hastaların 30'unda (%22,6) düşme gözlenmiş olup, 2'si (%6,7) hemodiyaliz öncesi, 28'i (%93,3) hemodiyaliz sonrası düşmüştü. Ortalama düşme sayısı $1,5 \pm 1,2$ idi. Hastaların 8'i (%26,7) düşmeye bağlı çeşitli sakatlıklar yaşamıştı. 4'ü nefrolog, 3'ü diyaliz hekimi, 1'i aile hekimi tarafından olmak üzere tüm hastaların 8'i (%6,0) düşme hakkında bilgilendirilmişti. Hastalardan 1'i (%0,8) düşme riskinden dolayı yaşam tarzı değişikliği yapmış ve merdivenlerine korkuluk yaptırmıştı ve bu hasta, aile hekimi tarafından düşme riski ile ilgili bilgilendirilen ve toplam dört kez düşmüş olan hastaydı.

Sonuç: Çalışmamıza göre aile hekimleri hemodiyaliz hastalarındaki düşme konusunun üzerinde fazla durmamaktadır. Çok az hasta aile hekimi tarafından düşme konusunda bilgilendirilmektedir. Hemodiyaliz hastalarında düşme riskini belirlemek çok basit ölçeklerle bile mümkündür. Riskli hastaları saptamak, gerekli eğitimleri vermek ve tedbirleri almak bu hasta populasyonunda düşmenin önlenmesi açısından önemlidir.

Tartışma Sorusu:

1- Araştırmanın yöntemine dair geliştirilmesini istediğiniz, sizce değişmesi gereken bir kısım bulunmakta mıdır?

EBYU Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Periyodik Sağlık Muayeneleri Hakkındaki Bilgi ve Tutumları

Ersan Gürsoy, Cihat Üstün, İbrahim Halil Ölmez

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Erzincan

Giriş: Sağlıklı kişilerin yaşa, cinsiyete ve risk faktörlerine göre biçimlendirilmiş tarama muayene ve testleri ile spesifik, etkin, uygulanabilir bir tarama programı ile değerlendirilmesine periyodik sağlık muayenesi (PSM) denilmektedir. PSM eşlik eden kronik hastalıklara, aile öyküsüne göre yapılandırılabilceği gibi o toplumda mortalite ve morbiditeyi en çok etkileyen hastalıklara göre de yapılandırılabilir.

Yöntem: Çalışma için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Tıp Fakültesi son sınıfında eğitim gören 42 öğrenciye elektronik ortamda çalışmacılar tarafından hazırlanmış 19 sorudan oluşan bir anket gönderildi. Çalışmaya 42 öğrencinin 29'u katıldı. Her soru mutlaka cevaplanacak şekilde kodlandı ve bu nedenle eksik veri saptanmadı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler yapıldı.

Bulgular: Katılımcıların %51,7'si (n=15) erkek, %48,3'ü (n=14) kadın idi.

Katılımcılara daha önce PSM kapsamında bir hekime başvurup başvurmadığı sorulmuş, katılımcıların %37,9'unun (n=11) başvurduğu, %62,1' inin (n=18) ise başvurmadığı görülmüştür.

Katılımcılara en çok hangi tarama testinin yapılmasını istersiniz diye sorulmuş katılımcıların %69'u (n=20) kan ve idrar tahlili, %10,3'ü (n=3) ileri görüntüleme, %6,9'u (n=2) tansiyon ölçümü ve %3,4'ü (n=1) de EKG çekimi cevabını vermiştir.

Katılımcıların bilgi düzeyini ölçmek amacıyla "herhangi bir sağlık problemi olmayan kadınlarda kaç yılda bir mamografi çekilmeli" diye sorulmuş ve %89,7'si (n=26) doğru cevap vermiştir. Aynı şekilde serviks ca taramasına katılımcıların %72,4'ü (n=21), kolon kanseri taramasına %37,9'u (n=11), guatr taramasına %13,8'i (n=4), diyabet taramasına ise sadece %10,3'ü (n=3) doğru cevap vermiştir.

Katılımcılara ayrıca yenidoğan taramaları ve kemoprofilaksisi ile ilgili sorular sorulmuş, katılımcıların %72,4'ü (n=21) görme taraması ne zaman ve kim tarafından yapılmalı sorusuna, %69' u (n=20) demir profilaksisi ne zaman yapılmalı sorusuna, %31'i (n=9) ise D vitamini profilaksisi sorusuna yanlış cevap vermiştir.

Sonuç: PSM toplum sağlığını korumada ve geliştirmede önemli role sahiptir. Çoğunluğu birinci basamakta çalışacak olan yeni mezun hekimlerin PSM hakkındaki bilgi ve tutumları istenilen düzeyde değildir. Toplum sağlığı açısından bu hekim grubuna mezuniyet öncesi ve sonrasında etkin eğitimler düzenlenmelidir.

Birinci Basamakta Çalışan Hekimlerin COVID-19 Salgın Süreci ile İlgili Deneyimleri: Kalitatif Bir Çalışma

Nurşen Gülşin¹, Pemra Cöbek Ünalın², Serap Çifçili²

¹ Kars Merkez TSM

² Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Amaç: Çalışmamızda 2020'de tüm dünyayı derinden etkilemiş olan COVID-19 pandemisi sırasında İstanbul'da birinci basamakta çalışan hekimlerin bu sürece ilişkin düşünceleri, deneyimleri, sahada yaşadıkları ve hazır olma durumları hakkında fikir edinerek çözüm önerileri getirmek ve olumlu yönlerin geliştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu kalitatif çalışmanın verileri 16 Temmuz-24 Aralık 2020 tarihleri arasında yüz yüze, yapılandırılmış, derinlemesine görüşmeler yoluyla COVID-19 pandemisi sürecinde İstanbul'da birinci basamakta aktif olarak çalışmış olan hekimlerden farklı ilçeler,, farklı ASM'ler ve birinci basamak hekimliğinin farklı kollarında çalışan hekimlerden maksimum çeşitlilik örneklem yöntemiyle seçildi.

Bulgular: Görüşme yapılan 31 hekimin 18'i kadındır, yaş ortalaması 39,7±11,7 yıldır (26-63). Katılımcılar İstanbul'un 13 farklı ilçesinde çalışan, hekimlik süresi ortalama 14,6±11,6(1-36) yıl ve 12'si ASM, 12'si İSM, 2'si ESH, biri Acil Serviste çalışan, 3'ü iş yeri, 1'i okul hekimidir. Çalışmaya katılan hekimlerin pandemi döneminde yaşadıkları; KKE, ek ödeme, hasta ve temaslı izlemi, kurumların alt yapı olanaklarının yetersiz olması, halkın yasaklara ve kurallara uyumunun zayıf olması, iş yükü yoğunluğu nedeniyle yorgunluk ve tükenmişlik, COVID-19 hastalığına yakalanma ve bu hastalığı ailelerine bulaştırma kaygısı, mesleki yalnızlık özellikle birinci basamak hekimi olarak kendini yalnız hissetme, kendini feda edilmiş olarak görme, aile hayatlarının ve sosyal hayatlarının hekim olmaları dolayısıyla diğer insanlara göre daha fazla etkilenmesi, hayat planlarının ertelenmesi başlıklarında toplanmıştır. Katılımcıların olumlu ifadeleri ise mesleki olarak hiç olmadıkları kadar bir dayanışma içinde olmak, KKE temini ve ASM'de düzen kurma açısından meslek odaları ile gönüllü kişi ve kuruluşlardan destek görmek ve kendi hastalarının içten desteğidir. Ayrıca başlangıçta rehberlerdeki algoritmaların net olmaması ve birinci basamağa uygun olmaması nedeniyle yetersizlik hissettiklerini, bocaladıklarını hastaya cevap vermek konusunda zayıf kaldıklarını böylece yoğun biçimde sürecin dışına itilmiş hissettiklerini belirtmişlerdir.

Sonuç: Bugünlerde yaşadığımız bu pandemi sürecinde başarı ile mücadele eden ülkelere bakıldığında güçlü ve hazırlıklı bir birinci basamak sistemi olduğu görülmektedir. Bu sebeple birinci basamağımızın hazır olma durumunu arttırmak için sahada aktif olarak çalışan hekimlerimizin sesini duyarak eksiklerini desteklememiz gerekmektedir.

Erişkin Bireylerde Sabahçıl ve Akşamcılığın Kan Basıncı Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Ayşe Aydemir, Makbule Neslişah Tan, Vildan Mevsim

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: İnsan metabolizmasında gün içinde gerçekleşen biyolojik değişimler sirkadiyen ritim olarak tanımlanmaktadır. Sirkadiyen ritim, insan vücudundaki bütün fizyolojik olayları düzenler. Sirkadyen ritme etkileyen bireysel farklılıklar sabahçıl, ara ve akşamcıl olarak ayrılan sirkadyen tip kavramını oluşturmaktadır. Sirkadiyen ritim de gün boyunca değişen kan basıncı düzeyleri vardır. Bireylerin sirkadiyen tiplerine göre kan basıncı düzeylerinin farklılıklarını saptamak kardiovasküler hastalık risklerini öngörmeyi sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu konuda literatürde çalışma çok yetersizdir. Bu çalışmada; erişkin bireylerin kronotipleri ile kan basıncı düzeyinin ilişkisinin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel analitik yapılan araştırma; 18-65 yaş arası her kronotipten eşit sayıda toplam 66 bireyde yapıldı. Sosyodemografik veri formu ve sabahçıl-akşamcılık ölçeği ile veriler toplandı. Sonrasında 24 saat tansiyon holter ile kan basıncı takibi yapıldı. SPSS 22.0 yazılım kullanılarak analiz edildi, verilerin değerlendirilmesinde ki kare analizi, t testi, one way anova kullanılmış ve $p < 0,05$ anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Çalışmamızda erkeklerde ölçülen 24 saat, gündüz ve gece sistolik kan basıncı ortalaması (SKBO) kadınlardan anlamlı olarak daha yüksekti. Eğitim durumuna bakıldığında gündüz SKBO en yüksek lise mezunu, en düşük üniversite mezunu olanlardaydı. Sağlıklı beslenmeye özen gösterenlerin 24 saat, gündüz, diyastolik kan basıncı ortalaması (DKBO), gece SKBO ve DKBO anlamlı olarak daha düşüktü. Fiziksel aktiviteyi haftada 150 dakikadan fazla yapanların 24 saat ve gündüz DKBO anlamlı olarak daha yüksekti. Vücut kitle indeksi değerlendirildiğinde obez olanların 24 saat ve gündüz SKBO, gece SKBO ve DKBO anlamlı olarak daha yüksekti. Dipping tansiyon olanların nondipping olanlara göre 24 saatlik, gündüz SKBO, gece SKBO ve DKBO anlamlı olarak daha düşüktü. Katılımcıların kronotipleri ile arteriyel kan basıncı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmadı.

Sonuç: Çalışmada, kronotiplere göre arteriyel kan basıncı farklılığı saptanmamıştır. Hipertansiyon ciddi bir sağlık problemidir, etiyolojisindeki değiştirilebilen parametreler üzerinde daha çok çalışılmalıdır.

Katastrofik Sağlık Harcamalarının Ülkelerin Mutluluk Düzeyleri ile İlişkisi

Ekin Begüm Karahan

Econix Araştırma Analiz ve Danışmanlık A.Ş

Giriş: Cepten yapılan harcamalar, hastalar veya hanehalkları tarafından doğrudan sağlık hizmetleri için yapılan ve herhangi bir kişi ya da kurum tarafından geri ödenmeyen harcamalar olarak tanımlanmaktadır. Cepten yapılan sağlık harcamalarının önemli belirleyicileri arasında hanenin gelir düzeyi, ikamet edilen bölge, hanedeki kişi sayısı, hanehalkı bireylerinin; sağlık güvence durumu, yaşı, sağlık durumu, eğitim düzeyi ve medeni durumu yer almaktadır. Toplumun tüm kesimlerinin nitelikli sağlık hizmeti kullanamaması durumunda oluşan ve sağlıkta sosyal fayda ilkesinin zarar görmesine neden olan cepten yapılan sağlık harcamalarının artışı katastrofik sağlık harcamalarına neden olmaktadır.

Mutluluk, kişinin hissettiği olumlu duyguların olumsuz duygulardan çok olması olarak tanımlanmaktadır. 2002 yılından itibaren yayınlanan Dünya Mutluluk Raporu'nda dünyanın en mutlu ülkelerinin belirlenmesi için ele alınan faktörler kişi başı gayri safi yurtiçi hasıla, sosyal destek, engelsiz yaşam beklentisi (HALE), bireyin yaşam seçimini yapma özgürlüğü, genel nüfus büyüklüğü, iç ve dış yolsuzluk düzeyleri üzerinedir.

Yöntem: Bu çalışmada belirli veri tabanları üzerinden literatür taraması yapılmış ve dünyanın en mutlu ve en mutsuz beş ülkesinin verilerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Bulgular: Dünya Mutluluk Raporu'na göre dünyanın en mutlu beş ülkesi sırasıyla Finlandiya, Danimarka, İsviçre, İzlanda ve Norveç; en mutsuz beş ülkesi sırasıyla Afganistan, Güney Sudan, Zimbabve, Ruanda ve Orta Afrika Cumhuriyeti'dir. Yapılan literatür taramasına göre sağlık güvencesi olan bireylerin cepten yaptıkları sağlık harcamaları daha düşük düzeydedir. Bunun yanında dünyanın en mutsuz beş ülkesinde yaşayan bireylerin cepten yaptıkları sağlık harcamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Dünya Mutluluk Raporu'na göre Türkiye mutlu ülke sıralamasında 153 ülkenin içinde 93. sıradadır.

Sonuç: Çalışma sonuçlarına göre katastrofik sağlık harcamalarının mutluluk düzeyi üzerinde negatif yönlü etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Tartışma Sorusu:

- 1- Ülkelerin mutluluk düzeylerinde katastrofik sağlık harcamalarının etkisi olabilir mi?

Birinci Basamağa Başvuran 11-17 Yaş Arası Adölesanların Fazla Kilolu ve Obez Olmalarına Etkili Olan Faktörlerin Araştırılması

Hilal Battal, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

SBÜ. Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Adana

Amaç: Çalışmamızda bölgemizde çocukluk çağı obezitesinin önlenmesinde birinci basamağın rolünün önemli olduğunu düşünerek aile hekimliği birimimizde kayıtlı 11-17 yaş grubu fazla ağırlıklı ve obez adölesanlarda beslenme durumlarına etkili biyolojik, ruhsal ve sosyal faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma 1 Ağustos 2020- 30 Eylül 2020 tarihleri arasında Adana Yüreğir İlçesinde Köprülü Kışla Aile Sağlığı Merkezine kayıtlı poliklinik muayenesine gelen 11-17 yaş arası 249 adölesan ile yapılandırılmış anket formları uygulanarak yürütüldü. Çalışmanın tanımlayıcı analizleri için SPSS 16.0 programında veri tabanı oluşturuldu. Verilerin analizi iki örneklemlili t testi, One way-Anova, Mann-Withney U, Kruskal Wallis, Ki-kare testleri ve Spearman's korelasyon analizi kullanıldı. $P < 0,05$ değerler anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması $14,2 \pm 2,1$ yıl idi. Katılımcıların ağırlık ortalaması $54,3 \text{ kg} \pm 13,4$ (en az 24 kg, en fazla 99 kg), Beden Kitle İndeksi (BKİ) ortalaması $20,8 \pm 3,7 \text{ kg/m}^2$ (en az $12,2 \text{ kg/m}^2$, en fazla 32 kg/m^2) idi. Katılımcıların düzenli egzersiz yapma oranları düşüktü. Erkeklerin boy ortalaması, ağırlık ortalaması kızlara göre anlamlı oranda yüksekti. Erkeklerin BKİ ortalaması kızların BKİ ortalamasına göre fark saptanmadı. Geniş ailede yaşayan çocukların ağırlıkları ve BKİ'leri çekirdek ailede yaşayan çocuklara göre anlamlı şekilde düşüktü. Anne ve/veya babanın obez olanlarda çocuklarının BKİ'leri ve persentile göre rölatif ağırlıkları (R.A.) yüksekti. Sezeryan ile doğum yapan annelerin çocuklarının, vaginal yol ile doğum yapan annelerin çocuklarına göre persentile göre RA'ları yüksekti. Fazla ağırlıkta olan ve obez çocuklarda bilgisayar, tablet ve akıllı telefon kullanma oranları yüksekti. Kahvaltı ve öğlen yemeği düzeni ile çocuk ağırlık, çocuk BKİ ve persentile göre RA arasında negatif yönde korelasyon vardı.

Sonuç: Birinci basamağa başvuran 11-17 yaş grubu çocuklar ve adölesanların fazla kilolu ve obez olma durumlarının erişkin yaşamlarında duygusal, davranışsal sorunlar yaşamalarına ve bazı kronik hastalıklara erken yaşlarda yakalanmalarına sebep olabilir. Birinci basamakta adölesanların ve ebeveynlerinin beslenme durumları üzerine etkili olan biyolojik, ruhsal ve sosyal faktörleri belirleyip, yaşamlarını sağlıklı sürdürmeleri için bu faktörlerin düzeltilmesini sağlamak önemlidir.

Yaş Kupa (Hacamat) Terapisinin Uyku ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi

Yavuz Özcan, Funda Yıldırım Baş, Gökçe İşcan

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Isparta

Giriş: Yaş kupa (hacamat) terapisinin yaşam ve uyku kalitesi üzerine etkisini ortaya koymaktır.

Yöntem: Üniversite hastanesi GETAT merkezine Eylül 2020-Nisan 2021 tarihleri arasında, yaş kupa terapisi yaptırmak için başvuran, herhangi bir kronik hastalığı ve ilaç kullanımı olmayan 77 kişi çalışmaya dahil edildi. Kişilere tarafımızca hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu yanında Ağargün ve arkadaşları tarafından 1996 yılında Türkçe uyarlaması yapılan Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) ve Eser ve arkadaşları tarafından 1999 yılında geçerlik ve güvenilirliği yapılan Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Formu Türkçe Versiyonu (WHOQOL-BREF) ilki yüz yüze uygulandı. İşlem sonrası PUKİ 1 aylık süreci değerlendirdiğinden dolayı 1 ay sonra, WHOQOL-BREF ise son 2 haftayı değerlendirdiğinden dolayı 2 hafta sonra pandemi süreci dolayısıyla 'Google Forms' aracılığıyla e-anket şeklinde uygulandı. Veriler SPSS 26.0 (Statistical Program for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirildi. Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler yanında Kruskal Wallis, ki-kare, ve Spearman korelasyon analizleri kullanıldı. %95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlı olarak kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması $41,31 \pm 9,84$ yıl, %49,4'ü (n=38) kadın, %50,6'sı (n=39) erkekti. Katılımcıların WHOQOL-BREF toplam skoru; işlem öncesi $94,61 \pm 11,01$, sonrası $97,87 \pm 11,62$ idi. İşlem öncesi ve sonrası WHOQOL-BREF toplam skorları ile alt bileşenlerden genel ve fiziksel sağlık puanları arasında anlamlı fark tespit edildi ($p=0,017$; $p=0,001$; $p < 0,01$). PUKİ toplam skoru; işlem öncesi $6,68 \pm 0,52$, sonrası $4,66 \pm 2,38$ 'di. İşlem öncesi ve sonrası PUKİ toplam skorları ile alt bileşenlerden subjektif uyku kalitesi, uyku latansı, uyku süresi, uyku etkinliği, uyku bozukluğu ve gündüz fonksiyonları arasında anlamlı fark tespit edildi ($p < 0,01$; $p=0,002$; $p=0,007$; $p < 0,01$; $p < 0,01$; $p < 0,01$; $p=0,005$).

Sonuç: Yaş kupa (hacamat) terapisi; son yıllarda gündemde olan geleneksel ve tamamlayıcı tedavi yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çalışmada yaşam ve uyku kaliteleri üzerine olumlu etkiler ortaya koyulmakla birlikte yeni bir yaklaşım olması sebebiyle daha fazla hasta sayısı olan çalışmalar yapılmalıdır. Kişilerin yaşam ve uyku kalitelerini arttırmak için yaş kupa terapisi önerilebilir.

Aile Hekimlerinin ve Aile Sağlığı Elemanlarının Hastalarının Sigara Kullanma Davranışlarını Değerlendirme Konusundaki Tutum ve Uygulamaları: Kesitsel Bir Çalışma

Ramazan Satılmış, Melda Dibek Büyükdinç, Okay Başak

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Başvuranların sigara kullanma alışkanlıklarını değerlendirme fırsatları birinci basamakta (BB) yeterince kullanılmamaktadır. BB sağlık çalışanlarının bu konudaki sorumluluklarının tanımlanması sigara bağımlılığı ile mücadelenin başarısını artırabilir. Çalışmamız aile hekimi (AH) ve aile sağlığı elemanlarının (ASE) başvuranların sigara kullanma davranışlarını değerlendirme konusundaki tutum ve davranışlarının saptanmasını amaçlamıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel desendeki anket çalışmasına, Kasım-Aralık 2020’de, Aydın Efeler ilçesindeki 25 aile sağlığı merkezinde çalışan 91 AH ve 79 ASE’nin tamamının alınması hedeflendi. Veri toplama aracı olarak, sigara kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi için “Modifiye kısa klinik görüşme” modeli temelinde belirlenen yedi görev konusunda tutum, uygulama ve görüşlerin yer aldığı bir anket formu kullanıldı. Anketler çalışmaya katılmayı kabul eden tüm AH ve ASE’lere çalışma saatleri dışında yüz yüze yöntemle uygulandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra alt grup karşılaştırmalarında t, Mann Whitney-U, ki-kare ve Spearman korelasyon testleri kullanıldı ve lojistik regresyon analizi yapıldı.

Bulgular: Çalışmaya 59 AH ve 64 ASE katıldı. Katılımcıların %62,6’sı kadındı ve yaş ortalaması $44,9 \pm 10,3$ idi. Katılımcıların yalnızca yüzde 32,5’i sigara bağımlılığı ile mücadele konusunda bir eğitim almıştı. BB çalışanları en sık içicilere yardım teklifinde bulunmakta (%82,4) ve bırakmalarını tavsiye etmekteydi (%81,3). ASE’ler hastaların sigara kullanıp kullanmadığını AH’lere göre 3,87 kat daha fazla öğrenmekteydi ($p=0,001$). Katılımcılar en çok içicileri sigara bırakma danışmanlığı hizmeti veren merkezlere yönlendirmenin (%71,6) ve içicilere bırakmak istediklerinde yardım teklifinde bulunmanın (%61,8) kendi sorumlulukları olduğunu düşünmekteydi. AH’ler, başvuranların sigara kullanma davranışlarını değerlendirme konusunda ASE’lere göre 3,12 kat daha fazla sorumluluk benimsemişlerdi ($p<0,001$). Aile hekimleri başvuranların sigara kullanma davranışlarının değerlendirmenin ASE’lerin de görevi olduğunu düşünmekteydi.

Sonuç: Aile hekimlerinin ve özellikle aile sağlığı elemanlarının sigara bağımlılığı ile mücadele konusunda yeterli eğitim almadıkları görülmektedir. Aile sağlığı elemanları sigara ile mücadele konusunun kendi görevleri olmadığını düşünmekte, ancak görel olarak daha olumlu davranış göstermektedir. Aile hekimleri ise sigara ile mücadele konusunda sorumluluklarının farkındadır ve aile sağlığı elemanlarının da sorumluluk üstlenmeleri gerektiğini düşünmektedir.

Kan Bağışında Bulunan Bireylerin Organ Bağışı Hakkındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

Emine Uzun, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği

Giriş: Son yıllarda yaşlı nüfusun ve hastalıkların artması nedeni ile organ nakline gereksinimde artışa karşın bağışlanan organlar ihtiyacı karşılamamaktadır. Kronik organ yetmezliği gibi hayati durumlarda organ bağışı sayesinde pek çok kişinin hayat kalitesi yükselirken, bir o kadarının da hayata tutunması sağlanır. Toplumların eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik yapısı, ahlaki, kültürel yapısı organ bağışı konusunda son derece etkilidir. Kişilerin bilgi eksikliği ve ön yargıları organ bağışı ile ilgili tutum ve davranışlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Yapılan bir çalışmada kan bağışında bulunanların bulunmayanlara göre organ bağışı konusunda daha çok olumlu düşündükleri bildirilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda kan bağışında bulunan kişilerin organ bağışı hakkındaki bilgi ve tutumlarının hiç kan bağışı yapmamış kişilere göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipteki araştırmada 1 Ocak -28 Şubat 2022 tarihleri arasında Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde bulunan Kan Bağış Merkezine başvuran kişilerin organ bağışına yönelik bilgi ve tutumları sorgulanacaktır. Araştırma için sosyodemografik veriler kaydedilecek ve Organ Bağışı Tutum Ölçeği yüz yüze görüşme ile uygulanacaktır. Bu araştırmanın hipotezi:

H0: Kan bağışında bulunan kişilerin hiç kan bağışı yapmamış kişilere göre organ bağışına yönelik bilgi ve tutumları daha olumsuzdur.

H1: Kan bağışında bulunan kişiler hiç kan bağışı yapmamış kişilere göre organ bağışında bulunmak konusunda daha olumludur.

Bulgular: Bu çalışmada bağımsız değişken sosyodemografik veriler ve kan bağışçısı olma durumu, bağımlı değişken ise organ bağışı bilgi ve tutum düzeyidir.

Sonuç: Özellikle kan bağışında bulunan kişilerin, organ bağışı ile ilgili bilgi düzeylerini artırmak için yapılacak eğitim çalışmalarının bu kişilerin organ bağışı hakkındaki tutumlarını olumlu yönde etkilemesini ve organ bağışında artışa hizmet etmesini umuyoruz.

Tartışma:

- 1- Organ bağışı hakkındaki bilgi ve tutumların sorgulanması için farklı önerileriniz var mı?
- 2- Hangi bağışçıları çalışmanın dışında tutmalıyız?

Diyabetes Mellituslu Bireylerde Kırılğanlığın Ölçülmesi ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi

Büşra Aykıt, Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Tamer Edirne, Aysun Özşahin

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Denizli

Giriş: Diyabetes Mellitus, insülin eksikliği ya da insülin etkisindeki defektler nedeniyle organizmanın karbonhidrat, yağ ve proteinlerden yeterince yararlanamadığı, sürekli tıbbi bakım gerektiren, kronik, geniş spektrumlu bir metabolizma bozukluğu olarak tanımlanmıştır (1). Ülkemizde 2010 yılında yapılmış olan TURDEP-II çalışmasına göre diyabetes mellitus prevalansı %13,7 olarak açıklanmıştır. Kırılğanlığın nasıl tanımlanacağı ile ilgili tam bir fikir birliği olmamakla beraber; birden fazla organ sisteminin etkilenmesi sonucunda fiziksel ve psikolojik stresörlere artmış duyarlılıkla karakterize, düşme, fiziksel aktivitede azalma veya sakatlanma gibi olumsuz sonuçlara yol açabilen savunmasızlık durumu olarak tanımlayabiliriz (2). Diyabetes mellitus ve kırılğanlık arasındaki ilişki birçok çalışmada gösterilmiştir (3). Çalışmamızda diyabetes mellitus tanılı bireylerde kırılğanlık sıklığını saptamak ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın evrenini Pamukkale Üniversitesi Hastanesine başvuran Tıp 2 diyabet tanılı hastalar oluşturmaktadır. Çalışmada ulaşılmaması planlanan en az hasta sayısı %95 güven aralığında, %5 hata payı ve %19 sıklık (Chhetri ve arkadaşlarının çalışmasına göre Diyabetes Mellitusta kırılğanlık sıklığı) ile 237 olarak hesaplanmıştır. Çalışmamızda Tilburg Kırılğanlık Ölçeği ve katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile ilgili verileri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir anket kullanılacaktır. Toplanan veriler uygun analiz programlarıyla değerlendirilecektir.

Bulgular: Çalışmamız tasarım aşamasında olup, sonuçları en kısa zamanda paylaşılacaktır.

Sonuç: Diyabet hastalarında kırılğanlığın erken tanısı, uygun tarama yöntemleri ile konulabilir. Diyabet hastalarında kırılğanlığı etkileyen faktörler saptanarak, kırılğanlığın erken tanısı ve tedavisi diyabet hastalarında morbidite ve mortaliteyi azaltabilir (3).

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmayı daha iyi ve kapsamlı hale getirmek için neler eklenebilir?

Covid-19 Pandemisinin Temel Yeterlilikler Bağlamında Aile Hekimliği Asistanlarının Klinik Karar Verme Sürecine Etkisinin Araştırılması

Nadiye Beylanlıoğlu Kaynak, Hüseyin Elbi

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, Manisa

Giriş: Klinik karar verme sağlık hizmeti uygulayıcılarının kişisel ve profesyonel değerlerinden etkilenir ve bu değerler hasta bakımının kalitesinde göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Klinik karar verme araştırma verileri, hastaların değerleri/aile ve sosyal koşulları, uygulama ortamı ile sağlık profesyonellerinin yetenekleri dahil olmak üzere birçok faktörün dikkate alınmasını içerir. Ancak günlük uygulamada karar verme yetkinliği genellikle hangi kararların doğru veya yanlış olduğu veya hastalar için bireysel olarak neyin en iyisi olduğu konusunda fikir birliğinin olmadığı durumlarda ön plana çıkmaktadır.

Covid 19 pandemisi aile hekimliği asistan eğitiminde zorunlu bazı değişikliklere gidilmesine neden olmuştur. Aile hekimliği çekirdek yeterliklerinin önemli hedeflerinden birisi de klinik karar verme sürecinin gelişimine objektif öneriler sunarak katkıda bulunmasıdır. Eğitim sürecindeki bu zorluklar göz önüne alındığında bazı çekirdek yeterlik başlıklarında eksiklikler olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda; COVID 19 salgınının temel yeterlilikler bağlamında, aile hekimliği asistanlarının klinik karar verme sürecine etkisinin nasıl olduğunun araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma Fenomenolojik desende nitel tipte bir çalışmadır. Bu araştırmanın Türkiye genelinde her Aile Hekimliği Anabilim dalından araştırma görevlileri ile (anabilim dalı için max. 1-2 kişi) yürütülmesi planlanmaktadır. Araştırma içerik analizi maksimum doyuma ulaşıncaya sonlandırılacaktır. Görüşmeler işitsel olarak kayıt altına alınacaktır. Nitel verilerin toplanması yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak yapılacaktır. Nitel araştırmada elde edilen veriler betimsel ve tematik analiz yöntemiyle değerlendirilecektir. Veri analizi Nvivo programı ile yapılacaktır.

Bulgular: Araştırmamız fikir aşamasındadır.

Sonuç: Bu araştırma ile pandemi döneminin aile hekimliği asistanlarının eğitimini nasıl etkilediğini öğrenmeyi ve varsa eksikliklere yönelik çözüm önerileri üretilmesi planlanmaktadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmanın uygulama yöntemi açısından önerileriniz nelerdir?
- 2- Çalışmanın dizaynı ile ilgili ek önerileriniz nelerdir?
- 3- Çekirdek yeterliklerden kişi merkezli bakım, kapsamlı yaklaşım ve özgün problem çözme becerilerinin daha olumsuz olarak etkilendiğini düşünüyoruz, ek önerileriniz olur mu?
- 4- Pandemi çekirdek yeterliklerden toplum yönelimli olmayı da etkilemiş olabilir mi?

Hipertansiyonun Anksiyete ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi

Destan Aşçı Yılmaz, Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Aysun Özşahin, Tamer Edirne

Pamukkale Üniversitesi Hastanesi

Giriş: Hipertansiyon, yüksek morbidite ve mortalite riski oluşturması bakımından günümüzün en önemli sorunlarından birisidir. Günümüzde birçok çalışma, hipertansiyon patogeneğinde biyopsikososyal faktörlerin rol oynadığını ve hipertansif bireylere sıklıkla anksiyetenin eşlik ettiğini destekler niteliktedir. Hipertansiyona anksiyete gibi bir tıbbi patoloji eklendiğinde kişilerin yaşam kaliteleri daha da kötüye gidebilmektedir. Yaşam kalitesi bireyin fiziksel işlevlerini, ruhsal durumunu, aile içindeki ve dışındaki toplumsal ilişkilerini, çevreden etkilenmişlik düzeylerini kapsar ve bu durumun bireyin işlevselliğini ne derece etkilediğini gösterir. Çalışmamızda hipertansiyon tanısı olan ve olmayan bireyler arasında anksiyete ve yaşam kalitesi açısından farkların karşılaştırılması ve hipertansiyonun anksiyete ve yaşam kalitesi üzerine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın evrenini, Pamukkale Üniversitesi Hastanesi'ne başvuran 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Çalışmada katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile ilgili verileri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir anket, EUROHIS (WHOQOL-8. Tr) yaşam kalitesi anketi, Beck anksiyete ölçeği kullanılacaktır. Çalışmada ulaşılabilecek en az hasta sayısı %80 güven aralığında, %5 hata payı ve %28 sıklık (Baycılı ve arkadaşlarının çalışmasına göre hipertansiyonda anksiyete sıklığı) ile 133 olarak hesaplanmıştır. Veriler hipertansiyon tanısı olan ve hipertansiyon tanısı olmayan iki grup şeklinde toplanacaktır. Hipertansiyon tanısı olanların bilgi yönetim sistemi üzerinden tanısının doğruluğu kontrol edilecektir. Hipertansiyon tanısı olmayan kişilere anket uygulanmadan önce tansiyon ölçümü yapılacak ve tansiyon yüksekliği saptananlar çalışma dışında bırakılacaktır. Toplanan veriler uygun analiz programlarıyla değerlendirilecektir.

Bulgular: Çalışmamız tasarım aşamasında olup, sonuçları en kısa zamanda paylaşılacaktır.

Sonuç: Hem hipertansiyon hem de anksiyete bozukluğu, günümüzde yaygın olarak görülmekte ve birliktelikleri azımsanamayacak düzeydedir. Hipertansif bireylerde anksiyete bozukluklarının hekim tarafından farkına varılamaması kullanılan ilaç sayısının artışına neden olmakla birlikte diğer hipertansif hastalara göre tedavi uyumun azalmasına, tedaviye yanıt sürecinin uzamasına ve yaşam kalitelerinin bozulmasına neden olmaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, hipertansiyon vakalarının pek çoğunda anksiyete bozukluğunun farkına varılabilmesi için hipertansiyonlu hastaların psikiyatrik değerlendirmelerinin de yapılması ve yaşam kalitesi açısından değerlendirilmeleri gerektiğini düşünmekteyiz.

Covid-19 Pandemisinin Hastaların Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıbbi Bakışına Etkisi

Bilal Karabaş, Ersan Gürsoy

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı

Giriş: Günümüzde artık birçok insan sağlığını korumak, geliştirmek, hastalıklardan korunmak ve mevcut tıbbi tedaviyi desteklemek için geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT) uygulamalarına başvurmaktadır. Öte yandan her ne kadar GETAT uygulamaları bir tamamlayıcı sağlık uygulaması olsa da sanki tıbbin alternatifiymiş gibi tek başına kullanımı da maalesef artmaktadır. Hastalar tarafında ise özellikle yeni çıkan tıbbi tedavilere daha mesafeli olma durumu onları GETAT uygulamalarına biraz daha yakınlaştırıyor olabilir. Tüm insanlığı etkileyen COVID-19 pandemisi tıbbi açıdan pek çok ilki de beraberinde getirmiştir. Çalışmamızda COVID-19 pandemisinin hastaların GETAT'a olan bakış açısında ne yönde bir değişime neden olduğu araştırılmak istenmiştir.

Yöntem: Çalışmamız kesitsel tanımlayıcı nitelikte olup çalışmanın evrenini Erzincan Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Polikliniğine başvuran hastalar oluşturmaktadır. Hastalara yüzyüze görüşme tekniğiyle araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve 13 sorudan oluşan demografik veri anketi doldurulacak ve Mc FADDEN ve arkadaşları tarafından hazırlanmış, ülkemizde de KÖSE ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılmış 27 sorudan oluşan **Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tutum Ölçeği** uygulanacaktır. Ölçek 7'li likert şeklindedir(1: kesinlikle katılmıyorum, 7: tamamen katılıyorum) ve cut off değeri yoktur. Ölçekte pozitif ve negatif puanlı sorular yer almakta ve puanın artması GETAT uygulamalarına olumlu bakışın artması şeklinde yorumlanmaktadır. Ölçeğin her bir sorusu "COVID 19 pandemisinden önce kaç puan verirdiniz", "şimdi kaç puan verirsiniz" şeklinde sorulacaktır. Örneklem hesabı için öncelikle tip 1 hata 0,05, %80 güç ve orta düzey 0,5 etki büyüklüğü ile 34 kişilik bir pilot çalışma yapılacak, buradaki puan değişimlerine göre örneklem hesabı yapılacaktır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Araştırma Soruları:

- 1- Ölçeği sadece hastalar üzerinde uygulamak yerine hastalar artı sağlık çalışanları şeklinde uygulanabilir mi?
- 2- Araştırmanın yöntemi ile ilgili önerileriniz nelerdir?

Adana İlinde Kırsal Bir ASM' ye Kayıtlı Obez ve Fazla Kilolu Hastaların Covid-19 Bilgi Düzeylerinin ve Aşı Kararsızlıklarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması

Gökhan Koç, Kenan Topal

Adana Şehir ve Eğitim Araştırma Hastahanesi

Giriş: Covid 19 pandemisi 2019 yılının son aylarından başlayarak günümüzde kadar hayatın her alanını etkilemiş ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Tüm toplum enfeksiyonla karşılaşma riski altında olsa da bazı bireylerin, özellikle diabet hastaları, hipertansiyon hastaları, kronik kalp hastalığı olanlar ve obezler gibi, hospitalizasyon ve hatta yoğun bakıma girme riskleri daha fazladır. Literatür incelendiğinde obezite ile COVID-19 arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak mekanizma net olarak bilinmemesine rağmen yapılan çalışmalarla, vücut ağırlığındaki artışın COVID-19 enfeksiyonu şiddetini de arttırdığını gösterilmiştir. Obez ve fazla kilolu hastaların Covid 19 bilgi düzeylerinin ve aşı kararsızlıklarını etkileyen faktörlerinin ortaya çıkarılması salgın yönetimine katkı sağlayacağını öngörmekteyiz.

Araştırma soruları olarak ;1.Obez bireyler Covid 19 için “riskli birey” olduklarının farkındalar mı? 2. Obez bireyler Covid 19 aşılı hakkında bilgi sahibi midirler? Aşılama konusunda kararsızlık yaşıyorlar mı? Aşı kararsızlığını etkileyen faktörler nelerdir? (Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyo ekonomik durum, vs)

Yöntem: Araştırma kesitsel bir çalışmadır. 15 Kasım 2021- 15 Ocak 2022 tarihleri arasında Adana ili Solaklı ASM'ne kayıtlı ve çalışmaya katılmayı kabul edecek olan obez ve fazla kilolu bireyler çalışmaya dahil edilecektir.

Anket “Koronavirüs (Covid-19) Salgınına Yönelik Algı Ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak hazırlanacaktır.

Bulgular: Bağımlı değişken; obez ve fazla kilolu bireylerin Covid 19 bilgi düzeyi ve aşı kararsızlıklarının seviyesidir. Bağımsız değişkenler; yaş, cinsiyet, beden kitle indeksi, sosyo ekonomik durum, eğitim seviyesi olacaktır.

Sonuç: Çalışma sonucunda obez ve fazla kilolu bireylerin Covid 19 bilgi düzeyleri ve aşı kararsızlığı durumları ortaya çıkmış olacaktır. Covid-19 hastalığının tedavisinde; diyabet, hipertansiyon vb hastalıkların yanı sıra hastalığın seyrinin hafifletilmesi ve yoğun bakımdaki hasta sayısının ve kalış süresinin azaltılması amacıyla obeziteye de dikkat edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Tartışma Soruları:

- 1- Covid 19 aşılı için tereddüt yaşayan bireylerin rutin aşılar veya mevsimsel aşılar konusundaki tutumları değerlendirilmeli midir?

Aile Hekimliği Uzmanlığı'nın TUS Tercihlerindeki Güncel Durumu Üzerine Bir Değerlendirme

Hüseyin Çetin

Kartal Dr.Lütfi Kırdar Şehir Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği

Amaç: Son yıllarda TUS kontenjanlarında belirgin seviyede artış gözlenmektedir. Bu çalışmada kontenjan artışının Aile Hekimliği tercihlerine ne düzeyde yansıdığı belirlenmesi ve diğer branşlarla karşılaştırılması amaçlandı.

Yöntem: ÖSYM'nin web sitesinden son on TUS'ta en çok kontenjan açılan ilk 6 branşa ait taban-tavan puanlar, açılan kontenjan sayıları ve yerleştirme sonrası boş kalan kontenjan sayıları derlendi. Elde edilen verilerle tablolar oluşturularak analiz ve değerlendirmeler yapıldı.

Bulgular: Son 10 TUS'ta açılan kontenjan 3000'ler seviyesinden 6000'lere ulaşmıştır. Ana branşlarda %40'lara varan oranlarda boş kontenjan kalmaktadır. Aile Hekimliği kontenjanlarının tamamına yakını dolmaktadır. Aile Hekimliği en çok kontenjan açılan ilk altı branş arasındadır ve bu branşlar arasında puan farkı neredeyse kapanmıştır. Aile Hekimliğine son beş TUS'un sadece birinde taban puan olan 45'le asistan yerleşirken, diğer beş branşın tümünde taban puana inilmiştir. Boş kalan kontenjan sorunu daha çok yeni açılan kurumlar ve ana branşlar için sözkonusudur.

Sonuç: Aile Hekimliği'ne ilgi artmaktadır. Ana branşlarda önemli ölçüde boş kontenjan kalması kaygı verici iken, tüm Aile Hekimliği kontenjanlarının dolması sevindiricidir. Asistanlık süresinin daha kısa olması, birinci basamakta çalışmanın daha az stresli ve daha az riskli olması, son on yılda birinci basamak sağlık hizmetlerine verilen desteğin artışıyla paralel mesleki tatmin duygusunun artmasının da bunda etkili olabileceğini değerlendirmekteyiz. Eğitici ve Eğitim Kliniği sayısı ve niteliğindeki artışın ve Akademinin güçlenmesinin de branşın tanınırlığına ve TUS' ta tercih edilmesine katkısı olduğu söylenebilir. TUS tercihleriyle ilgili eğilimlerin araştırılması, adayların yönelimlerini belirleyen dinamiklerin ortaya konulması, boş kontenjan sorununun nedenlerinin ortaya çıkarılması, kontenjanlar açılırken göz önünde bulundurulması gereken kriterlerin iyi belirlenmesi açısından daha geniş ölçekli çalışmaların yapılması yerinde olacak ve ülkemizin sağlık planlayıcılarının eline önemli veriler sunacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- Asistan adaylarının tercihlerini etkileyen faktörler arasında önde gelenler nelerdir?
- 2- Boş kalan kontenjan sorununa yönelik çözüm öneriniz nedir?
- 3- Eğitici başına daha yüksek sayıda asistan alınması uzmanlık eğitiminin niteliğine nasıl etki eder?

Birinci Basamaktaki 2021 Yılı İlk 7 Ayındaki Başvuru ve Sevk Oranlarının İncelenmesi, Bursa Örneği

Salih Metin

Bursa İl Sağlık Müdürlüğü

Amaç: İyi işleyen bir birinci basamak sağlık sistemi ve basamaklar arası sevk zincirinin kurulması ile ikinci ve üçüncü basamaktaki yığılmanın önüne geçmek sağlık hizmet sunucularının sınırlı kaynaklarını etkili kullanmak

Yöntem: Bursa da 2021 yılı ilk yedi ayında birinci basamağa yapılan tüm başvurular içerisinde bir üst basamağa yapılan sevk sayıları geriye dönük incelenmiştir.

Giriş: DSÖ ya göre sağlık sistemindeki hizmet veren kurumun ilaç, malzeme, beceri gibi eksiklikler nedeniyle hastanın klinik durumunun teşhisine katkı sağlamak, tedavisinin yapılmasına yardımcı olmak amacıyla hastayla ilgili sorumluluklarının tamamının ya da bir bölümünün daha fazla kaynağa sahip olan sağlık hizmet sunucusuna devredilmesine hasta sevki denir. Hasta sevki bir üst basamak sağlık sunucusuna yapılabildiği gibi benzer basamaklara sahip olan sağlık sunucuları arasında da olabilmektedir. Bu düzenlemenin doğru çalışan bir sevk zinciri varlığında her hastanın ihtiyaç duyduğu oranda bakım almasını ve sistem kaynaklarını gereksiz harcanmamasını sağlamaya uygun görünmektedir. Basamaklar arası sevk zincirinin sağlıklı yürütülebilmesi amacıyla sağlık bakanlığı ilgili düzenlemeleri yönetmelikler, genelgeler ve tebliğler aracılığıyla yapmıştır.

Bulgular: 2021 yılı sırasıyla Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz ayı muayene sayıları 842.142, 825.787, 1.028.643, 965.238, 662.497, 849.105, 739.028 olmuş olup sevk sayıları sırasıyla 784, 1162, 1474, 1138, 752, 718, 1036 olmuştur. Toplamda ilk 7 ayda Bursa genelinde birinci basamakta muayene sayısı 5.912.440 sevk sayısı 7064 olup sevk oranı %0.11 olmuştur. 2021 ilk 7 aylık Bursa da birinci basamağa başvuran tüm hastaların yapılan muayeneler içinde sevk oranları %1in altında olduğu görülmektedir.

Sonuç: Birinci basamakta verilen bilinçli ve kaliteli sağlık hizmet sunumu ile toplumda görülen birçok hastalığın tanı ve tedavisi mümkündür. Yapılacak devlet teşvikleriyle birinci basamağın ön plana daha da çıkarılmasıyla ikinci ve üçüncü basamağın yükü azaltılacak olup asıl tedavisinin bir üst basamakta planlanması gereken hastaların ulaşmasının önündeki zorluk alınacaktır. Birinci basamağın hizmet sunumunun başlangıç noktası olarak planlanabilmesiyle sağlık hizmet sunumundaki tüm kaynaklar daha efektif kullanılmış olacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1-1.basamak başvuru sayısı nasıl artırılır?
- 2-2.ve 3.basamak başvurularının birinci basamaktan fazla olmasının etkileri nelerdir?
- 3-1.basamağın daha fazla tercih edilmesinin faydaları nelerdir?

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Şiddetin Ruhsal Hastalık Riski ve Aile İşlevselliği Üzerine Etkisinin Araştırılması

Ayşe Nur Gül, Kenan Topal

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Çocukluk döneminde yaşanan şiddet kişilerin erişkin yaşamında duygusal, davranışsal ve ruhsal sorunlara sebep olabilmektedir ve ileride kuracakları ailelerinin temel işlevlerini etkileyebilir. Bizler de birinci basamakta evli bireylerin çocukluk döneminde yaşadıkları şiddeti sorgulayarak ruhsal hastalık risklerine ve aile işlevselliklerine etkisini araştırmayı planlamaktayız.

Gereç ve yöntem: Bu araştırma 1 Nisan-30 Nisan 2021 tarihleri arasında Adana İli Seyhan İlçesi'ne bağlı Gürselpaşa Aile Sağlık Merkezi birimlerine kayıtlı 153 evli birey üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik verileri kaydedildikten sonra Şiddet Yaşantıları Ölçeği, Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Veriler SPSS 21 programı kullanılarak analiz edildi. $p < 0,05$ olan değerler anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Çalışmaya katılanların yaş ortalaması $35,1 \pm 6,4$ yıl iken, %59,5 (n=91)'i kadın idi. Katılımcıların aile tipine göre %79,7'si çekirdek aileye, %20,3'ü geniş aileye mensuptu. Eğitim durumlarına göre %24,8'i düşük eğitilmiş, %49,7'si orta eğitilmiş, %25,5'i yüksek eğitilmiş idi. İş durumlarına göre %51'i çalışıyor, %49'u çalışmıyor idi. Katılımcıların aile gelir durumuna göre %23,5'i düşük gelir, %41,8'i orta gelir, %34,6'sı yüksek gelir seviyesine sahipti. Katılımcıların şiddet yaşantıları ölçeği ortalama puanları $10,36 \pm 17,7$ iken, %10,5'i yüksek riskli grup olarak belirlendi. Çocukluk döneminde akran düşmanlığı hariç şiddet yaşantıları arttıkça yetişkinlerin gelir düzeyleri de azalmakta idi. ŞYÖ risk sınıflamasına göre risk düzeyi arttıkça kişilerin evlilikle ilgili uyum ve memnuniyet düzeyleri de azalmakta idi. ŞYÖ tüm alt boyutlarında ve toplamda risk sınıflamasına göre risk düzeyleri arttıkça, kişilerin şimdiki anksiyete ve depresyon riskleri artmakta; aile işlevselliklerinin tüm alt faktörleri ise olumsuz yönde etkilenmekte idi.

Sonuç: Toplumun her kesiminde görülebilen şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri yaşam boyunca sürebilmektedir. Bu çalışmada; çocukluğunda şiddete maruz kalmış olan yetişkinlerin anksiyete ve depresyon riskleri artmakta ve aile işlevsellikleri olumsuz etkilenmekte idi. Aile hekimlerinin şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri konusunda eğitim ve danışmanlık vererek toplumda farkındalık oluşturması şiddeti tamamen ortadan kaldırmaya bile azaltmaya katkıda bulunacaktır.

Görülen Romatizmal Hastalıklarda Duygu Durum Bozuklukları ve Hastalık Aktivasyonuna Etkisi

Emine Uslu Yurteri¹, Emre Emre²

¹ Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları –Romatoloji

² Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları-Alerji ve İmmünoloji

Giriş: Romatizmal hastalıklar temel olarak kas-iskelet sistemini ve yanısıra pek çok diğer organı etkileyebilen hastalık grubudur. Romatoid artrit (RA) ve spondiloartropatiler (SpA), romatolojik hastalıkların günlük pratikte önemli bölümünü temsil eder. RA ve SpA'lı hastalarda anksiyete ve depresyonun birlikteliği önceki çalışmalarda gösterilmiştir. RA ve SpA lı hastalarda yoğun ağrı ve hareket kısıtlılığı, uzun süreli ilaç kullanma zorunluluğu, ilaç yan etkileri, uyku bozukluğu, enerji ve iş gücü kaybına neden olmaktadır

Bu çalışmada amacımız; Bölgemizde RA ve SpA'lı hastalarında depresyon, anksiyete düzeyleri ve yaşam kalitesini değerlendirmek ve bu durumun hastalık aktivitesi ile ilişkisini saptamaktır.

Yöntem: Bu çalışmada romatoloji kliniğimize başvuran, RA ve SpA tanısı alan hastalar ve sağlıklı kontroller (SK) değerlendirmeye alındığı kesitsel bir çalışmadır. RA ve SpA tanılı tüm hastaların muayeneleri esnasında demografik, klinik ve laboratuvar verileri ile DAS-28 ve BASDAİ hastalık aktivitesi skorları kaydedildi. Hastaların anksiyete, depresyon ve yaşam kalitesi düzeylerini değerlendirmek için sırasıyla Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (HADS), Kısa Form-36 (SF-36) kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya 58 SpA, 42 RA, 37 SK olmak üzere toplam 137 katılımcı dahil edildi. Tüm hastaların anksiyete ve depresyon skorları SK gurubuna göre anlamlı derecede daha yüksekti ($p=0,003$; $p=0,001$). RA ve SpA'lı hastaların SF-36 yaşam kalitesi skorları kontrol gurubuna göre anlamlı derecede daha düşük olarak saptandı ($p<0,05$). SpA'lı hastaların BASDAİ Hastalık aktivitesi skoru ile anksiyete ve depresyon skorları arasında anlamlı pozitif korelasyon olduğu görüldü (corelation coefficients 0.53 ve 0.43), bu durum RA lı hastalarda izlenmedi.

Sonuç: Romatolojik hastalıklar kronik, ağrılı ve hastayı sakatlık korkusu ile karşılaştıran hastalıklardır. Günlük pratikte hastaların beden sağlıkları düzeltilmeye çalışılırken, psikolojik durumları ihmal edilmektedir. Çalışmamızda görüldüğü üzere romatolojik hastalığı olan bireylerde anksiyete ve depresyon daha sıktır. SpAlı hasta grubunda hastalık aktivitesi ile anksiyete-depresyon arasında ilişki saptanmıştır.

Tartışma: Yapılacak çalışmalarla psikolojik durumun hastalığı kötüleştirdiği, yoksa hastalık kötü giden bireylerde mi psikolojik durumun kötüleştiği belirlenebilir. Alınan tedavi yöntemlerinin psikolojik durum üzerindeki etkileri farklı olabilir.

Birinci Basamak Sağlık Merkezlerinde Çocuklara Parasetamol ve İbuprofen Reçetelenme Tercihlerinin İncelenmesi

Dilara Bayram¹, Volkan Aydın², Caner Vızdıklar³, Narin Akıcı⁴, Ömer Ataç⁵, Ahmet Akıcı³

¹ Acıbadem Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

² İstanbul Medipol Üniversitesi Uluslararası Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı.

³ Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

⁴ Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul.

⁵ İstanbul Medipol Üniversitesi, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

Amaç: İbuprofen ve parasetamol pediatrik hastalarda hafif-orta şiddetli ağrının tedavisinde ilk sırada yer alan ve yaygın olarak reçetelenen analjeziklerdir. Bu çalışmada, İstanbul'da aile sağlığı merkezlerinde adölesan öncesi çocuklara düzenlenen parasetamol içeren reçeteler (PİR) ile ibuprofen içeren reçetelerin (İİR) karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışmada, İstanbul'da 2016 yılında görev yapan birinci basamak hekimleri arasından sistematik örnekleme ile belirlenenlerin (n=1431) "<12 yaş çocuklar" için oluşturduğu parasetamol (n=194.079) ve ibuprofen (n=148.563) içeren reçeteler incelendi. Bu reçetelerin sahibi hastaların demografik özellikleri, tanıları ve ek ilaçları karşılaştırıldı.

Bulgular: PİR ve İİR gruplarının her ikisinde de erkekler çoğunluğu oluşturuyordu (sırasıyla %52,6 ve %52,5; p>0,05) ve ortalama yaş PİR'de (4.52±3.40) İİR'e (5,34±3,04) göre daha düşüktü (p<0.05). "0-2 yaş" PİR'de reçetelerin %37,3'ünü, İİR'de ise %22,3'ünü oluşturmaktaydı. İki grupta da, haziran en az (sırasıyla %4,4 ve %4,2), aralık ise en fazla (sırasıyla %12,8 ve %13,6) reçeteleme yapılan aydı. Tek tanılu reçetelerde, iki grupta da en sık karşılaşılan ilk 5 tanı sırasıyla "akut üst solunum yolları enfeksiyonu" (PİR:%19,1; İİR:%15,0), "üst solunum yolları enfeksiyonu" (PİR:%9,0; İİR:%8,2), "akut tonsilit" (PİR:%8,5; İİR:%7,9), "akut nazofarenjit" (PİR:%6,6; İİR:%6,0) ve "akut farenjit" (PİR:%4,5; İİR:%4,8) idi. "Ateş" tanılu reçeteler PİR'de 6., İİR'de ise 11. sıradaydı. İki grupta da en sık eşlik eden ilaçlar "diğer soğuk algınlığı preparatları" (PİR:%16,8; İİR:%17,9) ve "amoksisilin+beta laktamaz inhibitörü" (PİR:%16,5; İİR:%17,2) idi. PİR'de, İİR'e kıyasla ilave analjezik (%12,1 vs. %15,4, p<0.001), antibiyotik (%51,3 vs. %60,6; p<0.001) ve soğuk algınlığı preparatları (%30,4 vs. %36,4, p<0.001) içeren reçete yüzdesi daha düşüktü. Antihistaminik içeren reçete yüzdeleri (%5,8 vs. %5,7, p>0.05) ise benzerdi.

Sonuç: Birinci basamakta ibuprofene kıyasla parasetamolün çocuklarda daha küçük yaş gruplarında ve antipiretik amaçla kullanımda daha yaygın tercih edildiği anlaşılmaktadır. Yaş ortalamasının daha yüksek olduğu İİR'de eşlik eden analjezik, antibiyotik ve soğuk algınlığı preparatlarının daha yüksek olması, çocuklarda yaş ile birlikte özellikle enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde kombine tedavi yaklaşımında artışın benimsendiğine işaret etmektedir.

Obezite ve Covid 19 Enfeksiyonu Arasındaki İlişki

Mebrure Beyza Gökçek¹, Hümevra Aslaner²

¹ Kayseri İl Sağlık Müdürlüğü

² Kayseri Şehir ve Eğitim Araştırma Hastanesi

Giriş Bu çalışmanın amacı, COVID-19 hastalarında vücut kitle indeksinin (VKİ) Coronavirus hastalığı-19 (COVID-19) ile ilişkisini ve hastalığın seyri üzerindeki etkilerini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemi 01.09.2020-01.12.2020 tarihleri arasında İncesu Devlet Hastanesi aile hekimliği polikliniğine başvurmuş hastalardan oluşmaktadır. Araştırmanın hasta grubunu Covid 19 enfeksiyonu geçirmiş 331 erişkin, kontrol grubunu Covid 19 enfeksiyonu geçirmemiş, check-up için aile hekimliği polikliniğine başvurmuş 234 erişkin oluşturmaktadır. Hastaların demografik verileri, vücut ağırlığı, boyu, komorbid hastalık, hospitalizasyon ve akciğer tutulumu gibi bilgileri retrospektif olarak taranmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin %38,2'sinin fazla kilolu ve %27,6'unun obez olduğu belirlendi. Hasta ve kontrol grubu yaş (p:0.126), ve cinsiyet açısından benzerdi. Hasta grubunun yaş ortancası 42(18-65) olup, kontrol yaş ortancası 38 (18-65) idi. Hasta grubu kontrol grubuna göre daha fazla obezdi (p:0.013). Hasta grubunda obez olan hastaların hastaneye yatış oranı fazlaydı (p:0.000). Akciğer tutulumu daha fazla olmuştu (p:0.001).

Sonuç: Obezitenin COVID-19 için risk olduğu ve yatış oranlarını artırdığı belirlenmiştir. Obez olan bireylerde COVID-19'dan korunma açısından ve seyri sırasında daha dikkatli olunmalıdır.

Tartışma Soruları:

- 1- Beden kitle indeksinin düşük olmasının da Covid 19 üzerinde etkisi var mıdır?
- 2- Obezite, COVID 19 prognozu üzerinde ne kadar etkilidir?
- 3- Eşlik eden komorbid hastalıkların etkisi nasıl olmuştur?

Gebelerde Gestasyonel Diabetes Mellitus Taramasında Oral Glukoz Tolerans Testi Yapılması ile HOMA-IR Hesaplanmasının Karşılaştırılması

Burak Kanat, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

SBÜ Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Gestasyonel diabetes mellitus (GDM), ilk defa gebelik durumunda tespit edilen veya gebelikte başlayan karbonhidrat intoleransı olarak tanımlanır. Tarama testi olarak kullanılan Oral Glukoz Tolerans Testi (OGTT) uzun ve aşamalı bir test olduğu için uyum sağlamakta sıkıntılar yaşanabilmektedir. Çalışmamızda erişkinlerde açlık insülin ve açlık glukoz değerleri bakılarak insülin direncini gösteren Homeostasis Model Assessment – Insulin Resistance (HOMA-IR) hesaplamasını kullandık. GDM taraması için başvuran 24-28 haftalık gebelerde 75 gr OGTT ile HOMA-IR tetkiklerini karşılaştırdık.

Yöntem: Bu kesitsel araştırma; 1 Nisan 2020 ve 30 Haziran 2020 tarihleri arasında Adana Şehir Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Poliklinikleri'ne 75 gr OGTT testi için başvuran 24-28. gestasyonel haftalar arasındaki 107 gebe hasta üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik verileri kaydedildikten sonra rutin yapılan OGTT' ne ek olarak antropometrik, kan basıncı ve insülin değeri ölçümleri yapıldı. Geçmiş tıbbi öyküsü, egzersiz-beslenme ile ilgili bilgi düzeylerini ve davranışlarını sorgulayan yapılandırılmış bir anket formu yüz yüze görüşülerek uygulandı. Veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin analizi için iki örneklemlili t testi, One way-Anova, Mann-Withney U, Kruskal Wallis, Ki-kare testleri ve Spearman's korelasyon analizi kullanıldı. P<0,05 olan değerler anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 29,27±5,76 yıl idi. İnsülin direnci olan katılımcılarda gebelik öncesi VKİ ve şimdiki VKİ anlamlı yüksek saptandı. GDM tanısı ile bu değerler anlamlı fark etmemekteydi. İnsülin direnci olmayanlarda insülin direnci olanlara göre günlük yürüyüş süresi anlamlı olarak yüksekti. İnsülin direnci olanlarda olmayanlara göre açlık kan şekeri, 1.saat kan şekeri, 2.saat kan şekeri, açlık insülini ve HOMA-IR değerleri anlamlı olarak daha yüksekti. İnsülin direnci olanlarda GDM tanısı anlamlı olarak daha fazla tespit edildi.

Sonuç: Aile hekimleri olarak birinci basamakta gebelik takibinde büyük sorumluluğumuz vardır. GDM taramasında OGTT sonuçları GDM tanısı koymuş olmasa bile, antropometrik ölçümlere ve insülin direncine dikkat etmeli, hastalarımızı egzersiz ve sağlıklı beslenme konusunda bilgilendirmeliyiz.

Tıp Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Online Eğitim Algısı

Mehmet Arslan, Tamer Edirne, Nilüfer Emre, Aysun Özşahin

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Covid-19 pandemisiyle hayatın tüm olağan akışının sekteye uğraması gibi, öğrencilerin yüz yüze eğitimleri de bu durumdan etkilendi ve sekteye uğradı. Online Eğitim, Covid pandemi döneminde tıp eğitiminin devam etmesini sağlamıştır (1). Online eğitim, öğrencilerin öğrenme deneyimleri, online eğitim platformlarının içeriği, diğer öğrenciler ve eğitimcilerle etkileşimleriyle şekillenir (2). Bu sistem üniversitelerimiz, eğitimcilerimiz ve öğrenciler açısından çok yenidir ve beraberinde çeşitli uygulama zorlukları getirmektedir. Online eğitim süreci ile ilgili araştırmalar yapılarak bu zorluklar saptanabilir ve bu sayede kolaylaştırıcı önlemler alınabilir.

Çalışmamızda tıp öğrencilerinin tıp eğitimini kolaylaştırmada online eğitimin rolü hakkındaki algılarını ve online eğitim tecrübelerinin özelliklerini araştırmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma grubunu, PAÜ Tıp Fakültesinde 1-3. sınıfta eğitim gören bireyler oluşturmuştur. Veriler uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edildi. $p < 0.05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya 232 kişi dahil edildi. Katılımcıların yaş ortalaması $20,21 \pm 1,33$, %53'ü ($n=123$) kadın olup %83,6'sı ($n=194$) kentsel bölgede yaşıyordu. Öğrencilerin %68,6'sı ($n=159$) 0-1 saat online oyuna, %52,2'si ($n=121$) 0-1 saat internette sörf yapmaya, %51,3'ü ($n=119$) 2-4 saat sosyal medyaya ve %50,4'ü ($n=117$) 5-7 saat online derslere bir gün içerisinde zaman ayırıyordu. Ses, görüntü ve bağlantı kalitesi açısından %71,1'i ($n=165$) Microsoft teams, %16,4'ü ($n=38$) Zoom, %12,5'i ($n=29$) Google meet kullanmayı tercih ediyordu. Online eğitimin en sık hoşlanılan yönleri; %83,2 ($n=193$) ile ulaşım sorunu olmaması, %57,3 ($n=133$) ile esnekliği ve %55,6 ($n=129$) ile tasarruflu olması idi. Online eğitimin önündeki en sık engeller; %77,6 ($n=180$) ile internet bağlantı sorunları, %60,8 ($n=141$) ile aile, evde yaşayan canlılar ve ev ortamının dikkat dağıtması ve %54,7 ($n=127$) ile internet maliyeti idi.

Sonuç: Online eğitim, tıp öğrencilerinin öğrenme deneyimini geliştirebilir, gelişimi destekleyebilir, coğrafi sınırlamaların üstesinden gelebilir, zaman kısıtlamalarını hafifletebilir ve daha fazla esneklik sağlayabilir (2). Pandemi sonrası online eğitimin önemini koruyacağı göz önünde bulundurulursa; online eğitimin algılanan avantajları ve dezavantajlarını tespit etmek, tıp fakültelerinin online eğitim olanaklarını geliştirmelerine katkı sağlayacaktır (1).

POSTER BİLDİRİLER

(Bildiriler Sunum Sırasına Göre Dizilmiştir)

Hastalığınız Kalp ile Değil, Mide ile İlgili! Bir Aile Hekimliği Rutini

Onur Öztürk¹, Muhammed Emin Göktepe¹, Piltan Büyükkaya², Oktay Karaköse³, İsmail Şen⁴

¹ SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği

² SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Hematoloji Bölümü

³ SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Cerrahi Onkoloji Kliniği

⁴ SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Merkezi

Giriş: Bu vaka sunumunda aile hekimi teması olmayan yaşlı bir hastanın bütüncül yaklaşımla yönetilip, tanı ve tedaviye uzanan sürecinden bahsedilecektir.

Olgu Sunumu: Seksen yaşında erkek hasta Haziran 2021’de aile hekimliği kliniğimize son zamanlarda artan, yürürken sıklaşan nefes darlığı, çarpıntı hissi şikayetleriyle ve kardiyoloji polikliniğine sevk edilme talebiyle başvurmuştur. Sistemik muayenesi yapılan hastada taşikardiye rastlanmıştır (nabız: 119/dk/ritmik). Epigastrik bölgede palpasyonda ağrı tariflenmiştir. Ek bir bulguya rastlanmamıştır. Tıbbi özgeçmişinde sağlık kuruluşlarına hiç başvurmadığı, benign prostat hiperplazisi dışında ek bir hastalığı olmadığı öğrenilmiştir.

Laboratuvar tetkikleri incelendiğinde, tam kan sayımında hemoglobin değeri 5.6 g/dl, platelet değeri 2081 10⁹/l, MCV 63.8 fL, RDW %19, kreatinin 1.3 mg/dl, demir 13 ug/dl, demir bağlama kapasitesi 421 ug/dl, ferritin 7.42 µg/l olarak tespit edilmiştir. Elektrokardiyografisinde sinüs taşikardisi dikkati çekmiştir. Tam idrar tetkiki doğaldır.

Derin anemi nedeniyle hematoloji bölümüne konsülte edilip, orada eritrosit süspansiyonu verilen hastaya olası kanama odağının belirlenmesi açısından üst ve alt endoskopi uygulanmıştır. İşlem esnasında korpus arka duvardan başlayıp incisura angularis’e dek uzanan yaklaşık 4 cm çapında ülserovejetan kitle lezyonu izlenmiştir. Evreleme açısından bilgisayarlı tomografi ile toraks, batin ve boyun görüntüleri alınmıştır, herhangi bir metastaz oluşumuna rastlanmamıştır. Kolonoskopide ise olağan dışı bir durumla karşılaşılmasıdır.

Hastamız hastalığının kalp ile değil, mide ile ilgili olduğu bilgisi verilerek genel cerrahiye yönlendirilmiştir ve total gastrektomi uygulanmıştır. Yoğun bakıma ve ardından servise alınan hastaya beslenme ünitesi tarafından dumping sendromu açısından eğitim verilip, yara bakım önerileri ile taburcu edilmiştir. Eksizyonel ameliyat materyali biyopsisinde adenokarsinom (orta derece diferansiye), metastatik lenf nodları ve reaktif lenf nodları tespit edilen hasta halen radyoterapi almaya devam etmektedir.

Sonuç: Bütüncül bakım çerçevesinde hekimin hastasını parça-bütün ilişkisi açısından değerlendirip, hastaya herhangi bir teşhis koyarken ya da tedavi aşamasında onu bir bütün içinde ele alması gerekmektedir. Aile hekimliği pratiğinde hastalara yeterli zaman ayırıp detaylı ve sürekli takiplerde bulunmak önem arz etmektedir. Kişilerin belirli aralıklarla aile hekimlerini ziyaret etmeleri gerekmektedir.

Uzun Süre Proton Pompa İnhibitörü Kullanımının Osteoporoz Gelişimi Üzerine Etkisi: Bir Olgu Kontrol Çalışması

Hakan Barut, Okay Başak

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de proton pompa inhibitörü (PPI) kullanımı çok yaygındır. PPI'ler çok iyi tolere edilebilmesine karşın uzun süre kullanımı bazı yan etkilere neden olabilmektedir. Çalışmamızın amacı uzun süre PPI kullanımının osteoporoz gelişimi üzerine etkisini saptamaktır.

Yöntem: Analitik desendeki bu olgu-kontrol çalışması Ekim-Aralık 2020 tarihleri arasında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Polikliniğinde yapıldı. Olgu grubu son altı ay içinde osteoporoz tanısı almış hastalardan, kontrol grubu ise benzer sosyodemografik özelliklere sahip ancak osteoporoz tanısı olmayan hastalardan oluşturuldu. Daha önce yapılan ve literatürde yer alan benzer çalışmalardan esinlenerek oluşturulan ve hastaların sosyodemografik özellikleri ile PPI kullanım durumunu içeren anket formu bir araştırmacı tarafından yüz yüze teknikle uygulandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, ki-kare, Man whitney-u testi kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya 162'si osteoporoz ve 147'si kontrol grubunda olmak üzere 309 hasta katıldı. Hastaların 275'i (%89,0) kadındı ve yaş ortalaması 56,7±9,2 (35-81 yaş) idi. Osteoporozu olan 162 hastanın 123'ü (%75,9) PPI kullanıyordu, osteoporozu olmayan 147'i hastanın 111'i (%75,5) PPI kullanıyordu. Katılımcıların PPI kullanımını ile osteoporoz varlığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı ($p>0,05$). PPI kullanım miktarı ve süresi de osteoporoz varlığı üzerinde etkili değildi. Osteoporozu olan 151 hastadan 141'i (%93,4) menopozdayken, osteoporozu olmayan 124 hastanın 81'i (%65,3) menopoz durumundaydı. Menopoz varlığı ve süresi ile osteoporoz durumu arasında anlamlı ilişki saptandı ($p=0,000$). Katılımcılarda en sık bulunan kronik rahatsızlık (170 hasta, %55,0) kardiyovasküler hastalık (KVH) idi. Kontrol grubuna göre çalışma grubunda anlamlı ölçüde daha fazla KVH saptandı ($p=0,042$).

Sonuç: Çalışma sonuçlarımıza göre yaklaşık olarak her dört katılımcıdan üçü PPI kullanmaktadır. PPI kullanımı, PPI kullanım süresi ve PPI dozu ile osteoporoz arasında ilişki saptanmamıştır. Çalışmamızda osteoporoz ile menopoz durumu arasında ilişkisi tespit edilmiştir. Kardiyovasküler hastalıkların osteoporoz bakımından risk faktörü olduğu bulunmuştur.

İkili Üçlü Test Pozitifliği Belirlenen Gebelerin Takip Süreçlerinde Ruhsal Hastalık Riskinin Belirlenmesi

Büşra Nur Kabak, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Fetal anomaliler genelde düşükle sonuçlansa da doğma şansı olan anomalili bebekler bakım açısından hem ailelerini hem de toplumu zorlamaktadırlar. Bu yüzden doğumdan önce fetal anomalilerin saptanması için tarama testleri yapılmaktadır. İkili tarama testi olarak adlandırdığımız bu test gebeliğin 11-14. haftaları arasında yapılmaktadır. Bu test için PAPP-A ve serbest beta HCG değerlerinin yanında USG'de ense kalınlığı ve nazal kemik varlığına bakılır. Anne yaşıyla beraber tüm bu kriterler değerlendirilerek bir risk değeri hesaplanır. Fetal anomali açısından risk değeri yüksek olan gebelere ise sonucu daha kesin olan yöntemlerden Cell Free Fetal DNA bakılır veya amniyosentez uygulanır. Tüm bu işlemlerin sonunda bebekte fetal anomali saptanırsa aileye gerekli bilgilendirmeler yapılarak terminasyon seçeneği sunulur. Gerek bebeğin anomalisinin olduğunu kabullenme süreci gerekse terminasyon kararının verilme süreci aile için psikolojik olarak oldukça zor bir durumdur ve aileler depresyon gibi ruhsal hastalıklara açık hale gelmektedirler. Bu çalışma ile ikili üçlü testleri pozitif çıkan gebelerin ruhsal hastalık yönünden risk durumu araştırarak bu konuda farkındalık oluşturmayı amaçlıyoruz.

Yöntem: Bu çalışmanın 1 Kasım- 31 Aralık 2021 tarihleri arasında Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Perinatoloji Bölümüne başvuran 24 gebe ile yapılması planlanmaktadır. Hastalara "Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği" uygulanacaktır. Geçmişinde ruhsal hastalık tanısı olan gebeler çalışmaya dahil edilmeyecektir. $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışmamızda bağımlı değişken gebelerin ikili testlerinin pozitif çıkması iken bağımsız değişken bu gebelerde görülen ruhsal hastalık riskidir.

Sonuç: Çalışmamız sonucunda ikili üçlü testleri pozitif çıkan gebelerde ruhsal hastalık riskinde artış olmasını bekliyoruz. Bu sonucu elde etmemiz halinde belki de gözden kaçan bu sürece dikkat çekerek bu gebelerin aile hekimliliğinin temel ilkelerinden olan bütüncül yaklaşıma göre değerlendirilmesini amaçlıyoruz.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmada başka hangi dışlama kriteri olmalıdır?
- 2- Çalışmada uygulanabileceğimiz önerdiğiniz başka ölçekler var mıdır?

Covid-19 Geçirmiş Hastalarda Sigara Kullanım Durumunun Analizi

Okan Bal, Abdulkadir Sözen, Berna Taşcı, Nilgün Özçakar

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü 31 Aralık 2019'da, Çin'in Wuhan şehrinde etiyojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. Etken daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs (SARS-CoV-2) olarak tanımlanmıştır. DSÖ, Covid-19 salgını virüsün yayılımı ve şiddeti nedeniyle 11 Mart'ta pandemi olarak tanımlamıştır. DSÖ 2015 verilerine göre Dünya nüfusunun %22' si sigara kullanmaktadır. Sigara yılda ortalama 6 milyon ölüme sebep olmaktadır.

Küresel Yetişkin Tütün Araştırması 2016 verilerine göre Türkiye' de nüfusun % 31,6' sı halen sigara kullanmaktadır. Bu araştırmanın amacı COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş hastalardaki sigara kullanım-bırakma durumunu saptamaktır.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik araştırmadır. Çalışma evreni, Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Hekimliği Eğitim ASM' lerine kayıtlı 18 yaş üzeri COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş erişkinlerdir. Çalışmamızda tüm 18 yaş üzeri COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş erişkin nüfusa ulaşılması planlanmaktadır. DEÜ Eğitim ASM' lerine kayıtlı COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş erişkinler gönüllülük çerçevesinde çalışmaya dahil edileceklerdir.

Katılımcılara yüz yüze görüşme yöntemi ile sosyodemografik veri formu, Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi uygulanacaktır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler, ki-kare, t testi ve regresyon analizi kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyodemografik özellikler, COVID-19 maruziyeti, Nikotin bağımlılık düzeyi bağımlı değişkenler; sigara kullanım durumu olarak tasarlanmıştır.

Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Herhangi bir dışlama kriteri eklenebilir mi?

Evde Sağlık Hizmeti Alan Yaşlılara Bakım Verenlerin Bakım Yükü ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi

Cüneyt Ardic¹, Ayşe Yazan Arslan¹, Ayşe Karakullukçu¹, Büşra Mollamehmetoğlu¹, Ayşe Kaba¹, Serdar Karakullukçu²

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi

² Bayburt Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

Giriş: Beklenen yaşam süresinin uzaması ile kronik hastalıkların görülme sıklığı artmaktadır. Kronik hastalığı olan ve yaşam boyu tedavi-bakım gereksinimi olan birey sayısındaki artış önemli sağlık sorunu haline gelmiştir. Yatak kapasitelerindeki kısıtlılık ve yüksek maliyetler nedeniyle hastane vb. kurum bakımı yerine hastanın evinde bakımı tercih edilmektedir. Hasta birey kadar bakım verenin de fiziksel ve ruhsal sağlığı, yaşam kalitesi önemlidir. Bakım verme süreci hem bakım alan hem de bakım verenler için zor bir süreçtir. Bakım verenin bakım yükünün ve sorunlarının azaltılması, hastaya vereceği bakım kalitesini etkilemektedir.

Amaç: Evde sağlık hizmeti alan yaşlılara bakım veren bireylerin bakım yükü ve tükenmişlik durumunu belirlemek ve belirlenen durum için gerekli müdahaleleri ortaya koymak hedeflenmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışmamızın evrenini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Evde Sağlık birimine kayıtlı hastalara bakım verenler oluşturmaktadır.

Sosyodemografik ve kişisel özellikler ile Bakım Verenlerin Yükü Envanteri ve Maslach Tükenmişlik Envanteri'ni içeren 61 soruluk anket yüz yüze görüşme yöntemiyle olan uygulanacaktır.

Verilerin analizinde SPSS 23,0 istatistik programı kullanılarak kategorik değişkenler için sayı ve yüzde, sayısal değişkenler için ortalama, standart sapma, minimum, maksimum olarak değer verilecektir. İstatistiksel anlamlılık seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edilecektir.

Bulgular: Bağımlı değişkenler; Bakım Verenlerin Yükü Envanteri ve Maslach Tükenmişlik Envanteri, bağımsız değişkenler; yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, sosyal güvence, bakım alanla yakınlık durumu, bakım verdiği süre, sürekli/aralıklı bakım verme durumu, bakım eğitimi alıp almadığı, bakım alanın yaşam aktivitesi durumu (yarı bağımlı/tam bağımlı).

Sonuç: Bu çalışmayı geliştirip ülke geneline yayarak ulusal düzeyde verilerin derlenip evde bakım veren bireylerin yüklerinin farkındalığı tespit edilerek bu kişilere devlet tarafından çözüm politikası geliştirilebilir mi?

Tartışma Soruları:

- 1- Dışlama kriterlerini nasıl belirleyebiliriz?
- 2- Bu çalışma geliştirilerek çok merkezli bir çalışma haline getirilebilir mi?

Birinci Basamakta Takip Edilen 2.-3. Trimesterdeki Gebe Kadınların Covid-19 Hastalığı Bilgi Düzeyi ve Tutumunun Ölçülmesi ve Aşı Tereddütünün Değerlendirilmesi

Gizem Şenyürek Ada, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Yeni tip Coronavirüs (Covid-19), 2019 yılı sonunda Çin'in Wuhan kentinden dünyaya yayılan, çok sayıda insana bulaşan ve ölümcül bir pandemi olarak tanımlanmıştır. Ülkemizde de pandemi sürecinin sona ermesi ve toplumsal bağışıklığa ulaşılması için etkili bir aşılama programı uygulanmaktadır. Gebelik döneminde kadınlarda viral enfeksiyonlara karşı hassasiyet artmakta bağışıklık sisteminde kısmi baskılanma oluşmaktadır. Bu nedenle, Covid-19 salgını gebelerde ciddi sağlık sonuçları ile ortaya çıkabilir. Gebeler arasında enfeksiyonun önlenmesi ve kontrolünün sağlanması çok önemlidir. Covid-19 aşısı gebeliğin ilk üç ayında uygulanmamaktadır, sonrasında ise aşı gebenin onayı alındıktan sonra uygulanır. Bu çalışmayla 2. ve 3.trimesterdeki gebe kadınların Covid-19 hastalığı bilgi düzeyi, algı ve tutumunun ölçülmesi ve Covid-19 aşısı tereddütünün değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırma Adana _ Yüreğir Afetevler ASM'de bulunan 9 birimde kayıtlı olan 2. ve 3. trimesterdeki gebe kadınlar üzerinde 01.12.2021-31.01.2022 tarihleri arasında uygulanacaktır. Sosyodemografik verilerin sorgulanmasının ardından Covid-19 hastalığı ve aşısı hakkındaki bilgi düzeyini ölçmek için beşli Likert tipi (1:En az, 5:En çok) yapılandırılmış bir anket formu uygulanacaktır. Sonrasında Covid-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği uygulanacaktır. $p < 0,05$ değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışmanın bağımlı değişkeni Covid-19 hakkında bilgi düzeyi, algı, Covid-19 aşısı bilgi düzeyi ve aşısıya karşı tutumlarıdır. Sosyodemografik veriler bağımsız değişkeni oluşturmaktadır.

Sonuç: Bu araştırma ile 2. ve 3. trimesterdeki gebe kadınların Covid-19 hakkında bilgi düzeylerini, algı ve tutumlarını saptayarak bu dönemde aşı tereddütünün nedenlerinin açıklanmasına katkı sağlanmasını umut ediyoruz.

Tartışma Soruları :

- 1- Aşı tereddütünün belirlenmesinde ölçek önerileriniz var mıdır?
- 2- Örneklemeye emziren anneleri katmak doğru olur mu?

Birinci Basamak Hekimlerinin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanıma Durumu

Bilal Kılıç, Ayfer Gemalmaz

Adnan Menderes Üniversitesi

Giriş: Çocuk istismarı ve ihmali, anne, baba ya da bakım veren gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) çocuk istismarını "Yetişkin biri kanalıyla kasıtlı veya kasıtsız olarak gerçekleşen ve çocuğun sağlığını, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimini kötü etki eden davranışlar" olarak tanımlamaktadır.

Birinci basamak sağlık hizmetlerinin sürekliliği sebebiyle çocuğa istismar ve ihmali tanıma ve riski değerlendirmede birinci basamak hekimleri ve diğer sağlık çalışanlarına büyük görev düşmektedir. Çalışmamızda birinci basamak hekimlerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanıma durumunu, konu ile ilgili bilgi düzeylerini ve yaklaşımlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel olan çalışmamız, basit rastgele yöntemle yedi coğrafi bölgeden seçilen yedi ilimizdeki, aile hekimleri, aile hekimliği asistanları ve aile hekimliği uzmanlarını kapsamaktadır. Temmuz 2020 ile Aralık 2020 arasında, demografik özellikler ve çocuk istismarı ile ilgili eğitim ve mesleki tecrübelere ilişkin soruların yer aldığı "Bilgi Formu" ile "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu" online olarak uygulanmıştır. Ölçekte 5 üzerinden 3 ve üstü puan alanlar başarılı kabul edilecektir. Başarı durumunun sosyodemografik özellikler ile ilişkisi ki kare testi ile değerlendirilecektir.

Bulgular: Çalışma birinci basamakta çalışan 227 hekimle yapılmış olup, katılımcıların 99'u (%43,6) kadın, 128'i (%56,4) erkekti. Hekimlerin 96'sının (%42,3) ünvanı aile hekimi, 96'sının (%42,3) ünvanı aile hekimliği asistanı, 35'inin (%15,4) ünvanı aile hekimi uzmanıydı. Katılımcıların ortalama yaşı $34,4 \pm 7,0$ yıl, ortalama hekimlik yapma süresi $8,9 \pm 6,7$ yıldır. Hekimlerin 145'i (%63,9) mezuniyet öncesi, 80'i (%35,2) mezuniyet sonrası çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almıştır. Mezuniyet öncesi eğitim alanların 43'ü (%29,7), mezuniyet sonrası eğitim alanların 36'sı (%45,0) almış oldukları eğitimi yeterli bulmuştur. Hekimlerin 135'i (%59,5) meslek hayatı boyunca çocuk istismarı olgusuyla karşılaşmıştır ve 195'i (%85,9'u) çocuk istismarı konusunda kendini yeterli bilgide görmemektedir.

Sonuç: Çalışma sonuçlarımızın analizi devam etmektedir

4-6 Yaş Arası Çocukların Annelerinin Çalışma Durumları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki

Berna Taşcı, Okan Bal, Abdulkadir Sözen, Tolga Günvar

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Sosyal beceriler, kişilerin başkaları ile olumlu etkileşimleri başlatmaları ve sürdürmeleri için önemli davranış elemanlarıdır.

Birçok sosyal beceri, akran grupları ve aile içerisinde genellikle farkında olmadan ve sistematik olmayan şekilde öğrenilmektedir. Çocuklar, ailelerin, diğer yetişkinlerin, kardeşlerin ve akranların model olmasıyla gözlem yaparak sosyal becerileri öğrenirler.

Sosyal becerileri etkileyen pek çok etmen ortaya konulmasına karşın, sosyal desteğin en temel kaynağı aile olarak görülmektedir. Çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkileri onun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur.

Bu araştırmanın amacı 4-6 yaş arası çocukların annelerinin çalışma durumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik bir araştırmadır. Çalışma evreni, Dokuz Eylül Üniversitesi Aile hekimliği Eğitim ASM'lerine kayıtlı 4-6 yaş çocuk nüfusudur. Çalışmamıza 274 çocuğa ulaşılması planlanmaktadır. DEÜ Eğitim ASM'lerine kayıtlı 4-6 yaş çocuklar gönüllülük çerçevesinde çalışmaya dahil edileceklerdir. Katılımcılara yüz yüze görüşme yöntemi ile sosyodemografik veri formu, sosyal becerileri değerlendirme ölçeği uygulanacaktır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler, ki-kare, t testi ve regresyon analizi kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyodemografik özellikler, annelerin çalışma durumu.

Bağımlı değişkenler; çocukların sosyal becerileri

Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Herhangi bir dışlama kriteri eklenebilir mi?

Samsun İli 2021 Yılı Bebek Ölümünün Değerlendirilmesi

Bahadır Yazıcıoğlu

Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Bebek ölüm hızı; bir yıl içinde 1000 canlı doğumda 1 yaşın altındaki çocuklardaki ölüm sayısı olarak tanımlanır ve halk sağlığının oldukça hassas bir ölçütüdür. Çalışmanın amacı Samsun ilindeki bebek ölümlerinin ve nedenlerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Çalışma kesitsel tipte tanımlayıcı özellikte yapılmıştır. 1 Ocak 2021 ile 30 Eylül 2021 tarihleri arasında 9 aylık sürede gerçekleşen bütün bebek ölümlerine ait veriler çalışmaya dahil edilmiştir. Ölü doğum kabulü için 500 gram üstü veya 22 haftasını doldurmuş olma şartı aranmıştır. Ölü doğumlar ve doğumdan sonraki ilk 1 yılında ölen bebeklerin verileri tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ile yorumlanmıştır.

Bulgular: 2021 yılı ilk 9 ayında 139 bebek ölümü gerçekleşmiştir. Ortalama anne yaşı 29,88 (min.17-maks.46)'dir. Ortalama gebelik haftası 29,52 haftadır. Gebeliklerin %62,6'sı (n=87) ilk gebelik değildir. Mevcut gebeliklerin 11 tanesi üremeye yardımcı teknikler ile gerçekleşmiştir. 13 gebelikte anne-baba kan uyuşmazlığı vardır. Bebek ölümlerinden 68'i (%48,9) ölü doğum olarak gerçekleşmiştir. 68 ölü doğumun 1'i evde, diğerleri hastanede gerçekleşmiştir. Hastanede doğan ölü bebeklerden sadece 1 tanesinde amniyon sıvısında mekonyum tespit edilmiştir. Canlı doğum sayısı 71'dir. Ortalama doğum ağırlığı 1662 gramdır. 7 bebek tanısal amaçlı otopsi yapılmak üzere adli tıp kurumuna sevk edilmiştir. Canlı doğum sonrası ölü doğum nedenleri içinde en sık neden %50,7 oranla Prematürite/İmmatürite, ikinci ek sık neden %19,7 oran ile Konjenital Anomaliler olmuştur.

Sonuç: Bebek ölümlerinin önlenmesi için bebek takiplerini olduğu kadar prenatal takiplerin de önemi vardır. Birinci basamak temel sağlık hizmetinde yapılan izlemler her iki izlem açısından da çok önemlidir. Önlenbilir nedenler açısından bebek ölümlerine ait verilerin sürekli takip edilmesi, incelenmesi ve yorumlanması hem bu ölümlerin önlenmesinde hem de sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesinde çok önemlidir. Bebek ölümleri nedenleri içinde, önlenbilir nedenlerin tespit edilebilmesinde birinci basamak sağlık hizmetleri çok önemlidir.

Tartışma Soruları:

- 1- Birinci basamak takipleri ile bebek ölümleri engellenebilir mi?
- 2- Bebek ölümlerini engellemek amacıyla birinci basamak gebe ve takibi içeriğinde nelere dikkat edilmelidir?

Çocuklarda Abdominal Masajın Fonksiyonel Kabızlığa Etkisi: Randomize Kontrollü Deney Çalışma Protokolü

Tuğçe Seven, Ediz Yıldırım, Vildan Mevsim

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Kabızlık çocukluk çağının en sık görülen gastrointestinal problemdir. Fonksiyonel kabızlık tüm kabızlıkların %95'ini kapsar. Kabızlık kronik ve yaygın hastalık olduğundan, uygun maliyetli terapilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, mevcut geleneksel ve tamamlayıcı uygulamaları iyileştirmek ve gelecekte daha önemli bir rol oynaması için çalışmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca geleneksel ve tamamlayıcı uygulamaların kullanımı giderek artmaktadır ve kabızlık şikâyeti ile başvuran aileler nonfarmakolojik seçenekleri de beklemektedir. Abdominal masaj, kabızlık tedavisi için hemşireler, sağlıklı/ hasta bireyler ve yakınları tarafından uygulanabilen, ekonomik, yan etkisi olmayan, non-invaziv bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Fonksiyonel kabızlık birinci basamak sağlık hizmetinde çocuklarda sık karşılaşılan bir problem olup çocuğun günlük yaşam kalitesini, okul başarısını düşüren, sosyal iletişimini ise olumsuz yönde etkileyebilen bir hastalıktır. Çocuk ve ailede anksiyete, aile içi çatışmalar, sağlık bakımı arama gibi sorunlara yol açmaktadır. Birinci basamak sağlık hizmetinde çocuklarda sık karşılaşılan bir problem olduğu için uygun maliyetli terapilere ihtiyaç vardır.

Bu çalışmanın amacı çocuklarda abdominal masajın fonksiyonel kabızlığa etkisini saptamaktır.

Yöntem: Çalışma paralel gruplu, açık etiketli, randomize kontrollü deney olarak tasarlanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Aile Sağlığı Merkezleri'ne kayıtlı 24-48 ay çocuklarda yapılacaktır. Örneklem sayısı; 0,5 etki büyüklüğü 0,05 hata payı, power 0,8 şeklinde hesaplanarak, müdahale grubu 51 kontrol grubu 51 bulunmuştur. %15 kayıp göz önünde bulundurularak örneklem sayısı n=118 olarak belirlenmiştir. Araştırmada 5 veri formu kullanılacaktır. Bunlar olgu raporu formu, Roma IV Kriterleri Formu, Bristol Dışkı Skalası, Dışkı Günlüğü, Çocuklar için Yaşam Kalitesi Ölçeği'dir. Veri toplama yüz yüze görüşme ile annelerle yapılacaktır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı sürekli değişkenler için ortalama, standart sapma; kategorik değişkenler için sıklık ve yüzde dağılımları, kategorik bağımsız değişken ve bağımlı değişkenlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi, sayısal bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında ise t-testi, sürekli değişkenlerin ilişki analizinde korelasyon analizi yapılacaktır. p değeri <0.05 istatistiksel olarak anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmada farklı ölçüm araçları kullanılabilir mi?
- 2- Çalışmanın kısıtlılıkları nelerdir?

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi Acil Servise Başvuran Hastalarda HbsAg Seroprevalansı ve Etki Eden Faktörler

Babajide Emmanuel Oladapo, Serpil Demirağ

Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Hepatit B'nin neden olduğu karaciğer enfeksiyonu hastalığı, ülkemiz ve dünyada sık görülen, bulaşıcı olmasının yanı sıra mortaliteyi de arttıran bir hastalıktır. Acil servisler, akut rahatsızlıkların ilk başvuru yeridir ve toplumun her kesiminden hasta başvurmaktadır. Acil servise başvuran hastaların HBsAg seroprevalansı toplum değerlerini yansıtabilir. Çalışmamız ile acil servise başvuran hastaların viral hepatit açısından taranarak HBsAg seroprevalansı ve etki eden faktörler arasındaki ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmamız 01.01.2019-01.01.2020 tarihleri arasında Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Acil servise çeşitli nedenlerle başvuran ve HBsAg bakılmış olan tüm hastaların sistem üzerinden kayıtları incelenerek yapılmıştır. Çalışmanın verileri hastaya ait demografik özellikler (yaş, cinsiyet, sağlık sigortası, oturduğu yer), acil servise geliş nedeni, hastaya ait laboratuvar parametreleri (ALT, AST, HBsAg, Anti-HBs, Anti-HCV ve Anti-HIV), hastanın mevcut hepatit durumu, kronik hastalıkları, acil serviste işlem ya da operasyon yapıp yapılmadığı kaydedilerek oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testi kullanılarak SPSS-25 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Acil Servise toplam başvuru sayısı 66237 idi. Bunlardan HBsAg bakılmış olan 693 hasta çalışmaya dahil edilmiştir. Hastaların %57,3'ü (s=397) erkek olup ortalama yaş 53,8±21,6 (minimum:4, maksimum:99) olarak bulunmuştur. Hastaların %58,6'sı (s=405) kentsel bölgede yaşamakta, %95,5'inin (s=662) sağlık sigortası vardı. Gelen hastaların %41,1'inin (s=288) en az bir kronik hastalığı mevcuttu. Çalışmaya alınanların HBsAg pozitifliği %3,3 olarak bulundu. HBsAg seropozitifliği en yüksek 41-60 yaş aralığında %5.2 olarak kaydedildi. Anti-HBs seroprevalansı %44,6 (s=311), Anti-HCV seroprevalansı %0,6 (s=4) ve Anti-HIV için % 0,3 (s=3) olarak bulundu. Bağışıklık durumları değerlendirildiğinde hastaların %51'inde (s=346) HBV'ye karşı koruyuculukları olmadığı, %45'inde (s=309) ise HBV'ye karşı koruyuculuğunun olduğu (aşı veya hastalığı geçirme yoluyla) saptandı. Hastaların %4'ünde (s=21) inaktif taşıyıcılık, akut veya kronik HBV enfeksiyonu vardı. HBsAg pozitifliği ile yaş, cinsiyet ve yaşadığı yer gibi bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0.05).

Sonuç: Çalışmamız analiz aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Acil servisteki HBsAg pozitifliği bölgemizdeki prevalans oranını yansıtabilir mi?

Tinnitus Olanlarda Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin Araştırılması

Tuğba Algın Çiftlik, Azize Dilek Güldal

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Tinnitus, herhangi bir uyarı olmadan kişinin kulaklarında veya kafasının içinde ses duymasıdır. Tinnitus etkin tedavi modaliteleri olmayan kronik bir rahatsızlıktır. Prevalansı yetişkin nüfusun %15 i kadardır. Bu prevalans ileri yaşlarda %20-30 a çıkmaktadır. Tinnitus diğer birçok kronik hastalık gibi hasta için büyük bir stres faktörüdür. Tinnitusa çoğu zaman kesin bir tedavi sağlanamadığı için hastalar baş etme yöntemleri arayışına girmişlerdir. Bu baş etme yöntemlerinin belirlenmesi ve bu yöntemlerin tinnitus düzeyi ile ilişkisinin öğrenilmesi önemlidir.

Bu çalışmanı amacı tinnitusu olan ve olmayan bireylerin stresle başa çıkma yöntemleri arasındaki farklılığı saptamak ve tinnitusu olanların tinnitus düzeyi ile stresle başa çıkma yöntemleri arasındaki ilişkiyi saptayıp başa çıkma stratejileri konusunda ileride bu alanda yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olmaktır.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik çalışmadır. Çalışmaya Dokuz Eylül Üniversitesi EASM'lerine kayıtlı 40-70 yaş arasında hastalar arasından 243 kişi dahil edilecektir. 3 aydan fazla bir süredir kulaklarında ya da kafasının içinde 5 dakika ya da daha uzun süren çınlama, vızıldama, uğultu, ısıklık sesi, zil çalma ya da benzeri başka sesler duyduğunu ifade eden hastalar tinnitus pozitif olarak kabul edilecektir.

Katılımcılara sosyodemografik veri anketi, stresle başa çıkma ölçeği uygulanacak, tinnitusu olanlara ise ek olarak kulak çınlamasının karakterini sorgulayan sorular, tinnitus handikap envanteri eklenecektir. Kronik hastalığı ya da tedavi edilebilir bir tinnitusu bulunan kişiler çalışmaya dahil edilmeyecektir. Anketler; yüz yüze anket uygulanması şeklinde olacaktır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyodemografik veriler, bağımlı değişkenler; tinnitus handikap envanteri puanları ve stresle başa çıkma ölçeği anketi puanları olarak tasarlanmıştır.

Sonuç: Araştırma veri toplama aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Tinnitus tanımı başka nasıl olabilir ?
- 2- Çalışmaya dahil etme- dışlama kriterleri neler olabilir?

Ozon Uygulamasına Dramatik Yanıt: Raynaud Fenomeni

Onur Öztürk¹, İsmail Şen², Gülşah Bal¹, Muhammed Emin Göktepe¹

¹ SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği

² SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, GETAT Uygulama Merkezi

Giriş: Bu vaka sunumunda, ozon uygulaması ile şikayetleri düzelen Raynaud fenomeni tanılı bir hastadan bahsedilmiştir.

Olgu Sunumu: Otuz yedi yaşında kadın hasta, birkaç aydır mevcut olan sol elde soğukluk, ağrı, morarma ve yanma hissi şikayetleri ile Temmuz 2021’de geleneksel ve tamamlayıcı tıp merkezimize başvurmuştur. Semptomları stres ve soğuk ile tetiklenmektedir. Genel durum iyi, bilinç açık, oryante, koopere ve vital bulgular normal sınırlarda değerlendirilmiştir. Sol el 5. falanksta ekimotik görüntü mevcuttur

Özgeçmişinde, aynı şikayetler ile başvurduğu kalp-damar cerrahisi kliniğinde raynaud fenomeni tanısıyla silostazol 100 mg 2x1 tedavisi başlandığı, bir ay süren tedavinin ardından şikayetlerinde bir miktar gerileme olduğu, ardından ilacı kestiği ve birkaç hafta sonra şikayetlerinin tekrarladığı öğrenilmiştir. Aynı klinikte bu sefer yatırılarak izlenen hasta şikayetlerinin devam etmesi üzerine kendi isteğiyle hastaneden ayrılmıştır. Ek olarak hipertansiyon tanısı mevcut olan hasta 20 yıldır günde 1 paket sigara içmektedir. Aile öyküsünde özellik yoktur.

Hastaya tarafımızca bir ay boyunca, haftada 3 gün olmak üzere totalde 12 ana seans ozon tedavisi uygulanmıştır. Hastanın ağrıları azalmış, ekimotik görüntüsü düzelmiştir. Sigarayı bırakması önerilen hastaya haftada bir gün olmak üzere ara seanslar önerilmiştir.

Sonuç: Ozon uygulaması hastanın semptomlarında belirgin klinik iyileşme sağlamıştır. RF’li hastalarda ozon uygulaması destekleyici bir tedavi olarak uygulanabilir.

Kamu Hastanelerinde Çalışan Tıbbi Sekreterlerin Koronavirüs Korkusunun İş Doymu Üzerine Etkisinin İncelenmesi: Sivas Numune Hastanesi Örneği

Fatih Çağlar¹, Ezgi Ağadayı²

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

² Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: İş doyumunu bireysel ve örgütsel bazı faktörler etkiler. Sağlık çalışanları salgında en çok etkilenen meslek gruplarının başında gelmektedir. Yapılan araştırmalar çoğunlukla hekim ve yardımcı sağlık personelinin içermektedir. Literatür taramasında tıbbi sekreterlerin koronavirüs kaygısını içeren araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmamızın amacı tıbbi sekreterlerin koronavirüs korkusunu belirlemek ve bu durumun iş doymu üzerinde etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel tipte bir araştırmadır. Evren Sivas Numune Hastanesinde çalışan tıbbi sekreterlerdir (N=72). Araştırmaya katılmayı kabul eden 66 kişi dahil edilmiştir. Tıbbi sekreterlerin hepsine araştırma hakkında bilgi verilip katılmayı kabul edenlere araştırmacı tarafından yüz yüze anket uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ankette demografik özellikler, çalışma koşulları ile ilgili sorular, Koronavirüs Korkusu Ölçeği (7 soru, min 7-maks 35 puan) ve İş Doymu Ölçeği (32 soru, min 32-maks 160 puan) kullanılmıştır. Frekanslar, merkezi dağılım ölçüleri (Ortalama±Standart Sapma), bağımsız örneklem T testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %56,1 (n=37)'i erkekti. Yaş ortalamaları 36,4±8,3 (min:22,maks:60)'tü. %28,8 (n=19)'inin kronik bir hastalığı vardı. %48,5 (n=32)'i koronavirüs hastalığı geçirmişti. İş doymu ölçeği puan ortalamaları 89,7±18,7 (min:32-maks:140), koronavirüs korkusu ölçeği puan ortalamaları ise 15,8±6,6 (min:7-maks:35)'ydi. Koronavirüs korkusu ile iş doymu arasında anlamlı korelasyon saptanmadı (r=-0,151,p=0,225). Koronavirüs korkusu kadınlarda (18,4±6,5) erkeklere (13,9±6,0) göre anlamlı derecede fazlaydı (p=0,005). Daha önce koronavirüs geçirmiş olma (p=0,988), yakınının koronavirüs sebebiyle ölmüş olması (p=0,081) ya da kronik hastalığı olması (p=0,625) ile koronavirüs korkusu arasında anlamlı fark saptanmadı. İş yerinin koruyucu önlem alıyor olması koronavirüs korkusu puanını etkilemezken (p=0,426), iş doymu puanını (p=0,015) olumlu yönde etkiliyordu. Pandemi döneminde sağlık çalışanlarına verilen ek ödemedeki yararlanabilme durumu ile iş doymu arasında anlamlı fark saptanmadı (p=0,834).

Sonuç: Tıbbi sekreterlerin iş doymu üzerinde, iş yerinin pandemide koruyucu önlemler alıyor olmasının etkili olduğu bulundu. Koronavirüs korkusunun iş doymuna etki etmediği saptandı. Ancak daha fazla örneklem içeren ek araştırmalara ihtiyaç vardır.

Tartışma sorusu:

- 1- Sağlık çalışanlarına pandemide verilen ek ödemelerin iş doymu üzerinde etkisi yok mu?

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Evde Sağlık Hizmetleri Birimi' ne Kayıtlı 65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Anemi Sıklığı ve Nedenlerinin Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi

Ezgi Çağlar, Selma Türker, Merve Nur Serçe Özkoç, Furkan Bektaş, Cüneyt Ardıç

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Anemi, yaşlı erişkin bireylerde morbidite ve mortaliteye yol açan önemli bir sağlık sorunudur. Ulusal sağlık ve beslenme araştırma çalışması (NHANES 3)'na göre 65 yaş üstü bireylerin %11' inde DSÖ kriterlerine göre anemi saptanmıştır. Aynı çalışmada, etiyojisi araştırıldığında hastaların 1/3'ünde beslenme eksikliğine (demir, vitamin B12, folat eksikliği) bağlı anemi, 1/3'ünde kronik böbrek yetmezliği, bağ dokusu hastalıkları gibi kronik hastalıklar zemininde gelişen kronik hastalık anemisi, 1/3'ünde ise herhangi bir nedene bağlanamayan anemi saptanmıştır.

Amaç: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Evde Sağlık Hizmetleri Birimi'ne kayıtlı 65 yaş ve üstü bireylerde aneminin sıklığını, aneminin nedenlerini araştırmayı ve ayrıca bu yaş grubundaki bireylerin yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen öneriler sunmak.

Yöntem: Çalışmamızı evrenini Evde Sağlık Birimi'mize kayıtlı 65 yaş ve üstü hastalar oluşturmaktadır. 1 Ağustos 2020 – 30 Eylül 2021 tarihleri arasında Evde Sağlık Birimi'mizden hizmet alan 65 yaş ve üzeri hastaların dosyaları retrospektif olarak taranacaktır. Çalışmaya 120 hasta dahil edilecektir. Çalışmamızda aneminin nedenleri; demir eksikliğine bağlı anemi, kronik böbrek yetmezliğine bağlı anemi, B12 eksikliğine bağlı anemi, folat eksikliğine bağlı anemi, kronik inflamasyona bağlı anemi olarak sınıflandırılacaktır. Etiyoloji tanımlaması için hemogram, ortalama korpusküler hacim (MCV), demir, demir bağlama kapasitesi, ferritin, transferrin saturasyonu, vitamin B12, folat, eGFR (CKD-EPI) değeri, C reaktif protein (CRP) değerine bakılacaktır.

Verilerin analizinde SPSS 23,0 istatistik programı kullanılarak kategorik değişkenler için sayı ve yüzde, sayısal değişkenler için ortalama, standart sapma, minimum, maksimum olarak değer verilecektir. İstatistiksel anlamlılık seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edilecektir.

Dışlama Kriterleri:

- 1-Aktif kemoterapi veya radyoterapi alan hastalar
- 2-Bilinen hemoglobinoz (talasemiler, orak hücreli anemi vb.) tanısı olan hastalar

Bulgular: Araştırmamız henüz fikir aşamasındadır.

Sonuç: Anemi 65 yaş üstü hastalarda sık görülen bir durumdur ve önemli morbidite ve mortalite nedenidir. Araştırmanın, anemi etiyojisinin belirlenmesi ve tedavi edilmesine yardımcı olması beklenmektedir.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmamızda anemi nedenlerinin sınıflandırılmasına, başka tanımlar eklenebilir mi?

Covid-19 Pandemisi Sırasında Bireylerin Koruyucu Önlemlere Yönelik Tutumları

Seyma Sabancı, Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Aysun Özşahin, Tamer Edirne

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: COVID-19 salgını bireyleri sosyal, ekonomik ve ruhsal yönden etkilemektedir.(1) Salgınla birlikte uygulanan kısıtlamalar ve karantina uygulamaları bireylerin yaşam tarzını ve beslenme alışkanlıklarını da değiştirmiştir.(1) Covid-19, potansiyel olarak önlenabilir bir hastalıktır. Genel olarak korunmaya yönelik müdahaleler, kişisel eylemler, vaka ve temas tanımlama, düzenleyici eylemler ve uluslararası sınır önlemleri olarak sıralanabilir.(2) Devletler tarafından yapılan müdahaleleri kenara bırakacak olursak, kişisel eylemler ile Covid-19'dan korunma yüksek oranda sağlanabilmektedir. Covid-19 aşısı yaptıran kişilerde kişisel korunma eylemlerini azaltma davranışı daha fazla gözlenmektedir. Çalışmamızda Pamukkale Üniversitesi Hastanesi Covid-19 aşı polikliniğine başvuran ve aşı yaptıran kişilerin sosyodemografik özelliklerinin, Covid-19' dan korunmak için yaptıkları yaşam tarzı ve beslenme düzeni değişikliklerinin, takviye besin/vitamin kullanım durumlarının, aşı sonrası kişisel korunma yöntemlerinde değişiklik olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın evrenini Pamukkale Üniversitesi Hastanesi Covid-19 aşı polikliniğine başvuran kişiler oluşturmaktadır. Çalışmada katılımcıların verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir anket kullanılacaktır. Çalışmada ulaşılmaması planlanan en az hasta sayısı %95 güven aralığında, %5 hata payı ve %90 sıklık (Bazaidve arkadaşlarının çalışmasına göre Covid-19'da el hijyeni, eldiven ve maske uygulama sıklığı) ile 139 olarak hesaplanmıştır. Toplanan veriler uygun analiz programlarıyla değerlendirilecektir.

Bulgular: Çalışmamız tasarım aşamasında olup, sonuçları en kısa zamanda paylaşılacaktır.

Sonuç: Salgın hastalık ile karşılaşıldığında insanların korku ve panik duygusuyla korunma ve kaçınma davranışı sergilemesi doğal kabul edilmektedir. Salgınla birlikte uygulanan kısıtlamalar ve karantina uygulamaları bireylerin yaşam tarzını ve beslenme alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Covid-19'un toplumda yayılmasını azaltmak, bireyleri salgınla mücadeleye etkin biçimde katabilmek için insanlarda kalıcı olumlu davranış değişikliği geliştirebilecek eğitsel yöntemlerin uygulanması gerekebilir.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesine Başvuran Covid-19 PCR Pozitif Hastalarda Akciğer Tutulum Düzeyi ile Laboratuvar Parametreleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması

Aslıhan Aşkın¹, Kerem Uzun¹, Merve Altıntop¹, Büşra Usluoğlu¹, Cüneyt Ardıç¹, Serdar Karakullukçu²

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi

² Bayburt Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

Giriş: COVID-19 tüm dünyada sağlık ve sosyal krize neden olan dünya çapında bir salgındır. Hastalığın belirtileri genellikle ateş, öksürük, boğaz ağrısı, nefes darlığı, yorgunluk ve halsizlik gibi semptomlarla kendini göstermektedir. Covid-19 şüphesi olan hastalardan alınan kan tetkikleri hemogram, biyokimya, CRP, INR, troponin, CK-MB, fibrinojen, D-Dimer, ferritin tetkikleri istenmektedir. Tanısında Covid-19 PCR ve Toraks BT kullanılmaktadır. Hastalarda akciğer tutulumu düzeyini belirlemek için Co-rads sınıflaması kullanılmaktadır

Amaç: Bu çalışmadaki amacımız Covid-19 PCR pozitif hastalarda akciğer tutulum düzeyi ile laboratuvar parametreleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Ayrıca hastane kayıtları ve medulla eczaneden hastaların kronik hastalık ve ilaç bilgisine ulaşarak hastaların kronik hastalıklarının Covid -19 hastalığı prognozuna etkisini araştırmayı da hedeflemekteyiz

Yöntem: Çalışmamız Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Covid acile başvuran hastalarda toraks BT çekilen ve kan tetkikleri alınan Covid-19 PCR pozitif hastaların verileri ile yapılacak olan retrospektif- kesitsel-tanımlayıcı bir çalışma olacaktır. BT' deki bulgularla laboratuvar parametreleri arasında korelasyon ilişkisi kuracağız. Çalışma için yaklaşık 170 hastaya ulaşmak hedeflemekteyiz. Bunun için Mart 2021-Eylül 2021 tarihleri arasındaki hasta verileri taranarak yeterli sayıya ulaşmaya çalışacağız.

Verilerin analiz aşamasında SPSS 23,0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Değerlendirme sonuçlarının tanımlayıcı istatistikleri; kategorik değişkenler için sayı ve yüzde olarak verilecektir. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılacaktır. İstatistiksel alfa anlamlılık seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edilecektir. İlişkiyi tanımlamak için pearson korelasyon analizi yapılacaktır.

Dışlama Kriterleri: Pulmoner emboli olanlar, Covid-19 dışı aktif enfeksiyonu olanlar, hemokromatozis hastaları, coumadin kullananlar, myokard enfarktüsü geçirenler, malignitesi olanlar, kronik karaciğer hastalığı olanlar

Bulgular: Araştırmamız henüz fikir aşamasındadır.

Sonuç: Bu çalışma ile akciğer görüntülemesinin yapılamadığı yerlerde laboratuvar parametrelerine bakılarak Covid-19 hastalığından şüphe edilebilir mi?

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmada dışlama kriterlerine ek önerileriniz nelerdir?
- 2- Çalışmanın güçlü yanları nelerdir?
- 3- İstatistiksel metotlardan hangilerini kullanmalıyız? Örneğin; Regresyon analizi yapılabilir mi?

İlk Trimesterde Bulunan Gebelerin Covid-19 Hastalığı Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi ve Anksiyete-Depresyon Riskinin Belirlenmesi

Ceren Zalluhoğlu, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Sağlık Bakanlığı Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği

Giriş: Ülkemizde ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmesinin ardından ve aşılama sürecinin başlamasıyla yeni bir döneme girilmiştir. Ancak gebelerde uygulama ile ilgili veriler kısıtlı olduğundan Sağlık Bakanlığı gebelere kendi istekleri halinde aşının uygulanabileceğini belirtmiş ve gebeliğin ilk üç ayında kullanımı ile net bir öneri bulunmamaktadır. Çalışmamızın amacı ilk trimesterde bulunan gebelerin Covid-19 hastalığı hakkında bilgi, tutum ve davranışlarını incelemek ve anksiyete ve depresyon riskini belirlemektir.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipteki bu araştırma 01.11.2021-01.01.2022 tarihleri arasında Adana ilinde 5 birimli bir Aile Sağlığı Merkezine kayıtlı araştırmaya katılmayı kabul eden Covid-19 aşısı olmamış ilk trimesterdaki gebelerde uygulanacaktır. Gebelerin sosyo-demografik verilerinin yanında Covid-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği ile Hastane Anksiyete-Depresyon Ölçeği (HADÖ) uygulanacaktır. $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışmamızda bağımlı değişkenler gebelerde anksiyete, depresyon ve bilgi düzeyleri, bağımsız değişkenler ise yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi, sosyo-kültürel durum, geçirilmiş Covid-19 hastalığı öyküsü, kronik hastalıklar, obstetrik öykü, yaşadığı yer olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Pandemi sürecinde birinci basamakta kayıtlı Covid-19 açısından riski yüksek olan ilk trimesterdeki gebelerin hastalık hakkındaki bilgi ve tutumlarını belirleyerek ruhsal hastalık riskinin ölçülmesi gebelik takiplerinin daha etkili yapılmasını sağlayabilir.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmamıza bağımsız değişken olarak önerileriniz nelerdir?
- 2- Çalışmamızın dışlama kriterleri için önerileriniz nelerdir?

Astım ve/veya Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Tanılı Hastaların İnhaler İlaç Kullanım Becerilerinin Değerlendirilmesi

Ömer Faruk Akyürek, Ayfer Gemalmaz

Adnan Menderes Üniversitesi

Giriş: İnhaler ilaçlar, kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) ve astım dahil olmak üzere kronik havayolu hastalıklarında en sık kullanılan ilaçlardır. Ancak inhaler cihazların hatalı kullanımı oldukça siktir ve bu da yetersiz hastalık kontrolüne neden olmaktadır.

Astım ve/veya kronik obstrüktif akciğer hastalığı tanılı hastaların inhaler ilaç kullanım becerilerini değerlendirmeyi, kullanım basamaklarındaki hataları tespit etmeyi, değerlendirme sonunda varsa hatalı basamakları hastaya açıklayarak farkındalık oluşturmayı ve hatalı kullanımların azaltılmasına katkı sağlamayı hedefledik.

Yöntem: 01.03.2021-01.06.2021 tarihleri arasında Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Göğüs Hastalıkları polikliniğine başvuran 6 aydan daha uzun süredir inhaler ilaç kullanan, 18 yaş ve üzeri astım ve/veya KOAH tanısıyla takip edilen hastalar örneklem olarak alınacaktır. Hastalara, sosyodemografik bilgileri ve inhaler ilaçlar ile ilgili soruları içeren anket yüzüze uygulanacaktır. Daha sonra hastalardan inhaler cihazlarını nasıl kullandıklarını basamaklar şeklinde anlatmaları istenecektir, bu esnada hastalar Toraks Derneği Ulusal Astım Tanı ve Tedavi Rehberinden yararlanılarak hazırlanan inhaler ilaç kullanımına ait kontrol listelerinden değerlendirilecektir.

Bulgular: Çalışmaya 92'si Astım, 70'i KOAH ve 8'i Astım+KOAH olmak üzere 170 hasta katıldı. Hastaların 79'u (%46,5) kadındı ve yaş ortalaması 56,7±9,2 (18-89 yaş) idi. Hastaların 38'i (%22,4) discus/discair, 19'u (%11,2) turbuhaler, 47'si (%27,6) kuru toz inhaler, 9'u (%5,3) sanohaler, 22'si (%12,9) ellipta, 35'i (%20,6) ölçülü doz inhaler kullanmaktaydı. İnhaler ilaç eğitimini ilk veren kişi 126 (%74,1) sayısı en çok göğüs uzmanı çıkmıştır. Hastalara zorlandığını düşündüğü basamak sorulduğunda 122 'si (%72,8) yok cevabı verirken , 25'i (%14,7) Ağza yerleştirme-yeterli hava akımı ile inhalasyon basamağını seçti. İlaç memnuniyeti sorulduğunda 125'i (%73,5) evet cevabını verdi. Cihazın kolaylığı-zorluğu sorulduğunda 139'u (%81,8) kolay olduğunu ifade etti.

Sonuç: Çalışma sonuçlarımızın analizi devam etmektedir.

Zonguldak İli Birinci Basamakta Çalışan Aile Hekimlerinin İş Doymu Düzeyinin Belirlenmesi ve Sosyodemografik Değişkenlerle İncelenmesi

Ahmet Kürşat Karagöz, Ayşe Semra Demir Akca

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Bu araştırma Zonguldak il genelinde çalışan aile hekimlerinin iş doymu düzeyini belirlemek ve bu düzeye etki etmesi olası faktörlerle ilişkisini incelemek amacıyla planlandı.

Yöntem: Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tipte olup 1 Kasım – 30 Aralık 2020 tarihleri arasında çevrim içi anket toplama metoduyla il genelinde çalışan 174 aile hekiminden 155 (%89)' ine ulaşılarak yapıldı. Literatürden yararlanılıp hazırlanan sosyodemografik veri formu ve iş doymu düzeyini belirlemek için Minnesota İş Doym Ölçeği (MİDÖ) kullanıldı. Bağımsız değişkenlerin özelliklerine göre parametrik testlerden t test ve tek yönlü varyans analizi, non parametrik testlerden ise Kruskal Wallis (KWH) ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Aile hekimlerinin % 63,2'si erkek, %36,8'i kadındı. Katılımcıların yaşları 26 ile 55 aralığında olup yaş ortalaması $40,74 \pm 8,34$ olarak bulundu. MİDÖ genel, içsel ve dışsal doym puan ortalamaları sırasıyla; $3,00 \pm 0,58$, $3,28 \pm 0,60$, $2,60 \pm 0,67$ olarak tespit edildi.

Genel iş doymu düzeyinin kadınlarda, düzenli tatile çıkanlarda daha önceden alkol kullanıp bırakanlarda, ailesine yeterince vakit ayırabilenlerde, meslek olarak hekimliği seçmekten ve aile hekimliği sisteminden memnun olanlarda yüksek, mesleğini yaparken şiddete uğrayanlarda, iş yüklerini ağır olarak değerlendiren ve aile sağlığı merkezi(ASM) denetimlerindeki yaklaşımlardan memnun olmayan hekimlerde düşük olduğu tespit edildi. Dışsal iş doymu düzeyinin tek birimli ASM' lerde çalışan ve yöneticilik görevi olan hekimlerde düşük olduğu belirlendi.

Sonuçlar: Aile hekimlerinin genel iş doymularının orta düzeyde olduğu, dışsal doymularının ise içsel doymularından çok daha düşük düzeyde olduğu saptandı. Dışsal iş doymu düzeyini etkileyen; kurum politikası, denetim şekli, ücret ve çalışma koşulları gibi faktörlerin, sağlık sistemi planlayıcıları tarafından yeniden değerlendirilmesi ayrıca bu konuda düzeltici ve iyileştirici tedbirler alınması hem hekimlerin iş doymu düzeyine olumlu yönde yansıtacak hem de hastalara daha kaliteli hizmet verilmesine yardımcı olacaktır.

Tartışma Soruları:

- 1- İş doymu ölçeği olarak farklı bir anket kullanılabilir miydi?
- 2- Pandemi sonuçlarımızı etkilemiş midir?
- 3- İş doymu yanında hasta memnuniyeti de ölçülmeli miydi?

Aile Hekimliği Asistanlarının Web Tabanlı Eğitim ile İlgili Değerlendirmeleri: Gelecek Perspektifi

Engin Erbaş, Azize Dilek Güldal

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: COVID-19 enfeksiyonu, Vuhan'da Aralık 2019'da ortaya çıkmıştır. Virüs kısa sürede tüm dünyaya yayılmıştır. Bu kapsamda, COVID-19 pandemisinin yayılmasını azaltmak amacıyla pek çok ülkede üniversiteler ve diğer tüm eğitim kurumlarının geçici süreyle kapatılmasına karar verilmiş olup uzaktan eğitime geçilmesine, tüm sınavların ertelenmesine ve web tabanlı sınavların devreye girmesine karar verilmiştir.

COVID-19 salgını sonrası asistan eğitimi de değişmek zorunda kalmıştır. Asistanlar yeniden görevlendirilmiş, rotasyonlar değiştirilmiş veya askıya alınmıştır. Birçok klinik sanal eğitim modeline geçmiştir. Asistanlar kadrolu hekim oldukları ve hizmet üretimi eğitimlerinin parçası olduğundan sistemde çalışmaya devam etmiştir. Görev tanımlarına ek olarak COVID-19 hastalarına farklı düzeylerde hizmet üreterek süreçte rol almışlardır. Bu süreçte; Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitiminin üç temel bileşeni olan uygulama eğitimi; rotasyonlar; uzmanlık eğitimi süresince devam eden düzenli eğitim etkinlikleri her basamakta etkilenmiştir. Ancak olumsuz etkilerin ortadan kaldırılmasına yönelik bir dizi uygulama gerçekleştirilmiş olup bu uygulamalar arasında web tabanlı eğitim önemli bir role sahip olmuştur. Web tabanlı eğitim sağladığı birçok kolaylık nedeniyle pandemi sonrasındaki eğitim sürecinde de önemli bir yere sahip olacak gibi görünmektedir. Ancak tıp eğitimi hele tıpta uzmanlık eğitiminde ne kadar yer alması gerektiği artı ve eksileri tam olarak bilinmemektedir.

Bu çalışmada amaç aile hekimliği asistanlarının pandemi öncesi ve sonrası aldıkları eğitimi değerlendirmeleri sağlanarak asistan eğitimi için web tabanlı eğitimin kullanılabilirliği adına geleceğe bir perspektif yaratmaktır.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik araştırmadır. Çalışmanın evreni pandemi öncesinde de yapılandırılmış bir eğitime sahip olduğu bilinen dokuz aile hekimliği anabilim dalıdır. Örneklem büyüklüğü en az 350 kişi olarak belirlenmiştir. Anketler; sanal ortamda katılımcılara ulaştırılarak online anket formuyla veriler toplanacaktır. Araştırmada üç form kullanılacaktır. Bunlar sosyodemografik verileri içeren anket, kişinin pandemi öncesi ve sonrası aldığı eğitimi değerlendirdiği bir anket ve web tabanlı eğitime karşı tutum ölçeği kullanılacaktır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyodemografik veriler, bağımlı değişkenler; katılımcıların eğitime yönelik değerlendirmeleri olarak tasarlanmıştır.

Sonuç: Araştırma veri toplama araştırmasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Katılımcılara başka neler sorulabilir?

Aile Hekimlerinin Lenfadenopati Sebebiyle Başvuran Çocuk Hasta Grubunun Yönetimi Hakkındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

Merve Seviniş, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği

Giriş: Lenf nodu boyutunun beklenen sınırların üstünde olması ve/veya yapısının bozulması LAP olarak adlandırılır. Lenfadenopati çocukluk çağında sık karşılaşılan bir klinik bulgudur. Sağlık kontrollerinde beş yaşından küçük çocukların %44'ünde, hastalık nedeniyle değerlendirilen çocukların ise %64'ünde lenf bezlerinin palpe edildiği bildirilmiştir. Etiyolojisinde kronik enfeksiyonlar, romatolojik hastalıklar ve nadiren çocukluk çağı kanserleri gibi ciddi hastalıklar yer alabilir. Ayrıntılı öykü ve tam bir fizik inceleme ile genellikle lenfadenopatinin nedeni belirlenebilir. 2019 yılında ülkemizde yapılan bir çalışma sonucunda LAP ile birinci basamağa başvuran çocuk hastaların %3'ünün doğru yönlendirildiği tespit edilmiştir. Bu araştırma ile aile hekimlerinin lenfadenopatili hastaya yaklaşım konusunda bilgi ve tutumunu değerlendirerek, lenfadenopati yönetimi hakkında farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel-tanımlayıcı tipteki araştırmamızda, Adana Çukurova ilçesinde görevli 75 aile hekimi çalışmaya dahil edilecektir. Sosyodemografik bilgiler, lenfadenopati tanı kriterlerini irdeleyen sorulardan oluşan anket formu kullanılacaktır. $p < 0,05$ olduğu değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Çalışmanın bağımlı değişkeni lenfadenopati yönetimi, bağımsız değişken hekimlerin deneyimleri, mezuniyet sonrası eğitim alma durumlarıdır.

Sonuç: Çalışmamıza katılan aile hekimlerinin lenfadenopati yönetiminde farkındalık oluşturarak, gereksiz tetkik ve tedavilerin en aza indirilmesi, ayrıca elde edilen veriler ile yapılabilecek geniş kapsamlı bir çalışmaya katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Araştırma anketine dahil edilebilecek konular nelerdir?
- 2- Üst basamağa yönlendirilen hasta oranlarının prospektif çalışma ile tespit edilmesinin araştırmaya katkısı nasıl olur?

Covid-19 Pandemisinin Aile Hekimlerindeki Tükenmişlik Düzeyi ve İyilik Hali ile İlişkisi

Merve Can, Nilgün Özçakar

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: 31 Aralık 2019’da Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Çin’in Wuhan şehrinde etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. Etken daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs olarak tanımlanmıştır. DSÖ, Covid-19 salgınını virüsün yayılımı ve şiddeti nedeniyle 11 Mart’ta pandemi olarak tanımlamıştır.

Dünyada sağlık çalışanlarının COVID-19 pandemisine bağlı ölümleri konusunda sistematik bir takip sistemi olmamakla birlikte Amnesty International’ın Eylül 2020 başında yayımladığı rapora göre dünya genelinde en az 7 bin sağlık çalışanı koronavirüse yakalanarak yaşamını yitirdi. Birleşik Krallıkta yapılan bir araştırmada pandemiden en fazla etkilenen ve en fazla can kaybı yaşanan sağlık çalışanı grubunun aile hekimleri olduğu saptanmış.

Covid-19 pandemisi tüm dünyada sağlık çalışanları üzerindeki iş yükü ve psikolojik stresi arttırmış olup ülkemizde de hastalarla en çok temas halinde olan birinci basamak sağlık çalışanlarını etkilemiştir. Bu araştırma ile aile hekimlerinin tükenmişlik düzeyi ve iyilik halini tespit edip, pandemiye ait faktörler ile ilişkisini ortaya koyarak, sağlık çalışanlarının durumunu iyileştirmeye yönelik yapılabilecek müdahalelere katkı sağlamayı amaçladık.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik araştırmadır. Çalışmanın evreni, Türkiye’de aile sağlığı merkezlerinde görev yapan aile hekimleridir. Örneklem büyüklüğü en az 379 kişi olarak belirlenmiştir. Katılımcılara internet üzerinden e-posta yolu ile ulaşılabilecek olup sosyodemografik veri formu, pandemi ilişkili veri formu, Maslach Tükenmişlik Ölçeği- Sağlık Personeli Formu ve DSÖ-5 İyilik Durumu İndeksi uygulanacaktır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyodemografik özellikler, pandemi ilişkili veriler, bağımlı değişkenler; Maslach Tükenmişlik Ölçeği, DSÖ-5 İyilik Durumu İndeksi olarak tasarlanmıştır.

Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Tartışma:

- 1- Herhangi bir dışlama kriteri eklenebilir mi?

Tüberküloz Hastalarının Video Gözetimli İlaç Tedavisi (VGT) Altında Damgalanma ile Ayrımcılığa Maruz Kalma Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Gökçe Çelik Kara, Bektaş Murat Yalçın

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği A.D.

Giriş: Tüberküloz (TB), insanlık tarihi kadar eski bir hastalık olmasına karşın halen tüm dünyada önemli bir halk sağlığı sorunu olarak izlenmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 1991 yılında temel tedavi stratejisi olarak kabul ettiği Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi (DGTS) ülkemizde de uygulanmaktadır. DGT, bir sağlık personeli aracılığı ile tbc hastasının her doz ilacını yuttuğunun gözlemesi ve bu durumun kaydedilmesidir. Son yıllarda gelişen teknolojik olanaklara bağlı olarak DGT ye alternatif olarak video gözetimli ilaç tedavisi (VGT) kullanılması gündeme gelmiştir. VGT hastanın ilacını içerken bir sağlık çalışanına görüntülü bağlanması veya hastanın ilacı içerken süreç içmesini kaydedip video yollamasıdır. Özellikle Covid-19 salgını sürecinde bu hastalarda zorunlu olarak VGT temel tedavi yöntemi olarak kullanılmıştır. Tbc hastalarının karşılaştığı temel sorunlardan biriside damgalanmadır (Stigmata). Damgalanma (stigma), etiketleme, leke, onur kırıcı anlamına gelmektedir. Tbc, epilepsi, AIDS, lepra, tüberküloz, şizofreni gibi bazı hasta grupları kendilerine karşı toplumun tavır alması, sosyal hayattan dışlanma, benlik saygısında azalma, iş bulma imkanının azalması ve toplumsal statü kaybı gibi birçok sorun yaşamaktadırlar. Stigmatizasyon toplumda hastalığın yayılmasına, iyileşme sürecini gecikmesine ve çoklu ilaç direncinin (ÇİD-TB) gelişmesine yol açarak tedavi maliyetlerini arttırmaktadır.

Amaç: Tüberküloz hastalarının aldıkları video gözetimli ilaç tedavisinin (VGT) damgalanma ile ayrımcılığa maruz kalma düzeylerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Çalışma kesitsel tipte bir anket çalışması olarak tasarlanmıştır. 15.8.2021-15.1.2022 tarihleri arasında Samsun Merkez Verem Savaş dispanserinde tedavisi devam eden veya bu aylar arasında başvurup tanı alan ve tedavisi başlanan, 18 yaş üstü hastalara yüz yüze görüşme yapılarak anket uygulanacaktır. Ankette hastalar sosyo-demografik özellikleri (Yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi...vs), alışkanlıkları (sigara-alkol-madde kullanımı vs..), hastalıklarının özellikleri, mevcut tedavi şekillerinden memnuniyet durumları yönünden değerlendirilecek ve Tüberkülozlu Hastalarda Stigma Ölçeği (THSÖ) uygulanacaktır. Bu hastaların ayrıca almış oldukları DGT ve VGT arasındaki olumlu ve olumsuz farklı konusundaki fikirleri değerlendirilecektir

Bulgular: Araştırma planlama aşamasındadır.

12-18 Yaş Grubunda Ebeveynlerin Covid-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumlarının Değerlendirilerek Aşılama Onayında Tereddütlerinin Araştırılması

Erhan Yılmaz, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği

Giriş: Ülkemizi ve dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinin sona ermesi ancak toplumsal bağışıklığa ulaşılmakla mümkün olacaktır. Bunun için aşılama programlarının başarıyla uygulanması çok önemlidir. Zaman içinde aşı temininin kolaylaşması ile 65 yaş üstü ve sağlık çalışanları ile başlayan aşılama çalışmalarında son olarak 12-18 yaş grubu da programa dahil edilmiştir. Bu grupta yapılacak başarılı aşılama ile toplumsal bağışıklık hedefine ulaşmada bir aşama daha gerçekleşmiş olacaktır. Bu çalışmada amacımız Covid-19 aşılama programına dahil edilen 12-18 yaş çocuk ve adölesanların aşılmasına onay verilmesinde ebeveynlerin tereddütlerinin nedenlerinin araştırılmasıdır.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın Feke Merkez Aile Sağlığı Merkezi'ndeki 5 farklı Aile hekimliği birimine kayıtlı 12-18 yaş arası çocukların ebeveynleri ile 01.12.2021-31.12.2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Aile hekimlerinin AHBS'leri üzerinden 12-18 yaş arası çocuklar tespit edilecek ve bu çocukların aileleri ile yüz yüze görüşülerek uygulanacak olan ankette sosyodemografik verilerin sorgulanmasının ardından Covid-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği uygulanacaktır. Sonrasında ebeveynlerin çocuklarına verecekleri aşı onayı hakkında tereddütlerini sorgulamak üzere beşli Likert tipi maddeler içeren (1: En az, 5: En çok) yapılandırılmış bir anket formu uygulanacaktır. $p < 0,05$ değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Bu çalışmada bağımlı değişken Covid-19 aşısının 12-18 yaş arasına uygulanması konusunda ebeveyn tutumlarıdır. Bağımsız değişken sosyodemografik (yaş, cinsiyet, medeni durumu vb.) özelliklerdir.

Sonuç: 12-18 yaş grubunda ebeveynlerin Covid-19 hakkında algı ve tutumlarının ölçülmesi ve aşılana karşı tereddütlerinin nedenlerini ortaya konmasının aşı programının başarısını olumlu yönde desteklemesini umuyoruz.

Tartışma Soruları:

- 1- Aşı tereddütünün sorgulanması hakkında ölçek öneriniz olur mu?
- 2- Ebeveynlerin aşıya onay vermekte tereddütünün sorgulanması için eklenmesini istediğiniz madde önerileriniz var mı?

Pamukkale Üniversitesi Çocuk Takip Polikliniğine Başvuran 1-24 Ay Arası Çocuk Profiline Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi

Ayşe Nur Derin, Mehmet Arslan, Nilüfer Emre, Tamer Edirne, Aysun Özşahin

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Sağlam çocuk izlemi, birinci basamak çocuk sağlığı ve hastalıkları hizmetlerinin temelini oluşturur (1). Sağlam çocuk izlemleri, büyüme ve gelişmenin izlenmesi, çocukluk çağı aşılarının yapılması, çocuk ve ailelerin kazalar ve beslenme gibi konularda bilgilendirilmeleri gibi kanıta dayalı koruyucu sağlık hizmetlerinin sunulmasında en iyi fırsatları sunmaktadır (2). Normal büyüme çocuğun genel sağlık durumu ve nutrisyonel durumunun da bir göstergesidir (2). Çocuk izlem muayeneleri sırasında büyüme gelişme geriliği, demir ve B12 eksikliği en sık saptanan durumların başında gelmektedir. Demir eksikliği anemisi her yaş grubunda ve her iki cinste de görülebilmekle birlikte özellikle 6-24 aylık süt çocuklarında ve ergenlik çağında aneminin en önemli nedenidir (3). B12 vitamininin eksikliği süt çocuklarında megaloblastik anemi, büyüme ve nöromotor gelişimde geriliğe yol açabilir (4). Bu çalışmada çocuk izlem polikliniğine başvuran çocukların profilini ve verilerini değerlendirmeyi ve elde edilen veriler ile öneriler geliştirmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem: Çalışmanın evrenini Pamukkale Üniversitesi Çocuk İzlem polikliniğine başvuran 1-24 ay arasındaki süt çocukları oluşturmaktadır. Çalışma retrospektif, kesitsel bir çalışma olup 01.09.2020-31.08.2021 tarih aralığında polikliniğe başvuran çocukların dosyalarının hastane bilgi kayıt sistemi üzerinden geriye dönük taranması planlanmaktadır. Çalışmada ulaşılmaması planlanan en az hasta sayısı %95 güven aralığında, %5 hata payı ve %22 sıklık (Kaya ve arkadaşlarının çalışmasına göre sağlam çocukta anemi sıklığı) ile 264 olarak hesaplanmıştır. Toplanan veriler uygun analiz programlarıyla değerlendirilecektir.

Bulgular: Çalışmamız tasarım aşamasında olup, sonuçları en kısa zamanda paylaşılacaktır.

Sonuç: Sağlam çocuk izleminde amaç, sağlık halini sürdürmek, bebek ve çocuk ölümlerini, hastalık ve sakatlıkları azaltmak ve önlemektir. Böylece çocukların daha uzun, sağlıklı ve üretken bir yaşam sürmeleri sağlanır (1). Büyüme gelişme geriliği, demir ve B12 eksikliği sağlam çocuk izlemlerinde en sık karşılaştığımız durumlardandır. Demir ve B12 düzeylerinin hızlı büyümenin olduğu süt çocukluğu döneminde gelişim açısından önemi bilindiğinden gerekli tedbirlerin alınması önem taşımaktadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmayı daha iyi ve kapsamlı hale getirmek için neler eklenebilir?

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi Pandemi Polikliniğine Başvuran Hastaların Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi

İhsan Zengin, Ayfer Gemalmaz

Adnan Menderes Üniversitesi

Giriş: Yakın zamanda yeni bir koronavirüs türü keşfedilmiş, milyonlarca insanın enfekte olmasına ve dört milyondan fazla kişinin ölümüne sebep olan bu etkene SARS-CoV-2; hastalığına “Koronavirüs Hastalığı 2019 (COVID-19)” adı verilmiştir. Çalışmamızda, pandemi polikliniğimize başvuran hastalarda covid-19’un sosyodemografik ve bazı klinik özellikler ile ilişkisini incelemeyi amaçladık. Ayrıca, PCR kombine sürüntüsü pozitif olan hastaların laboratuvar sonuçları ve hastalığın prognozunu araştırmayı hedefledik.

Yöntem: Adnan Menderes Üniversitesi pandemi polikliniğine başvuran hastaların geriye dönük olarak taranması ile tanımlayıcı çalışma olarak yapıldı. Çalışmaya 11.03.2020-11.03.2021 tarihleri arasında pandemi polikliniğine başvuran hastaların %60’ı çalışmaya alınacak şekilde hedeflendi. Hastalar hastane bilgi yönetim sistemi üzerinden geriye dönük tarandı. Başvuran hastaların demografik özellikleri, SARS-CoV-2 PCR sürüntü sonuçları, ayaktan takip/servis yatışı /yoğun bakım yatışı yapıp yapılmadığı, var ise laboratuvar tetkiklerinin sonuçları incelendi. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testi kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya alınan hastaların 5477’si (%51,2) kadın 5219’u (%48,8) erkekti. Çalışmaya alınan hastaların ortalama yaşı $42,0 \pm 16,1$ iken, ortanca değer 39 idi. Kadın hastaların ortalama yaşı $41,0 \pm 15,9$ ve ortanca değer 38 idi. Erkek hastaların yaş ortalaması $43,0 \pm 16,3$ ve ortanca değer 40’tır. Pandemi polikliniğine başvuran ve çalışmaya dahil edilen hastaların en küçük yaş 18 iken, çalışmaya alınan en yüksek yaş 96 idi. Retrospektif olarak taranan hasta dosyalarında 1753 kişinin sigara kullanımı bilgisine ulaşıldı. Bu kişilerin 797’i (%45,5) sigara kullanırken 956 hasta (%54,5) sigara kullanmıyordu. Çalışmaya alınan hastaların kronik hastalıkları incelendiğinde 1744 kişinin (%16,3) hipertansiyon, 888 (%8,3) kişinin tip 2 diyabet, 650 (%6,1) kişinin malignite, 1067 (%10) kişinin kardiyovasküler hastalığı, 543 (%5,1) kişinin astım, 264 (%2,5) kişinin kronik obstrüktif akciğer hastalığı, 243 (%2,3) kişinin romatolojik, 143 (%1,3) kişinin kronik böbrek yetmezliği tanıları mevcuttu. Çalışmaya alınan tüm hastaların 9875’inden (%92,3) PCR örnekleme alınmıştı. Bu kişilerin 2123 ünün (%21,5) PCR sonucu pozitif sonuçlanmış, 7752 (%78,5) hastanın PCR örnekleme sonucu negatifti.

Sonuç: Çalışma sonuçlarımızın analizi devam etmektedir.

Birinci Basamakta Takip Edilen Postpartum Fazla Kilolu ve Obez Kadınlarda Ruhsal Hastalık Riski ve Yaşam Kalitesinin Araştırılması

Ezgi Aydoğdu, Kenan Topal, Hüseyin Aksoy

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş ve Amaç: Bir kadın gebelik sürecinde çeşitli bedensel, ruhsal, sosyal faktörlerin etkisi altında kaldığı bir değişim dönemi geçirir. Postpartum dönem, maternal ayrılma ile başlayan ve doğum sonrası 6-12 haftayı içeren dönemdir. Bu çalışmada amaç birinci basamakta postpartum fazla kilolu ve obez kadınlarda ruhsal hastalık riskini ve yaşam kalitesini araştırmaktır.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışma, 01.11.2021-01.01.2022 tarihleri arasında Adana ilinde 5 birimli bir Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı fazla kilolu ve obez olan ve olmayan post-partum anneler üzerinde yapılacaktır. Annelere sosyo-demografik verilerini içeren bir anket formu, hastane anksiyete depresyon ölçeği (HADÖ) ve WHOQOL-Bref Yaşam Kalitesi Ölçeği uygulanacaktır. $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edilecektir.

Bulgular: Bu çalışmanın bağımlı değişkenleri, postpartum dönemdeki annelerin anksiyete, depresyon ve yaşam kalitesi durumlarıdır. Bağımsız değişkenler yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi, sosyo-kültürel durum, kronik hastalıklar, ortopedik hastalıklar, obstetrik öykü, yaşadığı yer olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmayla fazla kilolu ve obez olan postpartum kadınlarla normal kilolu postpartum kadınların ruhsal hastalık riskini ve yaşam kalitesini karşılaştıracamız. Böylelikle fazla kilolu ve obez kadınların sadece bedensel açıdan değil sosyal ve ruhsal yönden de takip edilmelerinin öneminin ortaya konmasına katkı sağlamayı umuyoruz.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmamıza bağımsız değişken olarak önerileriniz nelerdir?
- 2- Çalışmamızın dışlama kriterleri için önerileriniz nelerdir?

Diyabetin Cinsel Yaşam Kalitesine Etkisi ve Bu Hastaların Aldıkları Sağlık Hizmeti Deneyimleri ile Beklentilerinin Değerlendirilmesi

Eda Orhan, Azize Dilek Güldal

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Diyabet, her yaş grubunda ortaya çıkabilen, multidisipliner sağlık yaklaşımı gerektiren, tedavi maliyeti yüksek ve ciddi komplikasyonları nedeniyle toplumu etkileyen önemli bir kronik hastalıktır. Dünya sağlık örgütü, 2010 yılında küresel prevalansı %6,4 (285 milyon) olan gizli bir salgın olarak tanımlamıştır. Diyabet, makrovasküler veya mikrovasküler komplikasyonlarla kendini gösterebilir. Diyabetin uzun vadeli komplikasyonlarından birisi de cinsel fonksiyon bozukluğudur. Çalışmalar, diyabetin her iki cinsiyette de kişilerin cinsel işlevi ve sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini göstermiştir. Kapsamlı tıbbi bakım, biyopsikososyal bakım modelini içermeli ve sağlığın tüm yönlerini kapsamalıdır. Hasta veya hekimin rahatsız hissetmesi nedeniyle cinsel sağlık konuları gözden kaçabilir veya bunu konuşmaktan kaçınılabilirler. Diyabetik hastaların cinsel sağlığı, bakımın bir bileşeni olarak, belki de birçok kişi tarafından tabu olarak görüldüğü için sıklıkla ihmal edilmiştir. Öte yandan cinsel disfonksiyon, çeşitli sağlık sorunları ve düşük yaşam kalitesi ile önemli ölçüde ilişkilidir.

Amaçlar: Diyabet hastalarının cinsel fonksiyon bozukluklarına yönelik aldıkları sağlık hizmeti deneyimleri ile tercih/beklentilerinin değerlendirilmesi ve diyabetli hastaların cinsel yaşam kalitesini saptayarak, diyabetin cinsel yaşam kalitesi üzerine etkisinin ölçülmesidir.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik araştırmadır. Çalışmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Hekimliği eğitim ASM'lere kayıtlı diyabet tanılı bireyler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü en az 324 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada 3 veri toplama formu kullanılacaktır. Bunlar, sosyodemografik verileri içeren anket, cinsel yaşam kalitesi ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan hastaların bu konudaki tercih/deneyimlerini değerlendirmeyi planladığımız soruların bulunduğu veri formudur. Veriler yüz yüze görüşme ile toplanacaktır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyo-demografik veriler, sağlık hizmeti tercih/deneyimleri değerlendirmesi veri anketi, bağımlı değişkenler; cinsel yaşam kalitesi ölçeği olarak tasarlanmıştır.

Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Dahil etme ve dışlama kriterleri neler olabilir?
- 2- Sağlık hizmeti tercih/deneyimleri değerlendirmesi veri anketine hangi sorular eklenebilir?

Covid-19 Nedeniyle Yatarak Tedavi Alan Hastaların Sigara Kullanımının Hastanede Yatış Süresine Etkisi

Ayşe Önder, Erkan Melih Şahin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Covid-19 hastalığının prognozunu belirleyici faktörler ile ilgili bilgiler sınırlı olmakla birlikte, sigara kullanımının hastalığın seyrini kötü etkilediği düşünülmektedir. Çalışmada pandemi servislerinde yatan hastaların sigara kullanma durumunun yatış süresine etkisi incelenmiştir.

Yöntem: Araştırma kesitsel tanımlayıcı bir çalışma olarak, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi pandemi servislerinde 01.10.2020-30.11.2020 tarihlerinde yatan 18 yaş ve üzeri hastalarda yürütülmüştür. Yoğun bakım hastaları ve çalışmaya uyumu engelleyecek hastalık ya da engeli bulunanlar çalışmaya alınmamıştır. Çalışmaya, belirlenen tarihlerde COVID-19 nedeniyle hastanede yatan 373 hasta dahil edilmiştir. Hazırlanan veri formu, hastalarla yüz yüze görüşme ile doldurulmuş, hastalık ve tedavi süreci ile ilgili bilgiler hastane otomasyon sistemi kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların 192'si (%51,5) hiç sigara içmemiş, 148'i (%39,7) sigarayı bırakmış, 33'ü (%8,8) sigara kullanmaktaydı. Sigaraya başlama yaşları ortalama 18,91±6,38 [9-50], ortalama sigara kullanımları 29,72±23,88 [1-140] paket/yıldı. Hastaların hastanede yatış süreleri ortalama 11,87±10,30 [2-130] gündü. Katılımcıların sigara kullanım durumu ile yatış süresi ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmadı (F=0,900; p=0,408). Sigaraya başlama yaşı ve yatış süresi arasında anlamlı korelasyon yoktu (r=-0,021; p=0,781. Paket/yıl cinsinden sigara içme miktarı ile yatış süresi arasında anlamlı korelasyon yoktu (r=0,028; p=0,706).

Sonuç: COVID-19 nedeniyle yoğun bakım harici hastane servislerinde yatarak tedavi alan hastalarda sigara kullanım durumunun hastanede yatış süresi üzerinde anlamlı etkisi olmadığı saptandı. Sigaranın COVID-19 hastalığı üzerine etkilerini belirlemek için ileri araştırmalara ihtiyaç vardır.

Tartışma Soruları:

- 1- Sigaranın COVID-19 hastalığının seyrine etkisini değerlendirmek için yatış süresinden başka hangi faktörler incelenebilir?
- 2- Sigaranın yoğun bakım ve servis yatışları arasında ve hasta ölüm oranları üzerinde fark oluşturma ihtimali ne olabilir?
- 3- Pasif içiciliğin COVID-19 hastalığının seyrine etkisi ne olabilir?

Covid-19 Enfeksiyonu Geçirmiş Bireylerin Semptom Düzeylerine Göre Covid-19 Korku Düzeylerinin Karşılaştırılması

Abdulkadir Sözen, Berna Taşçı, Okan Bal, Nilgün Özçakar

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü 31 Aralık 2019'da, Çin'in Wuhan şehrinde etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. Etken daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs (SARS-CoV-2) olarak tanımlanmıştır. DSÖ, Covid-19 salgınını virüsün yayılımı ve şiddeti nedeniyle 11 Mart'ta pandemi olarak tanımlamıştır.

Salgının DSÖ tarafından pandemi olarak ilan edilmesi üzerine alınan zorunlu izolasyon, karantina gibi önlemler salgını önleme ve sağlık sistemleri üzerindeki etkisini azaltma için gerekli olsalar da salgına bağlı ortaya çıkan korkuyu beslemektedir.

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş hastaların semptomlarının düzeyine göre COVID-19 korku düzeyinin karşılaştırılmasıdır.

Yöntem: Çalışma kesitsel analitik araştırmadır. Çalışma evreni, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim ASM'lerine kayıtlı 18 yaş üzeri COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş erişkinlerdir. Çalışmamızda tüm 18 yaş üzeri COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş erişkin nüfusa ulaşılması planlanmaktadır. DEÜ Eğitim ASM'lerine kayıtlı COVID-19 enfeksiyonu geçirmiş erişkinler gönüllülük çerçevesinde çalışmaya dahil edileceklerdir.

Katılımcılara yüz yüze görüşme yöntemi ile sosyodemografik veri formu, COVID-19 enfeksiyonu semptom anketi, COVID-19 korku ölçeği uygulanacaktır.

Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler, ki-kare, t testi ve regresyon analizi kullanılacaktır.

Bulgular: Bağımsız değişkenler; sosyodemografik özellikler, geçirilmiş COVID-19 enfeksiyonu semptom anketi bağımlı değişkenler; COVID-19 korku düzeyi olarak tasarlanmıştır.

Sonuç: Araştırma fikir aşamasındadır.

Tartışma Soruları:

- 1- Herhangi bir dışlama kriteri eklenebilir mi?

Birinci Basamağa Başvuran Hipertansif Hastalarda Uyku Kalitesi ve Etkileyen Faktörlerin Araştırılması

Zeynep Büşra Paçacı, Çiğdem Gereklioğlu

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Adana

Giriş: Tekrarlanan ofis ölçümlerinde arteriel kan basıncının 140/90 mmHg den daha yüksek olması hipertansiyon olarak tanımlanır. Hipertansiyon birinci basamakta en çok karşılaşılan sistemik hastalıkların başında gelmekte olup toplumda yaygın olarak görülmesi nedeniyle önemli bir sağlık problemidir.

Uyku, patofizyolojik, fiziksel, psikolojik ve çevresel faktörlerden etkilenen fizyolojik temel bir yaşam gereksinimidir. Yapılan çalışmalarda, hipertansiyonun artan insidansı ile uyku süresi ve kalitesinin azalması arasında güçlü ilişkiler bulunmuştur. Uyku kalitesini artırmak için önlemlerin alınması, hipertansiyon sıklığının azalmasına katkıda bulunacaktır.

Hipertansiyon riskini azaltmak için koruyucu önlem olarak uyku kalitesini ve süresini artırmaya yönelik girişimler uygulanmalıdır.

Bu çalışmada amacımız aile hekimliğinde bireyin bütüncül olarak değerlendirilmesinin öneminden yola çıkarak birinci basamakta yeterince araştırılmamış olan hipertansiyon-uyku ilişkisine dikkat çekmek ve hipertansif hastalarda uyku kalitesine etki eden faktörleri araştırmaktır.

Yöntem: Çalışma kesitsel bir çalışma(araştırmanın modeli) olarak planlanmıştır. Araştırmanın evrenini Çukurova Üniversitesi Eğitim Aile Sağlığı Merkezine ve genel dahiliye polikliniğine başvuran 18 yaş üzerindeki hastalar, örneklemini de bu hastalar arasından seçilecek olan hipertansif hastalar oluşturacaktır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak hazırlanan sosyodemografik veri toplama formu, Pittsburg Uyku Ölçeği, Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği, Kadın Cinsel İşlev Ölçeği, Uluslar arası Eretil Fonksiyon İndeksinin kullanılması planlanmıştır. İstatistiksel Analizler SPSS paket programı ile değerlendirilecektir.

Bulgular: Araştırmamızdaki bağımsız değişken hipertansiyon, bağımlı değişkenler ise uyku kalitesi, yaşam kalitesi, cinsel işlevler olarak planlanmıştır.

Sonuç: Hipertansiyon aile hekimlerinin en sık karşılaştığı hastalıkların başında gelmekte ve bütüncül yaklaşım gerektirmektedir. Uyku bozuklukları kardiyovasküler olay riskini arttırır. Çalışmadan elde edeceğimiz sonuçlar ışığında, hipertansif hastalarda ve bu hastalarla ilgilenen hekimlerde uyku kalitesinin önemi konusunda farkındalık yaratılması ve ilişkili bulunacak faktörlerin yönetilmesi açısından harekete geçilmesi, sonuç olarak hasta bakımının kalitesinin artması beklenmektedir.

Tartışma Soruları:

- 1- Çalışmamızda kullanmayı planladığımız ölçeklerden başka önerileriniz olabilir mi?
- 2- Sosyodemografik veri toplama formu için başka parametreler olabilir mi?
- 3- Çalışmamızda laboratuvar tetkikleriyle desteklemeyi veya kontrol grubu önerir misiniz?

Covid-19 Pandemisinde Tıp Öğrencilerindeki Boyun Ağrısının Değerlendirilmesi

Kamil Okan Cansız, Mustafa Atalay Arslan, Yaren Gül Gezici, Ali Emre Yurtsever, Mehmet Baki Çakırer, Melisa Kaya, Şeval Betül Duran, Erdoğan Günay, Cemil Alperen Yavuz, Orhan Buğra Duran
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Giriş: Boyun ağrısı, hem dünyada hem de ülkemizde oldukça yaygın ve giderek artan bir sağlık problemidir. Genel popülasyonda ağrıya yatkınlık yaratan faktörlerin yanı sıra, tıp öğrencilerinin uzun süreli okuma yapması, yazması ve klinik uygulamada bulunması onları boyun ağrısı için yüksek riskli grup yapar. Biz de çalışmamızda pandemi döneminde tıp öğrencilerinde boyun ağrısı varlığını ve şiddetini değerlendirdik.

Yöntem: Bu çalışma 1-10 Mart tarihleri arasında, kurum izni alınarak yapılmıştır. Öğrencilere 'Bournemouth Boyun Ağrısı' ölçeğine göre hazırlanan bir anket çalışması iletişim araçları üzerinden sunuldu ve 84 gönüllü öğrencinin katılımıyla veriler oluşturulmuştur. Elde edilen veriler, IBM SPSS 25 programı ile dijital ortama aktarılıp güvenilirlik ve ki kare analizi yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %13.1'inde kronik bir boyun rahatsızlığı saptandı. Boyun ağrıları ortalama 10 üzerinden ortalama 4.13 puan ile değerlendirildi. "Geçen hafta boyunca, ne ölçüde endişeli (gergin, sinirli, asabi, konsantre olma/rahatlama zorluğu) hissettiniz?" sorusuna 10 üzerinden ortalama 5.98 puan verildi. "Geçen hafta boyunca, ne kadar depresif (keyifsiz, üzgün, kötümser, mutsuz) hissettiniz?" sorusuna ise 10 üzerinden ortalama 6.33 puan verildi.

Sonuç: Çalışmamızda boyun ağrısının tıp öğrencileri arasında yaygın olarak görüldüğünü tespit ettik. Bu sonuçlarımız literatürdeki diğer çalışmalarla uyum göstermektedir. Bir diğer önemli nokta ise tıp öğrencilerinin kendilerini anket sonuçlarına göre endişeli ve depresif hissetmeleridir, bu noktada COVID-19 pandemisinin etkisi muhtemel olmakla beraber bu nedenlerin ayrıca araştırılması için gelecek çalışmalara ihtiyaç vardır.

Tartışma Soruları:

1. Pakistan, Avustralya, New York, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Brezilya'da yapılan araştırmalar, tıp öğrencilerinin sırasıyla %65, 52.8, 35, 33.8, 8.23'ünde boyun ağrısı olduğunu ortaya koymuştur [3,4,5,6,7]. Ülkemizdeki diğer tıp fakültelerinde, ileri çalışmalar yapılması durumunda saydığımız ülkelere benzer sonuçlar elde edebilir miyiz ?

[@ailehekimligiakademisiderneji](https://www.instagram.com/ailehekimligiakademisiderneji)

[@ailehekimligiakademisi](https://www.facebook.com/ailehekimligiakademisi)

[@AkademisiAile](https://twitter.com/AkademisiAile)

E-posta: info@tahad.org

AHAG18 Organizasyon Sekreteryası
E. tahad@evronas.com T.0212 2960460